

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Vývojové tendence kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese

Diplomová práce

Autorka: Jana Duspivová
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kučera, PhD.
Datum odevzdání práce: 25. 5. 2009

Vývojové tendence kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese

Tématem mé diplomové práce je kriminalita dětí a mládeže. Problematika kriminality dětí a mládeže je velmi složitá. Podmínky pro vznik sociálně patologických jevů a kriminality jsou v současné době poměrně snadné. Otázky kriminality dětí a mládeže jsou stále častěji diskutovány nejen odborníky, ale i širokou veřejností.

Cílem mé diplomové práce je nastínit problematiku vývoje kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese. Získané poznatky pak využít k další činnosti v rámci prevence a cílené péče o rizikové jedince.

V teoretické části se věnuji především vývoji kriminality na území České republiky a faktorům, které ji ovlivňují.

Prováděný výzkum v praktické části diplomové práce je ze sociologického hlediska výzkumem kvantitativním. Použitými výzkumnými metodami jsou metoda dotazníku a metoda sekundární analýzy dat a modelové kasuistiky.

Výzkumný soubor tvoří děti a mladiství žijící v okrese Klatovy. Hlavním kritériem pro zařazení do výzkumného souboru je trvalé bydliště respondenta v okrese Klatovy a věk do 18 let. Respondenti byli vybráni metodou náhodného stratifikovaného výběru. Výzkum probíhal v období ledna až března roku 2009.

Byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Ve městech je vyšší kriminalita dětí a mládeže než na vesnici.

Hypotéza 2: Sociálně patologické jevy jsou průvodním jevem kriminality dětí a mládeže.

Hypotéza 3: Kriminalita v klatovském okrese má u dětí vzestupný trend oproti kriminalitě mladistvých.

Domnívám se, že všechny tři hypotézy byly potvrzeny.

Podle údajů OSPOD se můžeme domnívat, že dochází k nárůstu výchovných problémů a následně tím i k pozvolnému nárůstu v oblasti trestných činů. Podíváme-li se na vývoj trestné činnosti dětí v klatovském okrese za roky 2004 až 2008, zjistíme, že bychom rok 2007 mohli nazvat rokem, kdy bylo zaznamenáno nejméně sledovaných trestných činů. U mladistvých v klatovském okrese můžeme zaznamenat pozvolný klesající vývojový trend. Celkový vývoj kriminality dětí v posledním období bychom mohli nazvat mírně stoupajícím a u mladistvých pozvolna klesajícím.

Juvenile crime developmental tendencies in Klatovy district

My thesis deals with the very complicated topic of juvenile crime. The circumstances that result in socially pathological phenomena and crime are nowadays relatively easy to happen. The questions of juvenile crime are more frequently discussed not only by the scientists but also by the general public.

The goal of my thesis is to outline the problems of the juvenile crime development in the district Klatovy and to use the acquired information in crime prevention and to focus the care on difficult individuals.

In the theoretical part, the thesis presents the development of juvenile crime in the Czech Republic and factors that shape and influence it.

The practical part of my thesis describes the performed research that is a type of quantitative research from the sociological point of view. The method of questioning, the method of data secondary analysis and the method of model casuistics were used.

The targeted group is represented by children and adolescents living in the district Klatovy. The respondents' principal residence in Klatovy district and the age under 18 are the main criteria of categorization. All respondents were chosen with the method of random stratification. The research was held from January to March of the year 2009.

Following hypotheses were determined:

Hypothesis 1: The rate of juvenile crime is higher in towns than in villages.

Hypothesis 2: Socially pathological features are side-effects of the juvenile crime.

Hypothesis 3: Child crime in the district Klatovy is ascending in comparison to adolescent crime in the district Klatovy.

I believe that all three hypotheses were confirmed.

Based on the OSPOD (Department for juvenile care) reports we can assume that there is no increase in educational problems and subsequently the crime is gradually increasing. If we consider the crime committed by children in the district Klatovy from 2004 to 2008, we find that the year 2007 is a year with the lowest crime rate monitored. We are witnessing the gradually decreasing development trend. Lately, the total development of child crime has been slightly increasing and adolescent crime slowly decreasing.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vývojové tendence kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 25. 5. 2009

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat JUDr. Milanovi Kučerovi, PhD. za pomoc, rady a možnost konzultací, které mi poskytoval v průběhu celého magisterského studia. Dále bych ráda poděkovala všem dalším pracovníkům institucí a organizací, kteří mi umožnili získat informace, data a podkladové materiály, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout v takovém rozsahu. Závěrem bych chtěla poděkovat také mé rodině, která mě podporovala po celou dobu studia.

Obsah

ÚVOD	8
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1 PŘÍČINY KRIMINALITY	9
1.1.1 <i>Kriminogenní faktory</i>	9
1.2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	10
1.3 DRUHY KRIMINALITY.....	11
1.3.1 <i>Organizovaná kriminalita</i>	12
1.3.2 <i>Majetková kriminalita</i>	12
1.3.3 <i>Vývoj násilné a mravnostní trestné činnosti</i>	12
1.3.4 <i>Hospodářská kriminalita</i>	13
1.3.5 <i>Kriminalita související s návykovými látkami</i>	13
1.3.6 <i>Kriminalita týkající se menšin</i>	13
1.3.7 <i>Internetová kriminalita</i>	14
1.3.8 <i>Terorismus</i>	14
1.3.9 <i>Kriminalita proti mládeži</i>	14
1.4 KRIMINALITA DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	15
1.4.1 <i>Specifické znaky trestné činnosti mládeže</i>	16
1.4.2 <i>Struktura trestné činnosti dětí a mladistvých</i>	17
1.4.3 <i>Výslech dítěte</i>	18
1.5 LEGISLATIVA A TRESTNÍ ŘÍZENÍ	19
1.5.1 <i>Řízení ve věcech dětí mladších 15 let</i>	19
1.5.2 <i>Trestní řízení ve věcech mladistvých</i>	20
1.6 PREVENCE.....	21
1.6.1 <i>Mezinárodní instituce</i>	22
1.6.2 <i>Druhy prevence</i>	23
1.6.3 <i>Výkon odnětí svobody + instituce</i>	24
1.6.4 <i>Programy prevence</i>	24
1.6.5 <i>Kontrola kriminality</i>	25
1.7 HISTORICKÝ VÝVOJ KRIMINALITY.....	25
1.7.1 <i>Druhy kriminality v dějinách</i>	26
1.7.2 <i>Vývoj legislativy</i>	27
1.7.3 <i>Reformní hnutí za záchranu dítěte – Child Savers</i>	29
1.7.4 <i>Trestní odpovědnost mladistvých a soudnictví v dějinách</i>	30
1.7.5 <i>Historický vývoj soudů</i>	30
1.7.6 <i>Historický pohled na policii</i>	32
1.7.7 <i>Vězeňství</i>	33
1.8 VÝVOJ KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE.....	34
1.8.1 <i>Úvod</i>	34
1.8.2 <i>Děti a mladiství</i>	36
1.8.3 <i>Druhy</i>	39
1.8.4 <i>Rozmístění kriminality</i>	44
1.8.5 <i>Sankce</i>	46
2. CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	48
2.1 CÍL PRÁCE.....	48
2.2 HYPOTÉZY	48
3. METODIKA VÝZKUMU	49
3.1 POUŽITÉ VÝZKUMNÉ METODY	49
3.1.1 <i>Sekundární analýza dat</i>	49
3.1.2 <i>Dotazník</i>	49
3.1.3 <i>Kasuistika</i>	49
3.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	50

4. VÝSLEDKY	51
4.1 MODELOVÉ KASUISTIKY	51
4.1.1 <i>Chlapec 1991</i>	51
4.1.2 <i>Chlapec 1996</i>	53
4.1.3 <i>Chlapec 1992</i>	54
4.1.4 <i>Chlapec 1991</i>	55
4.2 SEKUNDÁRNÍ ANALÝZA DAT	57
4.2.1 <i>Statistické údaje</i>	57
4.2.2 <i>Statistiky pro klatovský okres</i>	66
4.3 ZPRACOVANÝ DOTAZNÍK	73
5. DISKUSE.....	94
5.1 DISKUSE K DOTAZNÍKU	94
5.2 DISKUSE K SEKUNDÁRNÍ ANALÝZE DAT	97
5.3 DISKUSE KE KASUISTIKÁM	100
5.3.1 <i>Chlapec 1991</i>	100
5.3.2 <i>Chlapec 1996</i>	100
5.3.3 <i>Chlapec 1992</i>	100
5.3.4 <i>Chlapec 1991</i>	101
6. ZÁVĚR	102
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	104
8. KLÍČOVÁ SLOVA	113
9. PŘÍLOHY	114

Úvod

Tématem mé diplomové práce je kriminalita dětí a mládeže. Tato problematika mne již delší dobu zajímá. Během této práce jsem získala více odborných znalostí a zkušeností, které mohu uplatnit v budoucnu ve svém životě i povolání.

Pracuji jako dětská sestra na jednotce intenzivní péče. Ve svém zaměstnání se setkávám s dětmi, které mají výchovné problémy a první zkušenosti s alkoholem, kouřením a drogami. Během odborné studijní praxe v Probační a mediační službě jsem měla možnost setkání s delikventními dětmi a mládeží. Překvapilo mě, kolik dětí již prošlo tímto zařízením od doby jeho vzniku.

Problematika kriminality dětí a mládeže je velmi složitá. Podmínky pro vznik sociálně patologických jevů a kriminality jsou v současné době poměrně snadné. Dnešní svět je hektický. Dětský svět je potlačován. Mění se životní styl, na děti se kladou velké požadavky. Rodiče nemají na děti čas a náhradou jim budiž počítač, televize, vysoké nebo naopak žádné kapesné a parta.

Otázky kriminality dětí a mládeže jsou stále častěji diskutovány nejen odborníky, ale i širokou veřejností. V poslední době se rozvířila také diskuze o snížení hranice trestní odpovědnosti. S návrhem na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti přicházejí zejména politici a policie, kteří usilují o radikálnější způsob řešení problému. Na druhé straně stojí lidé pracující s těmito dětmi, kteří nevidí posunutí hranice o jeden rok za řešení problému, neboť by se vztahovalo jen na malý zlomek dětské populace, která se dopouští nejzávažnější trestné činnosti. Především díky médiím si můžeme myslet, že kriminalita dětí a mládeže narůstá. Při bližším pohledu do statistik, však dostaneme jiné informace.

Cílem mé diplomové práce je nastínit problematiku vývoje kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese. Získané poznatky pak využít k další činnosti v rámci prevence a cílené péče o rizikové jedince.

V teoretické části se věnuji vývoji kriminality na území České republiky a faktorům, které ji ovlivňují. Výzkumnou část jsem rozdělila do tří částí, a to na kasuistiku, analýzu sekundárních dat a na dotazník.

1. Současný stav

1.1 Příčiny kriminality

Současná doba je často charakterizována jako uspěchaná, hektická, soustředěná na individualismus, degradující morální hodnoty, bezcitná, liberální k mnoha negativním způsobům chování atd. Zvláště negativa současné společnosti mnohdy ovlivňují celkový postoj mladých lidí ke světu vůbec. (85)

Vzhledem k tomu, že příčin zde působí zpravidla více, trestná činnost (jako společenský jev) je tedy výsledkem multifaktorového působení příčin. (3)

Výskyt sociálně patologických jevů, jejich dynamika a změny jsou nedílnou součástí společnosti. Příčiny, které existenci těchto jevů umožňují, se mění velice málo. (103)

Specifický vliv na šíření sociálně patologických jevů mezi mládeží má nepochybně i rychlost kulturních a sociálních změn probíhajících v České republice. Tyto změny předstihují přirozený generační posun v řadě životních postojů, zkušeností a zvyklostí. (54)

Jako příčiny rozšíření sociálně patologických jevů mezi mládeží na konci 20. století jsou uváděny: změna tradiční role rodiny, ztráta autority školy, liberalizace přístupu společnosti ke drogám, prostituci, žebrání, potulce, příživnictví, hráčství, různým sektám, k pornografii, sexu, nelegálnímu získávání peněz. Zároveň i nové jevy jako je zjednodušený styk s cizinou, možnost cestování, větší nabídka zboží, svody „průmyslu zábavy“, vliv médií, ... napomáhají rozšiřování sociálně patologických jevů u mládeže. (103)

1.1.1 Kriminogenní faktory

V souvislosti s příčinami a podmínkami kriminality se hovoří obecně o kriminogenních faktorech. Jsou to rizikové činitele, kteří vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchaní trestných činů. Celá řada faktorů vyplývá ze společenského života a rozlišujeme je na faktory v oblasti sociální, kulturní, politické, ekonomické a právní. (3)

Tyto skupiny se překrývají, a tak celkový nárůst kriminality dětí a mládeže nelze jednoduše přičíst žádné z nich více než ostatním, neboť se jedná o důsledek jejich vzájemné interakce. (64)

1.2 Sociálně patologické jevy

Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání. To vede k poškození zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje. Ve svém důsledku pak dochází k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím. (60)

Výrazným znakem současné společnosti je výskyt a nekontrolovatelné šíření sociálně patologických jevů. Nepřátelství, rasismus, brutalita, agresivita, toxikománie, kriminalita se stávají běžnou součástí našeho života. (58)

Od počátku 90. let bylo možné zaznamenat skutečný nárůst problémového a rizikového chování adolescentů. Také v okolních evropských zemích narůstala v devadesátých letech kriminalita dětí a mládeže. Nejde tedy o nějaký specifický český trend. (41)

Problematika sociálně patologických jevů a způsoby jejich řešení jsou celosvětovým závažným a velmi diskutovaným problémem na všech společenských úrovních. Značný růst kriminality a také negativní vývoj tohoto společensky nepřijatelného jevu z kvalitativního hlediska, si zcela pochopitelně vynutil zvýšenou pozornost společnosti. (14)

V několika posledních desetiletích se stále intenzivněji diskutuje o vzestupu (tradičně amerických) gangů mladistvých v Evropě. Rostoucí znepokojení nad rozmachem gangů mladistvých a dalších násilných skupin v Evropě vedlo ke vzniku Evropské sítě pro gangy složené z předních evropských a amerických odborníků. (79)

Mezi oblasti problémového chování současných adolescentů se nejčastěji zařazují: predelikventní chování a páchaní trestné činnosti, agrese, násilí, šikana a týrání (včetně rasové nesnášenlivosti a diskriminace), užívání drog (včetně alkoholu a kouření),

sexuální rizikové chování, poruchy příjmu potravy, sebevražedné pokusy a dokonané sebevraždy, rizikové sporty, rizikové chování adolescentů při řízení vozidel. (41)

Sociální maladaptivita je nevhodné přizpůsobení nebo nepříznivé se společenským požadavkům obsažených v normách společnosti. Od konce 2. světové války ve většině zemích postupný paralelní vzestup různých forem maladaptivního až patologického chování adolescentů. (101)

Dle závažnosti ji dělíme na tyto formy:

a) Zlozvyky, špatné zvyky jsou nejlehčí formou sociální maladaptivity, mohou se týkat různých oblastí života dětí. Vystupují většinou v podobě naučených způsobů chování. Jejich odstraňování je vždy spojováno s vytvářením nových, odlišných stereotypů chování.

b) „Poruchy chování“ - velká skupina odchylek chování od běžného společenského standardu. Patří sem: dětský vzdor, negativismus, lež, nekázeň, krádeže, lenost, agrese, vandalství, útoky z domova, toulky, záškoláctví, sexuální poruchy.

c) Delikventní chování – jednání, které je v rozporu s právními normami dané společnosti. (101)

1. predelikvence – věk 5 - 15 let, těžiště 10.- 15. rok, vrchol ve 13 - 14 letech; již dříve různé poruchy chování – dominuje výrazná neposlušnost, ubližování dětem a zvířatům; extrémní jednání, činy, které jsou u starších osob postihovány jako přestupky. Predelikvencí se mohou projevovat psychopatické osobnosti s rysy nezdrženlivosti, agresivity, nespolehlivosti.

2. delikvence mladistvých (15 - 18 let) – extrémní jednání, přestupky, trestné činy; specifické znaky – recidivismus, party vrstevníků často pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek; nárůst agrese a násilí

3. delikvence mladých dospělých – 18 - 24/26 let; 1/3 pod vlivem alkoholu násilí (101)

1.3 Druhy kriminality

Policejní statistika uvádí trestné činy členěné do souhrnných kategorií – násilná, majetková, hospodářská, mravnostní kriminalita. Majetková trestná činnost dětí a mládeže je převažující formou kriminálního chování těchto věkových skupin. Násilná

kriminalita má u dětí a mládeže zhruba 10x menší častost než kriminalita majetková. (48)

Velice závažnou formou kriminality mládeže jsou trestné činy s rasovým a národnostním podtextem. Jednou z dalších typických forem trestné činnosti mládeže je drogová kriminalita. (85)

1.3.1 Organizovaná kriminalita

Organizovaná kriminalita je druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou organizací. Vyznačuje se dlouhodobostí, dělbou činnosti, plánovitostí a orientací na vysoký zisk nebo na získávání vlivu na veřejný život. (57)

Organizovaná kriminalita se v posledních padesáti letech dramaticky rozvíjí. Jedná se o jev v celosvětovém měřítku, což souvisí především s postupujícím procesem globalizace světových trhů, hospodářských a sociálních vztahů. (65)

Děti v rámci organizované kriminality jsou většinou zneužívány k provádění riskantních drobnějších úkonů, za které by dospělému hrozilo potrestání. U dítěte je využívána jeho beztrestnost. Nejčastěji bývá účast dětí spojena s dětskou pornografií a dětskou prostitucí, s organizovanými krádežemi a s distribucí drog. (5)

1.3.2 Majetková kriminalita

Majetková trestná činnost je zpravidla páchána jako projev neúcty k životu a zdraví. Častou motivací bývá potřeba či snaha demonstrovat sílu, zvýraznit se, imponovat vrstevníkům, či získat vůdčí postavení ve skupině. (53)

Poškozování majetku sprejery a mladými vandaly ve dvojicích a skupinách má na celkové majetkové kriminalitě menší podíl. Nutno však podotknout, že způsobuje vysoké majetkové škody a mnohdy poškozují i umělecké hodnoty. (103)

1.3.3 Vývoj násilné a mravnostní trestné činnosti

Násilná kriminalita má stoupající vývoj. Nebezpečný trend pro budoucnost představuje zvyšující se organizovanost skupin provádějících loupeže a vysoká účast nezletilých pachatelů. Některé skupiny můžeme považovat za „školicí střediska“ pro

nové nezletilé delikventy. Dorost se stává více agresivní a ve svých projevech brutálnější než současná dospělá delikventní populace. (5)

Projevy násilné kriminality představují rozsáhlou škálu kriminálních jednání od domácího násilí přes případy pouliční kriminality až po brutální vraždy a násilné projevy organizované kriminality. (3)

V pozadí různých útoků se objevují různé motivy jako potrestání nepoctivce, odplata za více či méně skryté rasistické chování, msta za to, že má někdo „nezasloužený“ zisk či majetkové výhody nebo se chová nějak asociálně. (20)

Na obecné kriminalitě se podílí mravnostní kriminalita nejmenším podílem, přesto není zanedbatelná. Mravnostní kriminalitu dělíme na sexuální kriminalitu, kriminalitu spjatou s prostitucí a kriminalitou ohrožování mravnosti. (102)

1.3.4 Hospodářská kriminalita

Hospodářská kriminalita směřuje proti hospodářskému řádu a jeho fungování. Převážnou část hospodářské kriminality představují podvody a zpronevěry. (3)

1.3.5 Kriminalita související s návykovými látkami

Mladiství jsou trestně stíháni nejčastěji pro skutkovou podstatu šíření, a to především mezi svými vrstevníky. Trestná činnost související s drogami nemá charakter pouze majetkový, ale jedná se také o loupeže, ublížení na zdraví, výtržnictví, znásilnění a pohlavní zneužívání. (103)

1.3.6 Kriminalita týkající se menšin

Etnické menšiny mají jako celek ve společnosti nižší sociální status a v důsledku toho i slabší sílu k prosazení vlastních zájmů. Uvádí se, že tato kriminalita je 2 - 4x větší než u majorit. Bývá také mezi nimi více recidivistů. (102)

Vysoké procentuální zastoupení romské mládeže na kriminalitě mládeže je varující. Drobných krádeží se především dopouštějí děti Romů z podnětu svých rodičů, protože ještě nejsou trestně odpovědné. Romská mládež páchá především majetkovou kriminalitu, ale častěji než majoritní mládež také násilnou a mravnostní kriminalitu. (103)

1.3.7 Internetová kriminalita

Způsobů zneužívání internetu a páčání trestné činnosti v tomto prostředí je v dnešní době velmi mnoho, např. spamming, hoaxes, urban legends, pomluva, šíření pornografie a prostituce, extremismus, podněcování trestného činu, schvalování trestného činu, výtržnictví. (84)

Vyskytla se také řada způsobů, jak prostřednictvím internetu získat nelegálně zisk na úkor jiné osoby. Nejčastější případy podvodů jsou bankovní podvody (carding, CyberCash, zneužívání homebankingu, phishing, letadlo, dealer, phreaking, zneužití elektronického obchodu, „láska na první e-mail“, podvodná inzerce). (83)

1.3.8 Terorismus

Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám. Cílem je vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, které jsou ve své podstatě symbolické a stávají se cestou k dosažení jiných cílů, než na které bývá kriminální čin zaměřen. (3)

1.3.9 Kriminalita proti mládeži

Trestná činnost páchaná na dětech a mladistvých patří mezi potencionální kriminogenní faktory kriminality mládeže. Jedná se o multifaktoriální společenský jev, kde společným jmenovatelem je ubližování dítěti. (102)

Mezinárodním problémem se koncem 20. století stalo komerční sexuální zneužívání dětí. Byl to především internet, který učinil z komerčního sexuálního zneužívání dětí globální záležitost. (103)

Současný český trestní zákon neobsahuje pojem komerční sexuální zneužívání dětí. Formy komerčního sexuálního zneužívání dětí rozeznáváme tři: dětská prostituce, dětská pornografie a obchod s dětmi. V rámci kontroly kriminality proti mládeži byl vytvořen Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008. (21)

1.4 Kriminalita dětí a mládeže

Problematika kriminality mládeže je jedním z nejzávažnějších společenských problémů současnosti a patří v dnešní době mezi hlavní ukazatele, které občany znepokojují. (103)

Vývojová kriminologie se opírá o teorie životní cesty. Zkoumá výskyt kriminálních vzorců chování v průběhu života jedince. Pozoruje, v které fázi životního cyklu se kriminální chování objeví, zda pokračuje v dalších etapách a kdy eventuálně vymizí. Novější výzkumy dokládají vývojové nápadnosti v útlém dětství. Již v období kolem tří let lze zaregistrovat „kriminogenní“ vlastnosti jako zvýšenou impulzivitu, sníženou úzkostnost a nezávislost na odměně. (8)

S přibývajícím mladistvým věkem se zvyšuje závažnost a intenzita deliktů, ale také se snižuje tolerance společnosti vůči trestnímu chování. Velká část delikvence dětí odpovídá zcela normálnímu dětskému chování, při němž děti překračují hranice trestního práva, aniž by si toho byly vědomy. (29)

S příchodem období dospívání mohou styky s delikventními soukmenovci výrazně zvýšit riziko spáchání trestného činu. Většina mladých lidí, kteří se dopustí trestné činnosti v období dospívání, od ní do dospělosti upustí. (49)

Největší počty trestných činů páchaných mladistvými jsou trvale zjišťovány ve velkých městech a průmyslových aglomeracích. Souvisí to se značnou koncentrací populace, velkou migrací, anonymitou prostředí a oslabením sociální kontroly. (58)

Kriminalita mládeže má v rámci celkové kriminality svá specifika. Jedná se o věkové zvláštnosti tělesného a psychického zrání, neukončený morální vývoj, sociální nezralost mladých lidí a další faktory. Kriminální aktivity mládeže velice často předcházejí narušené sociální vztahy. (25)

Dnes polovina z vězněných mladistvých prochází ústavní výchovou, provázenou útekem z ústavů a páchanou trestnou činností při útěku. Vůči sobě navzájem se chovají nezrale, impulsivně. Na podněty spoluvězňů reagují agresí verbální, nepřímou i fyzickou. Dříve mladiství dospělými vězni opovrhovali, ovšem dnes se s nimi identifikují. Současně jsou mladiství vězni mezi dospělými vězni respektovanou skupinou. (44)

1.4.1 Specifické znaky trestné činnosti mládeže

Na kriminalitu mladých pachatelů upozorňují jisté zvláštnosti a charakteristické znaky, které většinou umožní zjistit, zda se protiprávního jednání dopustil mladý pachatel, či dospělá osoba. (11)

Specifický je u mládeže způsob páčání kriminálního deliktu a výběr objektů napadení. Kriminální delikt spáchaný mládeží je do značné míry improvizací ve vzniklé situaci, který s klesajícím věkem postrádá originalitu a nápaditost. Improvizace je také jedním z důvodů, proč se mládež při páčání kriminálního deliktu dopouští mnohem závažnějšího trestního jednání než zamýšlela. Odlišnosti se projevují i v motivaci. (59)

Trestná činnost bývá častěji páčána se spolupachateli a ve skupině. Konání mladistvých pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek. Na páčání trestné činnosti mladistvých má značný vliv alkohol zvyšující agresivitu. Při opakované trestné činnosti nacházíme specifické znaky z předcházející trestné činnosti. Při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze své skupiny. O přípravě i o spáchané trestné činnosti se pachatelé rádi svěřují členům skupiny. Pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim líbí. Věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou rozdělovány mezi její členy. Finanční prostředky se většinou utrácejí ve skupině. Některé znaky způsobu spáčání trestné činnosti vyplývají také ze somatických znaků pachatele, např. vyšší rychlost pohybu, mrštnost, obratnost, menší postava a nižší váha. (18)

Charakteristické v dnešní době je snižování věku pachatelů, komplikovanost a rafinovanost provedení, nárůst počtu prvopachatelů, schopných páchat velmi komplikovanou trestnou činnost a sofistikovaně zahlazovat stopy trestného činu. (96)

Společným jmenovatelem trestné činnosti mladistvých, za niž byli v roce 2005 vězněni, byla snaha o okamžitý a bezpracný zisk. U násilné trestné činnosti to bylo bezohledné uspokojení dalších potřeb: sexu, moci, samoučelné agrese pro pocit uspokojení. (46)

1.4.2 Struktura trestné činnosti dětí a mladistvých

Celková skladba trestné činnosti mládeže nedoznává příliš prudkých výkyvů. Dětská delikvence bývá většinou zaměřena na páchání majetkových trestných činů. S přibývajícím věkem se pak paleta kriminálních aktivit rozevírá, ale přesto nejčastější zůstává orientace na krádeže, dále pak neoprávněné užívání cizího motorového vozidla, trestné činy proti životu a zdraví, loupeže, pohlavní zneužívání, sexuální násilí a výtržnictví. (25)

Mládež je častěji než v minulosti zneužívána k páchání trestné činnosti a zapojována do „profesionálních“ organizovaných skupin. Při páchání trestné činnosti je stále více zaznamenávána rostoucí agresivita a brutalita. Různé formy násilností se více než v minulosti také vyskytují mezi dětmi ve školách. (54)

Majetková kriminalita mládeže je často ovlivňována ve společnosti propagovaným soutěžením o dosažení co největšího majetku a prestižního postavení ve společnosti. Jsou oznamovány projevy násilí, které byly dříve ve společnosti tolerovány: rvačky mezi vrstevníky, šikana. (44)

U mladistvých dívek je nejčastěji evidovaným trestným činem krádež a u části mladistvých zlodějek i poškození cizí věci a porušování domovní svobody. Trestná činnost dívek je často doprovázena neadekvátním užitím násilí. Jejich násilné útoky často směřují proti bezbranným: mladším dětem, děvčatům, seniorům. (43)

Mezi nejčastější majetkové trestné činy dětí a mládeže patří: krádež osobního automobilu, motocyklu, jízdních kol, mobilních telefonů, finančních hotovostí, barevných kovů a jiných surovin. Krádeže v objektech jsou pro ně náročné. (95)

Gangy mládeže, byť jsou zaměřeny především na majetkovou trestnou činnost, se vyznačují sklonem k násilnému jednání, přičemž jejich útoky vůči lidem a věcem jsou často nezvykle brutální. Převážná většina takového jednání není sankcionována. U části nezletilých pachatelů pak vzniká dojem beztrestnosti, že právo patří až do světa dospělých. O vlastním kriminálním skutku vyprávějí často bez zábran. K následkům, kterým je vystavena oběť, se stavějí cynicky a odmítají existenci vlastních výčitek svědomí a soucit s poškozeným. V rozhovoru o příčinách vlastního kriminálního jednání jsou vždy schopni uvést několik zcela logických důvodů, proč se toho či onoho

skutku „museli“ dopustit. Na postiženého mnohdy nahlíží jako na osobu, která si takové jednání zavinila sama. (43)

Dlouhodobým trendem trestné činnosti mládeže je zvyšující se brutalita a kvalifikovanost páchaní prakticky všech druhů trestné činnosti, k jejímu zakrývání jsou používány stále rafinovanější formy. U mravnostní trestné činnosti páchané mládeží je motivací převážně touha po sexuálním poznávání stejně starých osob, u drogových deliktů je to touha po dosud nepoznaném. Stále častějším jevem při útěcích je prostituce jak dívčí, tak i rozrůstající se prostituce chlapecká. (104)

Násilné jednání přerůstá v některých případech až v hromadné ničení zařízení objektů a brutální napadání kolemjdoucích. Ublížení na zdraví patří mezi nejčastěji páchané trestné činy násilné povahy. Výjimečnými však nejsou ani vraždy. (59)

Donedávna byla vražda rodiče téměř neslýchaným zločinem, který zasluhoval význačnější zmínku pouze v řecké mytologii. Dnes není vražda rodiče vzácným zločinem. (39)

1.4.3 Výslech dítěte

V návaznosti na zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí upravuje Závazný pokyn policejního prezidenta č. 8/2002 systém práce a postupy policistů v oblasti preventivně výchovného působení na děti a mládež a v oblasti odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži. (42)

Postup při předvolání osoby mladší 15 let řeší Závazný pokyn policejního prezidenta č. 8/2002 v čl. 8 odst. 1 a s odkazem na § 12 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů. (42)

Názory na způsobilost dětí podat úplnou a pravdivou výpověď prošly zásadním vývojem. Na počátku dvacátého století psychologové silně pochybovali o schopnosti dětí vypovídat ve shodě s realitou. V současné době se vychází ze stanoviska, že děti jsou schopné poskytnout platnou výpověď. S tímto názorem pracuje také zákon, který připouští a upravuje podmínky výslechu dětí. (9)

1.5 Legislativa a trestní řízení

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, přinesl s účinností od 1.1. 2004 novou právní úpravu trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých, jakož i nová specifika trestního řízení proti nim. (81)

Smyslem nové právní úpravy v samostatném kodexu je komplexně upravit hmotněprávní i procesněprávní aspekty trestání mládeže. Dále pak nově konstituovat systém specializovaných soudů mládeže, zřetelně a přehledně vymezit ucelenou škálu možných reakcí státu a společnosti na delikventní jednání mládeže. (8)

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže mění a doplňuje základní zásady trestního řízení ve věcech mládeže několikerým způsobem. Předně sám stanoví zvláštní základní zásady řízení v ustanovení § 3 cit. zákona. Mimo tyto zvláštní základní zásady výslovně vypočtené v ustanovení § 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže zakotvuje zákon č. 218/2003 Sb. ještě nové instituty či postupy, které mění či doplňují obsah základních zásad trestního řízení obsažených v trestním řádu. (8)

Ve většině evropských států se věk počátku trestní odpovědnosti pohybuje mezi 14. – 16. rokem. Pro obecné stanovení vyššího či nižšího věku jako počátku trestní odpovědnosti hraje roli především historicko-právní tradice a sociokulturní pozadí. Možnost snížení hranice trestní odpovědnosti ze stávajících 15 let na 14 let byla u nás v posledních letech často diskutována. (102)

1.5.1 Řízení ve věcech dětí mladších 15 let

Dítětem se podle ZSVM rozumí osoba, která v době spáchání trestného činu nedovršila patnáctý rok svého věku, a nebude podle zákona trestně odpovědná. Zákon umožňuje použít vhodné reakce v podobě opatření směřujících k nápravě i ochraně. (34)

Děti do patnácti let nejsou trestně odpovědné, tj. nemohou být stíhány za spáchání trestného činu. Pokud se dopustí jednání, které jinak nese znaky trestného činu, koná se řízení podle občanského soudního řádu. (106) Pokud policie zjistí, že pachatelem je dítě do 15 let, trestní stíhání proti němu nezahajuje a věc se pro nedostatek jeho věku podle (§ 159a odst. 2) trestního řádu odloží. (103)

Zákon stanoví, že v řízení je nutné chránit soukromí dítěte ve stejném rozsahu jako u mladistvého, stejně tak jako úpravu uveřejnění výsledků řízení o uložení opatření dítěti ve veřejných sdělovacích prostředcích. Názor dítěte ve věci musí být v průběhu řízení zjištěn. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti. (68)

Dítěti mladšímu 15 let, které se dopustilo činu jinak trestného může soud pro mládež uložit, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato opatření: dohled probačního pracovníka; zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče; ochrannou výchovu (106); napomenutí je nejmírnějším výchovným opatřením; omezení má zabránit škodlivým vlivům na výchovu dítěte. (102)

Pokud se činů jinak trestných dopouštějí děti mladší patnácti let, pak tomu bývá nejčastěji v případech, kdy jsou svými dospělejšími příbuznými často pro svou beztrestnost využívány u drobných krádeží. (13)

1.5.2 Trestní řízení ve věcech mladistvých

Trestné činy mladistvých se nazývají provinění. (86) Aby se jednalo o provinění, za které by měl být mladistvý stíhán, musí toto provinění vykazovat míru společenské nebezpečnosti vyšší než malou. Do vazby jej lze vzít jen v opravdu výjimečných případech. (106)

V trestním řízení ve věcech mladistvých musejí všechny zúčastněné osoby dodržovat pravidla ochrany osobních údajů mladistvých. Všechny zúčastněné orgány, tj. policejní orgány, státní zástupce, soudci, úředníci probační a mediační služby či sociální pracovníci musejí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží. Podle zákona projednávají trestní věci mladistvých soudy pro mládež. Procesní forma projednávání trestních věcí mladistvých má být méně formální a rychlejší. (106)

Je-li mladistvý soudem shledán vinným, neukládá se mu trest, ale tzv. opatření. Zákon zná tři druhy opatření: výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. (106)

Výchovnými opatřeními jsou dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou. (26)

Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, ochranná výchova, zabránění věci či jiné majetkové hodnoty. (26)

Trestní opatření: obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněné. (26)

Trestní sazby obecně prospěšných prací, peněžitého opatření, zákazu činnosti se u mladistvých snižují na polovinu. Po propuštění mladistvého z vazby je možno nařídít probační dohled až do skončení trestního řízení, případně při uložení dohledu. (86)

Účelem trestu u mladistvého je, aby trestem byla zabezpečena jeho výchova v řádného občana se zřetelem k jeho osobním vlastnostem, rodinné výchově, k prostředí z něhož pochází. (54)

Státní zástupce a soud mládeže mohou u méně závažných provinění mladistvého za splnění určitých podmínek odstoupit od trestního stíhání, jestliže trestní stíhání není účelné a jestliže potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páčání dalších provinění (§ 70 cit. zák.). (8)

1.6 Prevence

Prevenčí kriminality rozumíme soubor nejrůznějších aktivit mimotrestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů. Cílem je zastavit růst kriminality, nebo docílit jejího zmenšení. Jedná se tedy o úsilí eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním. (3)

Základem úspěchu prevence kriminality mládeže spočívá v jejím včasném působení. Preventivní aktivity cílené proti kriminalitě mládeže vždy vyžadují respektování základních práv dětí a práva na soukromí jejich rodiny. (102)

Problematika prevence kriminality je spojena s oblastí tzv. tradiční kriminality a s prevencí dalších sociálně patologických jevů. (104)

Dobře vedená preventivní práce je účinným prostředkem ke snižování kriminality a dalších nežádoucích jevů ve společnosti. (94)

Hlavním nástrojem kontroly kriminality se stala bezpečnostní politika státu, jejíž součástí je preventivní politika. Vláda České republiky přijímá od roku 1996 střednědobé strategické materiály pro oblast prevence kriminality, zaručující kontinuitu realizace preventivní politiky státu, její zkvalitňování a usměrňování podle vývoje trestné činnosti a potřeb praxe. Preventivní aktivity se uskutečňují v rámci celostátním, regionálním, místním a to na úrovni primární, sekundární a terciární. Prevence kriminality zahrnuje: sociální opatření, situační opatření, informování občanů a jejich aktivizace, budování realizačních kapacit. (80)

V České republice od roku 1994 za vytváření systému prevence kriminality a za mezinárodní spolupráci v oblasti prevence odpovídá Republikový výbor pro prevenci kriminality. (103)

Obecně platí, že čím nižší věk, tím prevence méně specifická, orientovaná na vytváření pozitivních životních hodnot a jejich přirozeného prostředí. S narůstajícím věkem je nutné prevenci zaměřovat na specifické podmínky objektu a vytvářet stimulujiící prostředí pro aktivnější zapojení do preventivních programů. (30)

Aby prevence kriminality plnila svoji úlohu ve společnosti, tedy chránila společnost před kriminalitou, je důležité fungování všech nástrojů státu včetně těch, které využívají trestněprávních prostředků. (4)

Nepříznivý vývoj kriminálně rizikových jevů mezi mládeží je možné zvrátit jen za předpokladu koncipování vyvážené kriminální politiky. Vedle širšího rejstříku trestů, včetně alternativních opatření, by měla zahrnovat co nejširší škálu sociálně preventivních a intervenčních opatření. (54)

Projekty prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže mají napomoci zejména výchově dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Rovněž mají napomoci odmítání forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona. (99)

1.6.1 Mezinárodní instituce

OSN se problematikou kontroly kriminality zabývá od svého založení v roce 1945. Výbor pro prevenci a kontrolu kriminality působí v rámci OSN od roku 1950. Roku 1992 byla zřízena Komise OSN pro prevenci kriminality a trestní justici patřící

k Hospodářské a sociálně radě. Rada Evropy se rovněž zabývá problematikou kriminality. (103)

Evropský Institut pro kontrolu a prevenci kriminality (HEUNI) vznikl na základě dohody mezi OSN a finskou vládou roku 1981. HEUNI byla vytvořena k podpoře výměny informací o prevenci kriminality v evropských zemích. (38)

U nás v současné době působí Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP) v rámci resortu Ministerstva spravedlnosti. (3)

1.6.2 Druhy prevence

Primární prevence – všeobecné přístupy zaměřené na předcházení násilí dříve, než k němu dojde, zlepšování soudržnosti a posilování komunity, nabídka lepších pracovních příležitostí, opatření ve školách, v rodině, opatření vůči dětem a mladým lidem. (64)

Sekundární prevence – je zaměřena na rizikové skupiny osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Dále se soustředí na sociálně patologické jevy, na příčiny kriminogenních situací a na extrémně nepříznivé životní prostředí. (90)

Terciární prevence - preventivní aktivity jsou zaměřeny na pachatele trestných činů, a to s cílem ovlivnit jejich chování, a to tak, aby nedocházelo k dalšímu opakovanému páčání trestných činů. (27) U osob trestným činem již postižených lze uplatňovat opatření informační, poradenská, sociální. (32)

Můžeme rozlišovat prevenci specifickou a nespecifickou. Programy specifické prevence jsou zaměřeny na konkrétní typ sociálně patologického chování. Nespecifická prevence zahrnuje široké spektrum aktivit podporujících zdravý životní styl. (28)

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva obrany. (62)

1.6.3 Výkon odnětí svobody + instituce

Počet dětí v institucionální péči se od roku 1999 trvale zvyšuje. U mnoha dětí se díky umístění v institucionální péči povede jejich sociálně patologický vývoj zbrzdit, nebo dokonce zcela zastavit. Když ústav opustí, přichází nedostatečně připraveno na normální život, do zcela nepřipraveného prostředí. (105)

Umístění do kolektivního zařízení pro výkon ústavní výchovy by mělo být posledním krokem v posloupnosti intervencí ve prospěch dítěte. Jde o opatření ve chvíli, kdy všechny ostatní výchovné zásahy selžou. (66)

Mezi dnešní typy ústavní výchovy patří: diagnostické ústavy pro děti, diagnostické ústavy pro mládež, dětské výchovné ústavy, dětské výchovné ústavy se zvýšenou péčí, výchovné ústavy pro mládež, výchovné ústavy pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí. (48)

Vězení má funkci trestu, prostředek k odstrašování pachatelů, místo kde se dá výchovně působit a je zde riziko prizonizace. Pro mladistvé vězně s delším výkonem trestu je klíčová možnost přípravy na povolání formou učebního poměru. (48)

K omezení negativních účinků izolace mladistvých od společnosti se u nich uplatňují individuální způsoby zacházení ve zvýšené míře oproti dospělým osobám. Z hlediska etopedie jsou důležité terapeutické programy. (14)

Vznik Probační a mediační služby otevřel prostor pro odklony trestního řízení a alternativní sankce. Salesiánská střediska mají jeden z nejpropracovanějších systémů práce s dětmi a mládeží. (47)

1.6.4 Programy prevence

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy. Podporují vznik programů prevence kriminality ve městech a obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy. (62)

Mezi nejčastější realizátory prevence kriminality na místní úrovni patří: samospráva, městská policie, nestátní organizace, Policie ČR, občanská sdružení, charitativní organizace, školská zařízení a státní správa. (98)

U nás probíhají dva dobrovolnické programy, a to LATA a americký projekt Big Brothers, Big Sisters u nás pod názvem PětP. (48)

Důležitý je probační program pro mladistvé. Jedná se o program ve smyslu znění § 17 zákona č. 218/2003 Sb.. Rozumí se jím zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. (63)

Pro efektivitu programů je důležité organizování pravidelné aktivity. V rámci volnočasových aktivit můžeme posilovat aktivní sociální dovednosti, které mohou podstatně zvýšit šance mladých lidí na úspěšnost i v celé další profesní a osobní kariéře. (24)

1.6.5 Kontrola kriminality

Kontrola kriminality je úsilí státu i společnosti o udržení kriminality v určitých přijatelných mezích nebo o její omezování. Dělí se na represivní (trestnou činnost potlačující) a preventivní (trestnou činnost předcházející) strategii. (103)

V dnešní době se objevuje i přístup syntetický, který absorbuje oba předchozí případy. Jde tedy o snahu sloučit spravedlivý trest s preventivními účinky. (52)

1.7 Historický vývoj kriminality

Trestní monopol a tím i plná odpovědnost za výsledky trestní politiky nepříslušely pouze státu. Ve starověkém Egyptu, Mezopotámii, Řecku, a Římu se výkon trestní spravedlnosti postupně soustředil do rukou soudních institucí spojených s existencí státu. V raném středověku byl zločin chápán jako soukromá záležitost mezi viníkem a poškozeným. Účastníci obvykle za aktivní pomoci svého nejbližšího sociálního společenství se vypořádali sami mezi sebou, ať již ve formě soukromé msty nebo později upřednostňovaným nahrazením způsobené škody výkupem z krevní msty. (40)

Představitelé raně středověké církve se snažili jako první odejmout trestněprávní iniciativu z rukou samostatných účastníků trestního konfliktu a přesunout odpovědnost za jeho řešení na světské vládce. Do počátku 11. století se úsilí zapojit do trestní justice světskou moc neseťkává v našich zemích s žádoucí odezvou. Až ve druhé polovině 13. století a v průběhu 14. století se na území střední Evropy prosazuje veřejný zájem na postihu a potrestání pachatelů kriminálních deliktů. Tento vývoj, směřující k posilování významu veřejného zájmu při řešení trestné činnosti, vrcholí v období osvícenství. (40)

1.7.1 Druhy kriminality v dějinách

V registrech komorného soudu se pro období let 1526 - 1547 podařilo zaznamenat celkem 1948 zápisů zachycujících případy projednávané komorním soudem. Z toho 745 bylo trestněprávních případů: delikty proti státu, státnímu zřízení a jeho představitelům; delikty proti právnímu řádu, bezpečnosti a veřejnému pořádku; delikty proti vlastnictví; delikty proti životu a zdraví; delikty proti osobním právům. Zbývajících 454 zjištěných deliktů bylo označováno jako „vedlejší“ delikty. (15)

V českých dějinách 16. - 18. století měla kriminalita vzestupnou tendenci. V žebříčku trestných činů, evidovaných v 16. - 18. století, zaujímá první místo majetková delikvence, která tvoří u většiny soudů téměř polovinu jejich agendy. Represivní opatření soudů nesplnila zamýšlený cíl, totiž krutým trestáním delikventů přimět veřejnost ke snížení kriminality. (15)

Vladislavské zřízení zemské roku 1500 pojednává o krádežích a loupežích a stanoví povinnost pronásledovat, zatýkat a soudně stíhat vrahy a loupežníky. Zemské zřízení z roku 1549 naznačilo rozlišení krádeže a loupeže a stanovilo všeobecnou trestní odpovědnost za majetkové delikty. Šlechtice posílalo k zemskému soudu, ostatní příslušníky stavovské společnosti pak před krajské hejtmány. Majetkové delikty tvořily v 16. - 18. století podstatnou část městské kriminality. Trestní odpovědnost závisí podle Koldína na věku pachatelů; u mužů 18 let a u žen 15 let. Tereziánský zákoník zevrubně pojednává o krádeži. Rozeznává krádež těžší a lehčí. Hrdelní soud Josefa I. požaduje pro loupeživé vrahy trest smrti vpletením do kola. (15)

Kolem roku 1551 byli jako žháři stíháni i lidé, kteří ohněm jen hrozili. Koldínův zákoník uvádí, že žhář bude potrestán upálením. Pokud hořelo, měli lidé povinnost jít

pomoci uhasit oheň, jinak byli potrestáni. Ukradl-li někdo něco při požáru, byl potrestán oběšením. V druhé polovině 17. století došlo v našich zemích k obnově honů na paliče, které postihovaly zejména tuláky a příslušníky etnických menšin. (15)

Vladislavské zřízení stíhalo rozdílně pachatele pytláctví a krádeže ryb, svobodného a poddaného. Zemské zřízení z roku 1530 zakázalo myslivost na královských statcích. Karel IV. Roku 1713 stanovil dobu hájení lesní zvěře, omezení pastí a nařídil přísný postih pytláků. Myslivecký řád Josef II. z roku 1786 ustanovil, že lesníci mohou střílet pytláky. Byl zrušen guberniálním patentem roku 1842. (15)

Rouhačství představovalo v období 16. a 17. století nejzávažnější trestný čin a zůstávalo hrdelním zločinem ještě v 18. století. (87)

1.7.2 Vývoj legislativy

Zhruba do druhé poloviny 19. století nebylo dětství a dospívání ve vztahu k trestněprávním důsledkům spáchaných deliktů chápáno jako zvláštní, časově ohraničené období nedospělosti. Projevovalo se to zejména absencí speciálních trestněprávních úprav týkajících se mládeže. Některé středověké trestní zákoníky s věkem operují. Podle Freiburského trestního práva ze 12. století je nízký věk důvodem mírnějšího potrestání. Obdobně i útrpné soudní právo Karla V. roku 1532 ukládá přihlížet při vyměřování trestu u toho, kdo je mladý či z jiného důvodu nemá dostatek rozumu a k dobrozdání znalců. (37)

Až 19. století přináší obrat v chápání mládí jako určité formy patologie. Tehdejší reformní hnutí usilovalo především o změnu soudního řízení a sankčního systému uplatňovaného vůči mladistvým. (37)

Kodifikace v oboru trestního práva se českým zemím dostalo až přijetím hrdelního řádu císaře Josefa I. v roce 1707 (Josephina), jenž vycházel z hrdelního řádu z roku 1532 (Carolina). Carolina ve svém článku 179 zakotvuje pravidlo pro mírnější posuzování trestných činů mládeže a v čl. 164 stanoví pravidlo, podle kterého nemá být zloděj do 14 let trestán za krádež smrtí, jen výjimečně mu může trest smrti uložit. (37)

Josephina uznává mládí za jednu z polehčujících okolností. V článku XVII nadepsaném „O okolnostech, které zmírňují trest“ stanoví, že pachatel je mladý, a proto rozumu nedostatečného, když chlapec ještě nedosáhl věku 18 a dívka 15 let. (37)

Velký význam má pro oblast trestního soudnictví nad mládeží hrdelní řád císařovny Marie Terezie (Theresiana) z r. 1768, který stanoví ve svém čl. 11, § 6 detailně a obšírně postup ve věcech nedospělých pachatelů. Jako okolnost zmírňující trest určuje věk do 16 let. Poprvé kategorizuje pachatele podle věku pro účely jejich trestní odpovědnosti. (37)

Ve všeobecném zákoníku o zločinech a jejich trestání císařem Josefem II. z roku 1787 byla úplně vyloučena odpovědnost v dětském věku, to je před dovršením 12 let, v západohaličském trestním zákoně před dovršením 14 let a v trestním zákoně z roku 1803 do 20 let. Tento proces pokračuje i v posledním trestním kodexu z roku 1852 platném na území českých zemí před přijetím zákona o trestním soudnictví nad mládeží v roce 1931. Trestní zákoník z roku 1852 dělil mládí z hlediska trestní odpovědnosti a jejich důsledku obdobně jako Theresiana. (37)

Na přelomu 19. a 20. století se rakouská vláda snažila formou administrativních opatření experimentálně vyzkoušet zavedení zvláštních soudů pro mladistvé, její pokus o zásadní reformu v této oblasti však ztroskotal. (37)

Zákon z roku 1922 o ochraně dětí před nevhodnými zábavami bránil účasti mládeže na hazardních hrách, tanečních zábavách, zakazoval kouření a požívání alkoholických nápojů. (48)

I po vytvoření samostatné Československé republiky v roce 1918 platily na jejím území dřívější trestní zákony. Velmi brzo se přistoupilo k přípravě zákonné reformy trestního práva nad mládeží. V roce 1922 byl připraven první návrh zákona. Parlamentu byla předložena až druhá verze z roku 1930, která v mnoha směrech přihlížela k přijatým zákonům o soudnictví nad mládeží v Německu a v Rakousku. (37)

Zákonem č. 48/1931 Sb. byly zřízeny soudy mládeže, které nebyly organizačně samostatné. U krajských soudů rozhodovaly v trestních věcech mládeže senáty mládeže. U okresních soudů rozhodoval soudce mládeže. Žalobce mládeže mohl od stíhání upustit pro neúčelnost, nebo malichernost věci. Mohl také podávat opravné prostředky ve prospěch i neprospěch obžalovaného. (67)

Tímto zákonem došlo poprvé v našich podmínkách k samostatné kodifikaci trestního práva mládeže a k vytvoření samostatného trestního systému nad mládeží.

Zákon v první řadě rozlišoval osoby nedospělé (osoby mladší 14 let) a mladistvé (osoby mezi 14 až 18 rokem věku) a určil jako minimální věk pro trestní odpovědnost dovršení 14 let. Počátek trestní odpovědnosti byl spojen s ukončením školní docházky. (68)

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 byl bez náhrady zrušen trestním zákonem z roku 1950. Trestněprávní ustanovení upravující problematiku mladistvých byla včleněna zpět do obecně trestněprávních předpisů. Osm okleštěných paragrafů v trestním zákoně upravovaly problematiku mladistvých. Došlo také ke zrušení soudů mládeže a úřadoven pro péči o mládež.. (37)

Trestní zákon a Trestní řád (1950) zvýšil hranici trestní odpovědnosti mládeže na 15 let. U mladistvých pachatelů dovoloval použití ochranné výchovy a ochranného léčení. Zákon aplikoval u mládeže všechny tresty používané pro dospělé, s výjimkou trestu smrti a doživotí. (48)

Trestní zákon č. 140/1961Sb. definuje trestní odpovědnost, trestné činy a trestní sankce. Hlava VII. obsahuje zvláštní ustanovení o stíhání mladistvých. Trestní řád neboli Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním obsahuje hlavu XIX., která upravuje řízení proti mladistvým. (48)

Od roku 1950 až do přijetí zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže nebylo možno hovořit o samostatném systému justice nad mládeží v naší republice. Přijetím zákona č. 218/2003 Sb. se Česká republika znovu přihlásila k myšlence samostatného systému trestní justice nad mládeží a k odkazu prvního zákona o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931. (68)

1.7.3 Reformní hnutí za záchranu dítěte – Child Savers

Child Savers vzniklo jako jedna z řady sociálních reforem v Americe v 19. století. Reformátoři se snažili změnit zákony, aby se s ohroženými a delikventními dětmi a mladistvými do 18 let nakládalo jinak než s dospělými pachateli. Do té doby byli stavěni nedospělci před stejné trestné soudy jako dospělí a rovněž byli i stejně trestáni. Šlo o silně paternalisticky orientované, sociálně reformní hnutí, vycházející z koncepce *parens patriae* – právo státu převzít na sebe péči o nedospělce a další, kteří se o sebe nedovedou sami postarat. Podařilo se postupně vybudování samostatného systému justice nad mládeží. (37)

1.7.4 Trestní odpovědnost mladistvých a soudnictví v dějinách

Počátky samostatného systému justice nad mládeží je možné spojovat s rokem 1899, kdy ve státě Illinois v USA došlo k založení prvního řádného soudu pro mladistvé. Z hlediska historického pak vytvoření soudu mládeže bylo výsledkem snah reformního hnutí Za záchranu dítěte. Proto v tomto systému soudnictví nebylo až do počátku 80. let 20. století zpravidla reagováno na kriminalitu typickými prostředky trestního práva. Jednalo se spíše o postupy medicínské, psychologické a sociálně-právní. Soudy pro mladistvé se více orientovaly na osobu pachatele než na spáchanou trestnou činnost. Smyslem byla individualizace postupu soudu, tak i ukládaných opatření. (68)

Soudy se zřizovaly téměř ve stejném časovém období po celém území USA, ale také v Evropě. V Německu byly první zvláštní soudy mládeže zřízeny již v roce 1908, v Rakousku-Uhersku v roce 1909, v Československu 1931. Zřizování zvláštních soudů mládeže jednoznačně posílilo snahu o vyjmutí delikventní mládeže z tehdejších obecných trestněprávních předpisů a postupů. (68)

1.7.5 Historický vývoj soudů

České trestní soudnictví prošlo ve středověku i v raném novověku několika vývojovými etapami v závislosti na ekonomické a politické situaci. Soudnictví směřovalo od obyčejového práva k obecným právním normám. Šlechtici příslušeli před zemský soud, jehož počátky spadají do druhé poloviny 13. století. Tento soud rozhodoval v záležitostech svobodných statků. Předsedal mu panovník, v jeho nepřítomnosti nejvyšší purkrabí. Jednání probíhalo ústně. V 16. století došlo ke kodifikaci šlechtického práva. Na jejím počátku stojí Vladislavské zřízení zemské (1500), vedle něho však nadále platily starobylé právní obyčeje a nálezy. Zemská zřízení, v nichž se odrážela politická situace doby, byla vydána v letech 1530, 1549 a 1564. Zemský soud byl do 17. století první a poslední instancí. Proti výroku zemského soudu neexistovala možnost odvolání. Proces měl obžalovací charakter. Vydáním Obnoveného zřízení zemského (1627) ztratil zemský soud své postavení a stal se královskou instancí. Proti jeho výroku bylo možné se odvolat k panovníkovi. Zemský soud se již musel řídit vydanými právními normami. (16)

Z činnosti hrdelních soudů vzešly mnohé smolné knihy a soukromoprávní zápisy lidí snižených. Radní protokoly, rychtářské protokoly doplňují údaje smolných knih, společně s dalšími písemnostmi umožňují komplexní pohled na praxi soudů. Vývoj kriminality dokreslují ortelní manuály pražského apelačního soudu. (16)

V roce 1707 byl vyhlášen hrdelní řád Josefa I., podle kterého měly nadále působit pouze ty hrdelní soudy, které dosud vykonávaly svou činnost na základě zvláštního privilegia, léna či starého obyčeje. Základním úkolem bylo stíhání delikventů, vyhlásování rozsudků apelačního soudu, péče o výkon trestů. (16)

Na sklonku 60. let byl vydán hrdelní řád Marie Terezie, jímž kulminoval vývoj trestního soudnictví raného novověku. Tato právní norma byla však zastaralá již v době svého vzniku, protože zachovala útrpné výslechy i kruté tresty. Do tortury se pokusila vnést systém utříděním jejích stupňů, popisem aplikace i zobrazením mučících nástrojů v příslušných rozměrech. (16)

Roku 1850 se stal nejnižší jednotkou okresní soud, činný jako samosoud v čele s okresním soudcem. Roku 1855 se okresní soudy změnilly ve vyšetřovací soudy a od roku 1873 byly pověřeny stíháním přestupků. (17)

Soudy v letech 1848 - 1918 se nazývaly Sborové soudy první stolice, označovaly se převážně jako soudy krajské s krajskou působností. V hlavních městech se nazývaly c.k. zemské soudy. Ve svém užším obvodu vykonávaly všeobecnou pravomoc soudů okresních, ale měly také pravomoc zvláštní. (1)

Pro souzení především zločinů a pro odvolací řízení byly roku 1855 zřízeny v Praze a v Brně vrchní soudy zemské jako sborové soudy první instance. Sborovými soudy druhé instance byly krajské soudy, které působily jako první soudní stupně. Rozhodování o trestu za delikty menší závažnosti náleželo policejním úřadům. (91)

V roce 1961 došlo k významné dekriminalizaci přijetím nového trestního zákona, zákona o přestupcích a zákona o místních lidových soudech. Značná část dosud trestných jednání byla tímto opatřením přesunuta do mimotrestní sféry a neobjevovala se již dále v trestních statistikách. (36)

Výrazný výkyv ve statistikách se projevil v letech 1968-1971. V důsledku dočasného uvolnění a demokratizace politického a hospodářského života a ochromení

potlačovatelských složek státního aparátu došlo k podstatnému poklesu skutečně odsouzené trestné činnosti. Mnoho činů formálně naplňujících znaků trestných činů nebylo stíháno, nýbrž jenom registrováno. V 70. až 80. letech pak pozorujeme určitou stabilizaci jak v oblasti legislativní, tak v oblasti vlastní realizace trestněpolitických opatření. (36)

Revoluce v listopadu 1989 přinesla převratné změny do trestněprávní politiky, odraz byl i v kriminálních statistikách. Hned po revoluci byl zrušen trest smrti. K 1. 1. 1990 byla vyhlášena prezidentem republiky rozsáhlá amnestie, která se dotkla téměř 30000 vězňů. (36)

1.7.6 Historický pohled na policii

V Anglii roku 1679 přijal parlament zákon Habeas corpus, který měl poprvé v dějinách plně ochránit „osobní svobodu proti svévolnému zatčení“. Na druhé straně platil velmi tvrdý trestní zákoník. Trest smrti hrozil i dětem, a to za delikty, které se v jiných zemích prakticky nestíhaly. (2)

Roku 1782 dochází k rozšiřování působnosti vídeňského policejního ředitelství i na jednotlivé země. Roku 1786 byla zřízena regionální policejní ředitelství v hlavních městech rakouské koruny. Roku 1793 zřídil císař František I. Dvorní policejní úřadovnu s ministerským statutem. S počátkem Vídeňského kongresu roku 1814 nabyla na intenzitě činnost tajné státní policie. Roku 1852 byla zřízena civilní policejní stráž. (56)

V polovině 16. století se v Německu praktikovalo ohledání místa činu a lékařské ohledání mrtvol. Od roku 1918 byly zvány k výslechům dětí a mladistvých policejní asistentky. Poprvé však svoje působení zahájily již v roce 1903. Během let se jejich pravomoci rozšířily. (2)

Na okresním četnickém velitelství v Československé republice za první republiky i v prvých poválečných letech řídil a kontroloval práci všech četnických stanic v okrese okresní velitel. Objasňování větších kriminálních případů přebírala od četnických stanic příslušná četnická pátrací stanice a v poválečných letech příslušná úřadovna kriminální policie. (57)

Starší právní normy o četnictvu nahradil zákon z roku 1920 a později z roku 1928. Československá republika převzala z monarchie systém trestnic, věznic, donucovacích

pracoven, polepšoven, avšak usilovala o jejich zkvalitnění. Nově bylo zavedeno roztrídění odsouzených podle jejich trestů. (17)

1.7.7 Vězeňství

Vězení sloužilo původně jako zajišťovací vazba k zabezpečení provinilce v trestním řízení pro rozsudek a exekuci. Šlechtická vězení byla na hradech a zámcích. Měšťanská vězení se nacházela na radnici a v městské věži pro dlužníky. Nebezpeční vězni byli umisťováni do podzemí a sklepení radnic. (15)

Mučírny sloužily k výslechům podle předpisů tortury. Z útrpných výslechů byly vyloučeny osoby vyšších stavů, děti, starší, duševně nemocní, němí, hluchí, těhotné, šestinedělky. Zásady tortury obecně shrnul zákoník Koldín. Podmíněné odsouzení k trestu smrti často doprovázely zahanbující tresty u pranýře a poté býval odsouzenec vymrskán z města. Provádělo se vypalování cejchů označující provinilce převážně na záda (R). Roku 1776 bylo zakázáno mučení Josefem II.. Soud posílal odsouzence na galeje místo poprav. Roku 1795 byl zaveden opět trest smrti Františkem I. (15)

Vězeňské školní třídy měly obvykle dvě výuková oddělení – pro mladistvé vězně a pro ostatní trestance. Prvou školní třídu navštěvovali trestanci negramotní či s minimálními vědomostmi. Druhá třída měla trestancům sloužit k obnovení a rozšíření základních vědomostí. (91)

Mladiství prožívali den společně. Každý mladistvý měl spát odděleně od ostatních. Mělo jim být umožněno tělesné cvičení a běh na čerstvém vzduchu denně po dobu dvou hodin. Mladiství delikventi se během věznění učili řemeslným nebo zemědělským dovednostem. Dívky se učily ovládat udržování domácnosti. Podstatný důraz byl kladen o účinné mravní působení a o získání návyků k pravidelné práci a plnění svých povinností. (91)

Zločin byl trestán podle jeho závažnosti a společenských důsledků. Trestalo se buď smrtí oběšením, nebo žalářem prvního, který byl buď doživotní, nebo trval od půl roku do 20 let. Vězení druhého stupně mohlo trvat od 24 hodin do 6 měsíců a jeho součástí obvykle bylo ještě zotřetí půstem, samovazbou nebo uložením těžší práce. Ukování trestanců do okovů nebo ukládání trestu vyplacení 25 ran holí mužům bylo

možné do roku 1867. Pro nezletilce a pro ženy byl vyhrazen mnohem mírnější trest bití metlou. Nejmírnějším trestem na svobodě bylo uložení domácího vězení. (91)

1.8 Vývoj kriminality v České republice

1.8.1 Úvod

Kriminologická prognostika bývá chápána jako aplikovaná vědní disciplína zkoumající principy, zákonitosti, metody a formy poznávání budoucího vývoje kriminality. Kriminologické prognózování umožňuje odvrátit či oslabit samotný předvídaný nežádoucí vývoj a přijímat včasná opatření minimalizující či eliminující nežádoucí důsledky vývoje. Kriminologické prognózování přináší východiska pro tvorbu strategií kontroly kriminality, přispívá i k zefektivnění preventivní činnosti. (100)

Jednotlivé skupiny trestných činů podle jednotlivých hledisek mohou jevit relativně samostatné vývojové tendence. Ty však nemusí sledovat celkový trend vývoje kriminality. Pokles nebo růst celkové kriminality bývá často vyvolán změnami, které se výrazně projevují jen u některých skupin deliktů. Z kvantity trestné činnosti a její skladby můžeme určit vývojové trendy kriminality. (36)

Existují tři základní metody měření kriminality, z nichž každá má svá vlastní úskalí:

a) Počty zadržených osob - Některé osoby mohou být zadrženy více než jednou, některé nemusejí být dopadeny, jiné mohou být později propuštěny, aniž by na ně byla podaná žaloba. Mladiství často páchají trestnou činností ve skupině. Počet zadržených osob nemusí odrážet tedy skutečný počet spáchaných trestných činů. (33)

b) Výzkumy obětí trestné činnosti – Jde o méně používanou metodu sběru dat o kriminalitě, která může doplňovat statistiky zadržených osob či policií evidované kriminality a umožnit vytvoření poněkud přesnějšího obrazu kriminality. (33)

c) Selfreportová data – Jedná se o průzkum mezi mladými lidmi o tom, jaké trestné činy spáchali. (33)

Výsledky kriminální statistiky v určitém roce nejsou přímo srovnatelné se statistikou vedenou resortem spravedlnosti. Důvodem je zejména časový odstup mezi

ukončením konkrétní trestní věci v jednotlivých fázích trestního řízení. Policejní statistika jednotlivé případy zachytí na počátku trestního řízení, avšak statistika soudní až na jeho konci. V kriminálních statistikách jsou evidovány trestné činy i s neznámým pachatelem. Obě statistiky nelze porovnávat, neboť se plně nekryje skladba paragrafů zahrnutých pod jednotlivými kategoriemi kriminality. (104)

I když zcela pomineme existenci tzv. latentní kriminality, tj. kriminality, která nebyla zjištěna, včetně kriminality zjištěné, ale patřičným orgánům neoznámené, zjistíme, že ani evidovaná kriminalita není pojmem se stejným obsahem v delším časovém období. Zásadním způsobem stav kriminality ovlivňuje trestní legislativa, samotný systém sběru a zpracování statistických dat. Na stav ročních ukazatelů pak může mít zásadní vliv hromadná amnestie, politicky motivovaná dekriminlizace a kriminalizace určitých způsobů jednání a chování. (45)

Samostatnou součástí hodnocení stavu kriminality je porovnání statistik o kriminalitě v čase s využitím tzv. indexů, koeficientů apod., jež umožňují také srovnání stavu kriminality v mezinárodním měřítku. (45)

Počátky kriminální statistiky na území České a Slovenské republiky sahají do 18. století. Kriminalita mládeže, registrovaná orgány činnými v trestním řízení, byla v Československu v systematických statistických řadách evidována od 60. let 20. století. Od té doby bylo zaznamenáno několik vln vzestupu. První větší vlna byla od roku 1963 do roku 1971, druhá na přelomu 80. let. (103)

V ČR je základním pramenem dat pro rozbor kriminality mládeže Statistika kriminality na území ČR, zpracovaná Policií ČR. To, že je kriminalita podle věku nestejně rozložena, je známo již od prvních statistických analýz kriminality. Již tehdy se ukazovalo, že kriminalita je převážně záležitostí mladých lidí. (103)

Statistické údaje o kriminalitě mládeže jsou děleny do dvou kategorií – na údaje o trestné činnosti dětí, tj. osob mladších 15 let, a údaje o trestné činnosti mladistvých. U dětí jsou základním zdrojem statistiky Policie ČR a doplňkem statistiky Nejvyššího státního zastupitelství. U mladistvých jsou zdrojem údaje policie, státního zastupitelství a soudů, z justičních statistik pak nejčastěji ty údaje, jež jsou publikovány v ročence Ministerstva spravedlnosti České republiky. (45)

1.8.2 Děti a mladiství

Pro vývoj trestné činnosti v 90. letech v České republice jsou charakteristické kvalitativní a kvantitativní změny v kriminalitě dětí a mladistvých. Za posledních dvacet let se zvýšil trojnásobně počet řízení vedených proti dětem a mladistvým. (34)

Signifikantní je posun výskytu negativních sociálních jevů do nižších věkových skupin, projevující se takovými projevy poruch chování jako jsou apatie, agresivita, vandalství, šikana. Velmi často jako předzvěst již delikventního chování. (68)

Vývoj kriminality mladistvých, ale především dětí do 15 let, je jednou z nejdynamičtějších oblastí kriminality v České republice. (102)

Přetrvávajícím problémem posledních let je skutečnost, že nedochází k poklesu počtu násilných trestných činů páchaných dětmi a mladistvými, především loupeží, ale naopak k jejich trvalému nárůstu. (45)

Děti se výrazněji dopouštějí trestné činnosti od 13 let věku, ale ani podíl nejmladších dětí ve věku do 12 let není zanedbatelný. (103)

80. léta

V 80. letech byla kriminalita mládeže v České republice poměrně stabilní a to v počtu objasněných skutků, kterých se dopustila mládež (děti a mladiství páchali zhruba 20000 skutků ročně, z toho bylo 13000 trestných činů a 7000 přečinů), tak v jejich asi 15 % podílu na celkové kriminalitě. Průměrně bylo ročně registrováno 9000 pachatelů ve věku do 18 let - 6000 mladistvých a přes 3000 dětí. (103)

V roce 1977 se mládež podílela na počtu stíhaných osob 9 %, o deset let později 13 % a v roce 1997 17 %. Podíl dětských pachatelů na kriminalitě mládeže představoval v roce 1977 42 %, v roce 1987 pak 41 %. (18)

90. léta

V 90. letech počet registrovaných trestných činů celkově vzrostl, stoupl i počet zjištěných pachatelů trestných činů. Změny v trestné činnosti mládeže jsou jedním z nejvýznamnějších ukazatelů ve vývoji kriminality na konci 20. století v České republice. (103)

Kriminalita mládeže stoupla v procentuálním podílu z 15 % na 20 % podílu na objasněné kriminalitě a také i v absolutních číslech. Ročně v průměru stoupl počet spáchaných skutků z 20000 na 30000 skutků ročně. Z toho zhruba 20000 trestných činů spáchali mladiství a 10000 činů jinak trestných spáchaly děti. Počet registrovaných mladých pachatelů stoupl v průměru za rok více jak dvojnásobně, a to z 9000 až na 20000 pachatelů. (103)

Index stíhaných mladistvých vzrostl v této době až trojnásobně. U dětí do 15 let, kde se jednalo o odložení věci z důvodů nepřipustnosti trestního stíhání vzhledem k věku, vzrostl index téměř čtyřnásobně. (103)

V průběhu 90. let byl nejvyšší index dětských a mladistvých pachatelů registrován v roce 1996. Rok 1997 byl rokem zlomovým ve všech ukazatelích, od tohoto roku je registrován pozvolný pokles v absolutních číslech a u mladistvých pachatelů i v indexu. Na konci 90. let byl index mladistvých pachatelů opět na úrovni počátku 90. let, avšak u dětí zůstal trojnásobně vyšší. (103)

V roce 1989 byl podíl kriminality mládeže na celkové kriminalitě vyšší o 1,17 % než v roce 1999. Použití zbraně různého druhu je dětmi pouze ojedinělé. (98)

V 90. letech dochází k výraznému nárůstu stíhaných osob v kategoriích pachatelů dětí a mladistvých. Počet stíhaných dětí vzrostl od roku 1989 2,5x a počet stíhaných mladistvých cca 2x. (53) U dětí dochází od roku 1989 k nárůstu počtu trestných činů s výjimkou mírného snížení v letech 1994 a 1998. Počet stíhaných dětí kulminoval v roce 1996. Celkový trend kriminality dětí je vzestupný, od roku 1989 představuje zvýšení o 250 %. (18) Vrchol policií evidované kriminality dětí do 15 let byl ve statistice vykázán v roce 1996 a 1999. (45) Počet pachatelů - dětí kulminoval v roce 1996, počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1999. (104) V roce 1996 byly evidovány nejvyšší počty pachatelů mladších 15 let, ať již v kategorii 12letých či 13letých, u 14letých pak byly absolutní počty pachatelů na druhé nejvyšší úrovni za posledních 10 let (nejvyšší počty byly u této věkové kategorie v roce 2001). Pro tyto kategorie spočítané indexy ukazují, že i relativní zastoupení delikventů v jednotlivých věkových skupinách nedelikventních vrstevníků bylo v roce 1996 v zásadě nejvyšší. (45)

Vývoj celkové kriminality mladistvých je obdobný s tím, že nárůst probíhal výrazněji a počet trestných činů kulminoval v roce 1996, v roce 1997 došlo ke snížení o - 3580 trestných činů, v roce 1998 o - 2409 a v roce 1999 o - 1810 trestných činů, což představuje výrazně sestupný trend kriminality mladistvých v posledních třech letech celkem o 34 %. Celkově však od roku 1989 vzrostla kriminalita mladistvých o 166 %.

(18)

Podíl pachatelů ve věku do 18 let mezi všemi známými pachateli od roku 1996, kdy dosáhl absolutního vrcholu, mírně klesá. Podle policejních statistik bylo v roce 1996 ve věku do 18 let evidováno cca 23 000 pachatelů trestných činů - tj. 19,5 % ze všech v tom roce stíhaných pachatelů. V roce 1997 osoby mladší 18 let představovaly z celkového počtu stíhaných osob 17 % pachatelů. Z toho podíl dětí činil 45 % a mladistvých 55 %. (18) V roce 1998 bylo stíháno 8 824 dětí a 10 549 mladistvých, tj. 6,83 % dětí a 8,16 % mladistvých z celkového počtu stíhaných osob. (53) V roce 1998 činil podíl dětí a mladistvých mezi pachateli trestných činů 15 %, což představovalo necelých 20 000 osob. (43) Z toho podíl dětí do 15 let činil 45 % a mladistvých do 18 let 55 %. (54) V roce 1999 pak bylo cca 18 000 pachatelů mladších 18 let (tj. 14 % mezi všemi známými pachateli). (43)

Vývoj v letech 2002 - 2003

Od roku 2002, kdy po výrazné novelizaci trestní legislativy nastal výrazný pokles počtu známých delikventů do 15 let, a to o cca 40 %, se radikálně snižuje i index vyjadřující podíl dětských delikventů mezi vrstevníky, nejvíce mezi 12letými delikventy až o polovinu. V roce 2003 se jednalo o pokles 8 %. (45)

V roce 2003 připadalo v přepočtu na 10000 dětí v ČR 30 policími objasněných trestných činů spáchaných nezletilým pachatelem (v roce 2002 to bylo 34 a v roce 2001 – 60). Pachatelé mladší 15 let se objevují v policejních statistikách v případě, kdy je policími zhotoven záznam o zahájení úkonů trestního řízení, či usnesení o odložení věci. V roce 2003 byly dle statistik státního zastupitelství odloženy věci s uvedením tohoto důvodu u 5741 dětí do 15 let. (45)

V přepočtu na 10000 mladistvých v ČR připadalo 247 objasněných trestných činů spáchaných mladistvým pachatelem (v roce 2002 – 271 a v roce 2001 – 321). Byl

poprvé zaznamenán nárůst počtu mladistvých obžalovaných. U stíhaných mladistvých byl charakteristický nepatrný pokles. (45)

Recidiva

V období 1979 - 1988 byl podíl recidivistů na stíhaných osobách 39,65 %, dětí 4,69 % a mladistvých 7,12 %. V období 1989-1998 byla struktura stíhaných osob následující: podíl recidivistů na stíhaných osobách činil 32,88 %, dětí 7,11 % a mladistvých 11 %. (53)

Z celkového počtu recidivujících pachatelů představují děti do 15 let téměř 10 %. To znamená, že z celkového počtu pachatelů mladších 15 let evidovaných policií v roce 1998 každé druhé dítě již bylo opětovným pachatelem kriminálního skutku. (43)

Děti s ústavní výchovou

Z celkového počtu 7532 dětí, které během deseti let (1995 – 2004) opustily dětské domovy, jich 2328 (31 %) spáchalo trestnou činnost. Z celkového počtu dětí 989, které během let 1995 – 2004 opustily dětské domovy se školou, jich 722 (73 %) spáchalo trestnou činnost. Z celkového počtu 7009 dětí, které během let 1995 – 2004 prošly výchovnými ústavami, jich 5510 spáchalo trestný čin. (22)

1.8.3 Druhy

Statistické údaje týkající se trestných činů násilných, mravnostních a hospodářských, spáchaných pachateli mladšími 15 let a mladistvými, jsou vzhledem k poměrně vysoké objasněnosti velmi objektivní oproti majetkové kriminalitě, kde se objasněnost pohybuje kolem 50 %. (68)

V období let 1979 - 1988 z celkového počtu trestných činů činily násilné trestné činy 11,11 % a majetkové 43,72 %. V období let 1989 - 1998 z celkového počtu trestných činů činily násilné trestné činy pouze 5,94 %, avšak majetkové 76,41 %. (68)

Celkový nápad trestných činů se od roku 1989 do roku 1998 zvýšil 3,5x (1998 - 23 464 násilných trestných činů). Mravnostní trestná činnost vykazuje jen mírné výkyvy (1998 – 2 771 mravnostních trestných činů). Násilná trestná činnost se od roku 1989 zvýšila o 100 % (53)

Násilná kriminalita

Problémem poslední doby u kriminality dětí se stále častěji stávají násilné trestné činy, především loupeže. Objasněnost loupeží je jedna z nejnižších, avšak počty známých dětských pachatelů loupeží se na rozdíl od skutků majetkové povahy zvyšují. (45)

Počet stíhané mládeže za násilnou kriminalitu se zvýšil od roku 1977 o 150 % a v kategorii děti až o 300 %. Tyto údaje lze s ohledem na tradičně vysokou objasněnost této trestné činnosti považovat za dostatečně objektivní. (18)

Počet stíhaných mladistvých za násilnou trestnou činnost kulminoval v roce 1994 - 2x více než v roce 1989 - od tohoto roku jejich počet neustále klesá. V oblasti násilné trestné činnosti dochází k výraznému nárůstu počtu stíhaných dětí - 2,5x od roku 1989. (53)

Výrazný vzestup počtu policíí evidovaných trestných činů loupeže je spáchaných mladistvými (z 481 v roce 2002 na 539 v roce 2003 a na 611 v roce 2004), ale i zvýšení počtu znásilnění (z 18 v roce 2003 na 24 v roce 2004). Počet vražd spáchaných mladistvými činil v letech 2002, 2003 vždy 5 ročně, v roce 2004 mimořádných 12 vražd. (45)

Dětská násilná kriminalita od roku 1989 téměř pravidelně stoupá. U násilné kriminality mladistvých se pravidelný nárůst trestných činů zastavil v roce 1997. (68)

V roce 2001 bylo odloženo kvůli věku pachatele 285 loupeží, v roce 2002 to bylo 288 a v roce 2003 již 364 loupeží. Po několika letech, kdy se děti nedopustily žádných vražd, v roce 2004 jsou evidovány čtyři vraždy spáchané delikventy do 15 let. (45)

Majetková kriminalita

Krádeže jsou doménou nezletilých bez ohledu na věk. V posledních dvou letech počet evidovaných krádeží spáchaných dětmi zhruba dvojnásobně poklesl. Krádeže spáchané dětmi mají nejvyšší míru latence. (45)

Struktura kategorií skutků, kterých se děti a mladiství nejčastěji dopouštějí, je téměř totožná. Výrazněji se liší pouze v oblasti krádeží věcí z automobilů a krádeží motorových vozidel. (53)

Majetková trestná činnost ukazuje na značné rozdíly mezi známými pachateli v kategorii do 15 let a v kategorii mladistvých. Od roku 1994 je počet stíhaných dětí za tento typ kriminality téměř konstantní. U kategorie mladistvých došlo k prudkému nárůstu do roku 1994, kdy bylo stíháno 6x více mladistvých než v roce 1989. Od roku 1994 počet stíhaných mladistvých za krádeže vloupáním prudce klesá. (53)

Tři čtvrtiny mládeže jsou stíhány za majetkovou kriminalitu. Počet trestních činů mladistvých v majetkové kriminalitě od roku 1995 pravidelně klesá a vytváří výrazně sestupný trend, meziročně o -406, -817, -2711, -1827, -1715 trestních činů. Děti se častěji než mladiství podílejí na krádežích vloupáním (v roce 1977 bylo za krádež vloupáním stíháno o 100 % více dětí než mladistvých, v roce 1987 o 38 % a v roce 1997 o 9 %). Mladiství se častěji podílejí na krádežích prostých (v roce 1977 bylo za krádeže prosté stíháno o 68 % více mladistvých než dětí, v roce 1987 o 62 % a v roce 1997 o 66 %). (18)

V oblasti majetkové trestné činnosti dochází v případě mládeže k obdobnému jevu jako u násilné trestné činnosti. Počet vyšetřovaných dětí za majetkovou trestnou činnost se od roku 1989 zvýšil 3krát. Počet vyšetřovaných mladistvých za majetkovou trestnou činnost kulminoval v roce 1995 - 3,3krát více než v roce 1989 - od tohoto roku jejich počet klesá. (54)

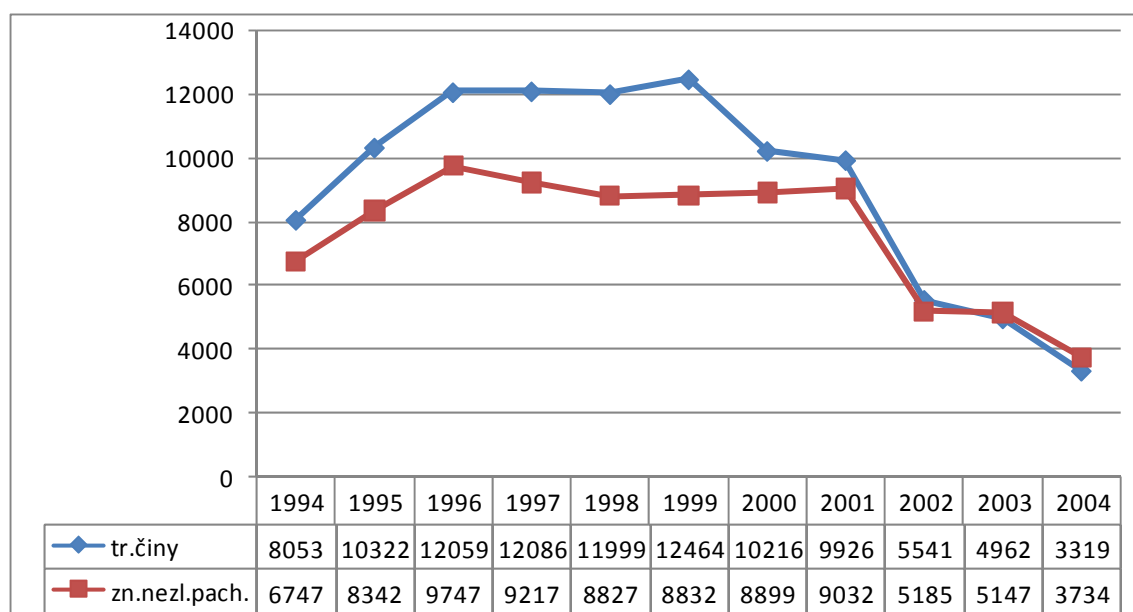
U mladistvých je počet stíhaných osob za krádeže prosté přibližně dvojnásobný. Počet stíhaných dětí za krádeže prosté se od roku 1989 zvýšil 3-3,5x (kulminoval v roce 1996). Počet stíhaných mladistvých kulminoval v roce 1994 - 3,6x více než v roce 1989 – od tohoto roku neustále klesá. (53)

Vysoký je počet pachatelů - nedospělců mezi překupníky a přechovávači - 113 dětí. Trestného činu nedovoleného ozbrojování se dopustilo 6 chlapců, nebezpečného vyhrožování 27 dětí, vydírání 263 dětí a výtržnictví 240 dětí. Významně jsou děti zastoupeny mezi pachateli trestných činů omezování osobní svobody a porušování domovní svobody, obvykle v souběhu s krádežemi. Také stíhání mladistvých pachatelů za porušování domovní svobody není výjimkou. (43)

U mladistvých převažuje majetková trestná činnost, následuje tzv. zbývající, ve které je zastoupeno především sprejerství, výtržnictví, drogové delikty, maření úředního

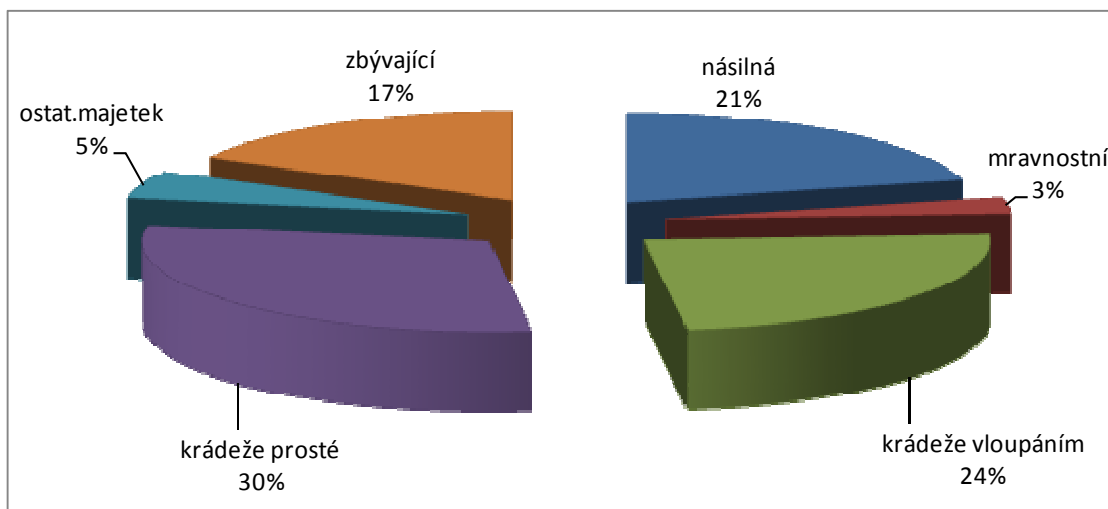
rozhodnutí, podílnictví a dopravní nedbalostní trestné činy. Za majetkovou a zbývající trestnou činností následuje násilná trestná činnost. (45)

Podle „drogových zákonů“ bylo stíháno v roce 1999, příp. vyšetřováno cca 250 dětí a mladistvých (méně než v roce 1998). Počet pachatelů, kteří spáchali kriminální jednání s cílem získat prostředky na nákup drog nebo na hraní v hracích automatech, jde ve skutečnosti do tisíců. Potřeba získat hotové peníze na drogy je v současnosti nejrozšířenější motivací majetkové trestné činnosti mladistvých a stále častěji i motivací dětské majetkové kriminality. (43)

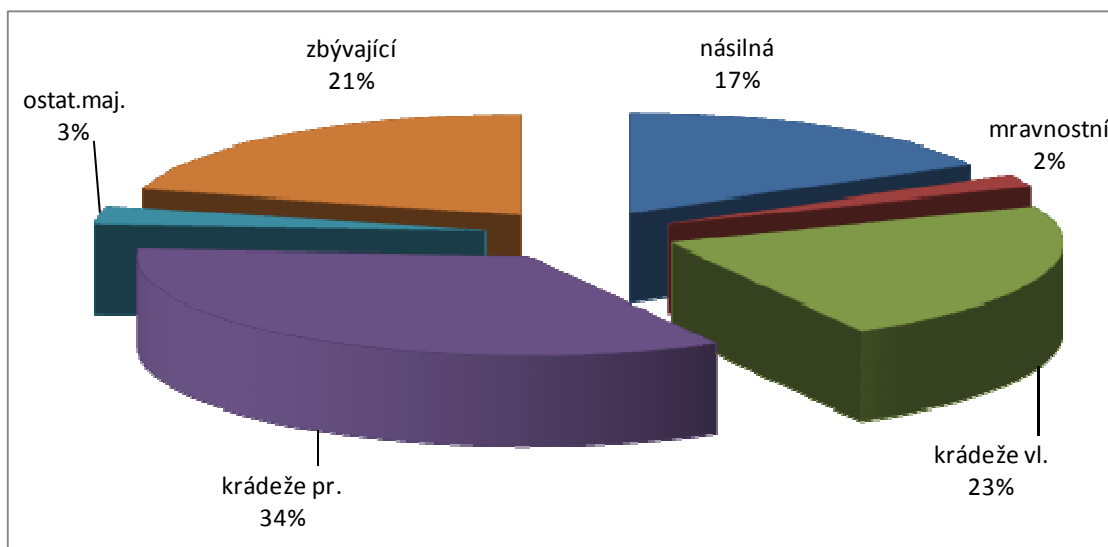
Graf 1. Vývoj kriminality dětí ve stejném časovém úseku.

Jsou na něm dvě křivky – jedna ukazuje vývoj počtu policíí evidovaných trestných činů spáchaných dětmi a druhá počty delikventů této věkové kategorie. Křivky se dynamicky vyvíjejí – od zjevného vzestupu až k radikálnímu poklesu posledních tří let. (45)

Graf 2. Struktura kriminality osob do 15 let v roce 2004

Děti se nejčastěji dopouštějí majetkové kriminality – konkrétně krádeží. Spolu s „ostatní“ majetkovou trestnou činností pak představují všechny majetkové trestné činy cca 60 % veškeré objasněné trestné činnosti nezletilých. (45)

Graf 3. Struktura kriminality mladistvých v roce 2004.

Při srovnání s obdobným grafem znázorňujícím strukturu kriminality dětí nenajdeme příliš odlišností. (45)

1.8.4 Rozmístění kriminality

Mezi regiony České republiky nejvíce zatíženými trestnou činností patří Praha - 26 %, severní Morava - 16 %, střední Čechy - 12 % a severní Čechy - 12 % z celkového počtu registrovaných trestných činů. V těchto regionech jsou registrovány 2/3 z celkového počtu trestných činů. (18)

Kriminalita se soustřeďuje zejména do měst. V roce 1997 bylo evidováno 77 % trestných činů ve městech s počtem obyvatel nad 10000. Města zatížená nejvyšší mírou kriminality jsou lokalizována ve středních a severních Čechách a na severní Moravě. (18)

Nejvyšší míra kriminality dětí a mládeže je registrována na severní Moravě - 22,1 %, v severních Čechách - 18,05 % a v některých příhraničních okresech západních Čech - 9 % z celkového počtu stíhané mládeže v České republice. Celkově je v těchto regionech stíhána polovina mladistvých pachatelů v ČR. (18)

Z hlediska krajů jsou dlouhodobě nejzatíženějšími kriminalitou dětí kraj Severočeský a Severomoravský. V kriminalitě mladistvých je na prvním místě kraj Severočeský, následuje kraj Západočeský a Severomoravský. (103)

Nejvyšší index počtu stíhaných mladistvých pachatelů na 10 000 obyvatel byl registrován v okresech Most, Ostrava a Louny. Města v těchto regionech jsou více než ostatní města zatížena vysokým podílem pachatelů ve věku do 18 let. (18)

Index obžalovaných mladistvých 1998 – 2000 na 1000 mladistvých; dle starého krajského členění (103)

okres	Průměrný roční nápad obžalovaných mladistvých	Index na 1000 mladistvých
Domažlice	32,0	8,4
Cheb	67,7	11,6
Karlovy Vary	104,7	13,0
Klatovy	29,3	4,9
Plzeň - město	141,7	13,7
Plzeň - jih	19,6	4,6
Plzeň - sever	31,7	6,7
Rokycany	30,7	10,5
Sokolov	119,3	17,7
Tachov	35,0	9,4
Průměr za ZČ kraj	61,17	10,05

Deset okresů s nejnižším indexem obžalovaných mladistvých (103)

okres	Průměrný roční nápad obžalovaných mladistvých za období 1998-2000	Index na 1000 mladistvých
1. Pelhřimov	17,7	3,6
2 -3. Brno-venkov	44,0	4,3
2 -3. Blansko	32,0	4,3
4. Vsetín	45,7	4,4
5-6. Plzeň - jih	19,6	4,6
5-6. Praha - západ	23,0	4,6
7-8. Žďár nad Sázavou	43,0	4,7
7-8. Vyškov	28,6	4,7
9-10. Tábor	34,3	4,9
9-10. Klatovy	29,3	4,9

1.8.5 Sankce

Celkový podíl odsuzovaných mladistvých na všech odsouzených pachatelích činí zhruba 10 %. Ročně je v průměru dvěma tisícům mladistvým pachatelům soudně prokázána vina za krádeže. (103)

Z Ročenky vězeňské služby České republiky za rok 2001 lze vyčíst, že uvedené údaje jedinců svědčí o trendu snižování kriminality mladistvých, a také dokládají poměrně nízkou účast mladistvých žen na kriminalitě mladistvých. (68)

Vysoký podíl prvotrestaných mladistvých odpovídá pravděpodobně trvale rostoucímu počtu dětí do 15 let, které páchají trestnou činnost a pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné (1994 – 6 632 dětí, 1995 – 7 118 dětí, 1996 - 10 899 dětí, 1997 - 10 296 dětí). Podíl odsouzených mladistvých na celkové kriminalitě po roce 1989 poprvé výrazně stoupl v roce 1990 a činil 12 % oproti 9,3 % v roce 1989. V následujících letech činil 12,5 % v roce 1991, 13,4 % - 1992, 14,8 % - 1993. Od roku 1994 nastává mírný pokles, kdy činil podíl mladistvých na celkem odsouzených 11,6 %, v roce 1995 - 11,3 %, 1996 - 10,8 %, 1997 - 10,7 %. Tento trend pokračoval i v roce 1998. (68)

Celková kapacita věznic v ČR je cca 18436 míst pro všechny pachatele, z toho 6816 míst ve vazbě a 11620 míst ve výkonu trestu. Vývoj počtu odsouzených má trvalý nárůst v období od 1. 1. 1992 do 1. 7. 1996 – (7357, 7869, 8612, 9925, 11488, 12697). (6)

Nejvíce mladistvých odsoudily soudy krajů Severomoravského (v roce 2000 - 1176, v roce 1999 - 1061), Severočeského (v roce 2000 - 1037, v roce 1999 - 961) a soudy Jihomoravského kraje (v roce 2000 - 730, v roce 1999 - 655). (104)

Po kulminaci trestné činnosti mladistvých v roce 1993 (14,8 % ze všech odsouzených pachatelů) došlo v roce 1994 k určitému „zklidnění“. V roce 1998 bylo pravomocně odsouzeno 4615 mladistvých pachatelů (z toho 236 dívek), což představuje 8 % ze všech odsouzených pachatelů (54 083 dospělých). (54)

K nepodmíněnému trestu odnětí svobody odsoudily soudy v roce 1998 - 619 (13,4 %) mladistvých, z toho 38 (6,1 %) do věznice s dohledem, 504 (81,4 %) do

věznice s dozorem, 73 (11,8 %) do věznice s ostrahou a 4 pachatele (0,6 %) do věznice se zvýšenou ostrahou. (53)

V roce 2003 bylo z celkového počtu 3 512 odsouzených mladistvých delikventů (včetně 258 dívek) odsouzeno za majetkové trestné činy 1 508 osob, tj. téměř polovina. Celkem 2 048 mladistvých bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem a pouze 213 mladistvých k nepodmíněným trestům odnětí svobody. (45)

V rámci sankční politiky vůči mladistvým dochází od roku 1990 k posunu ve prospěch opatření, která nejsou spojena s odnětím svobody. Trestní soudy ukládaly mladistvým nejčastěji podmíněné odsouzení. Nepodmíněný trest odnětí svobody byl ukládán 12 - 14 % odsouzených mladistvých. Na třetím místě volily soudy v 90. letech možnost upustit u mladistvých od potrestání. Zbývající sankce, tj. zejména peněžité trest a obecně prospěšné práce se na celkové skladbě sankcí významně nepodílely. (54)

Podíl pachatelů s trestem odnětí svobody mezi dospělými je dvojnásobný – 27 % oproti 13,4 % u mladistvých v roce 1998. Podmíněné odsouzení prosté bylo vysloveno v roce 1998 téměř u 3/4 odsouzených mladistvých a u necelých 2/3 dospělých. Ostatní tresty jsou v obou souborech zastoupeny rovnoměrně - podíl u mladistvých činí 3,5 %, u dospělých 3,9 %. (53)

Souhrnná statistika případů PMS v rámci České republiky:

rok	nově evidovaní mladiství	zdroj
2001	1486 = 8,1 %	(71)
2002	2267 = 7,7 %	(72)
2003	2270 = 8,0 %	(73)
2004	3969 = 14,0 %	(74)
2005	0-18 let 3780 = 14,4 % 0-14 let 810 = 21,4 %	(75)
2006	0-18 let 3817 = 15,3 % 0-14 let 850 = 24,8 %	(76)
2007	0-18 let 4553 = 16,5 % 0-14 let 1078 = 23,7 %	(77)

2. Cíle práce a hypotézy

2.1 Cíl práce

Cílem práce je nastínit problematiku vývoje kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese.

Předpokládané využití práce v praxi je využití získaných poznatků k další činnosti v rámci prevence a cílené péče o rizikové jedince.

2.2 Hypotézy

Pro dosažení vytyčeného cíle byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1: Ve městech je vyšší kriminalita dětí a mládeže než na vesnici.

Hypotéza 2: Sociálně patologické jevy jsou průvodním jevem kriminality dětí a mládeže.

Hypotéza 3: Kriminalita v klatovském okrese má u dětí vzestupný trend oproti kriminalitě mladistvých.

3. Metodika výzkumu

3.1 Použité výzkumné metody

Prováděný výzkum v praktické části diplomové práce je ze sociologického hlediska výzkumem kvantitativním. Použitými výzkumnými metodami jsou metoda dotazníku a metoda sekundární analýzy dat a modelové kasuistiky.

Sebraná data jsou vyhodnocena v absolutních hodnotách i procentuálně a výsledky výzkumu graficky zpracovány v programu Microsoft Excel.

3.1.1 Sekundární analýza dat

Dle Dismana, M. poskytuje sekundární analýza dat možnost využití dat, která byla již někým sesbírána. (10)

Analýza dat představuje organizaci dat a popis dat užitím grafů, numerických souborů a dalších matematicky propracovaných prostředků. (19)

Metodu sekundární analýzy dat jsem použila v kapitole 1. Současný stav a v kapitolách 4. Výsledky a 5. Diskuse. Při realizaci této metody byly využity materiály z oficiálních internetových stránek ministerstva vnitra, Českého statistického úřadu, Probační a mediační služby, Policie ČR a z materiálů OSPOD.

3.1.2 Dotazník

Dotazník se používá pro získání větší objektivity. Doporučuje se využívat jeho anonymní formu. Návratnost však bývá nízká, čímž může být snížena reprezentativnost výzkumu.

Dotazník byl sestaven pro žáky základních škol a studenty středních škol. Dotazník byl anonymní a skládal se z 35 otázek. Některé otázky byly použity z dotazníku pro dospívající identifikující rizikové oblasti – viz lit. (56).

3.1.3 Kasuistika

Modelové kasuistiky byly provedeny u čtyřech chlapců docházejících na konzultace s probačním pracovníkem.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvoří děti a mladiství žijící v okrese Klatovy. Hlavním kritériem pro zařazení do výzkumného souboru je trvalé bydliště respondenta v okrese Klatovy a věk do 18 let. Respondenti byli vybráni metodou náhodného stratifikovaného výběru. Výzkum probíhal v období ledna až března roku 2009. Převážná většina dotazníků byla rozdána dětem a mladistvým během jejich hospitalizace na dětském oddělení klatovské nemocnice.

Celkem bylo v klatovském okrese rozdáno 215 dotazníků, ze kterých se vrátilo 209 (97,2 %) zpět. Z důvodu neúplného či chybného vyplnění jsem nemohla použít 7 (3,2 %) dotazníků. Bylo jich použito 202. Vyhodnocením uvedených počtů bylo zjištěno, že procentuální podíl návratnosti dotazníků činil 97,2 %, z toho k výzkumu bylo použito 93,9 % dotazníků.

4. Výsledky

4.1 Modelové kasuistiky

4.1.1 *Chlapec 1991*

Na OSPOD je v evidenci od roku 1994. Spis byl založen na základě trestné činnosti staršího sourozence. Chlapec pochází z úplné rodiny, která patří mezi sociálně slabší. Rodiče jsou zaměstnáni. Chlapec má 4 sourozence. Nejstarší sestra má již svoji rodinu. Oba starší bratři byli sankčně vyřazeni z evidence uchazečů o zaměstnání. Prarodiče ani jiné blízké příbuzné nemá.

Chlapec navštěvoval mateřskou školu, poté nastoupil do základní školy. Vzhledem k tomu, že nezvládal učivo, byl od druhé třídy přeřazen do zvláštní školy. Dle matky žádnou třídu nikdy neopakoval. Během školní docházky měl několikrát třídní a ředitelskou důtku a zhoršenou známku z chování. Do školy chodí pravidelně. Nemá žádné neomluvené hodiny. Matka se školou nespolupracuje. Zdravotní stav chlapce je dobrý. Dle matky nemá žádné zájmy, jen se dívá na televizi. Matka nemá přehled o tom, jak chlapec tráví svůj volný čas, ani s kým se stýká. Chlapec kouří. Matka neví, zda kouří marihuanu či užívá jiné drogy. Dle matky je chlapec náladový. Matka na něho nemá moc velký vliv. V rodině je větší autorita otec.

1999 - 2002

Chlapec v roce 1999 odcizil nezamčené horské jízdní kolo, věc byla pro nepřístupnost trestního stíhání odložena. V roce 2001 se dopustil trestného činu vydírání, kdy měl požadovat pod pohrůžkou násilí od dvou spolužáků finanční částky. I tato věc byla vzhledem k věku pachatele odložena. V roce 2002 se opět dopustil trestného činu vydírání, kdy měl společně s bratrem požadovat od spolužáka pod pohrůžkou násilí finanční částku a cigarety. Věc byla taktéž odložena. Matce byla doporučena návštěva v pedagogicko-psychologické poradně. Poradnu matka s chlapcem navštívila jen 1x. V roce 2002 byl chlapec projednáván v komisi OSPOD, kdy bylo rodině uděleno napomenutí.

2005

V roce 2005 chlapec opět šikanoval a vydíral spolužáka, ale trestní stíhání z jeho strany nebylo podáno, a proto byl s chlapcem proveden výchovný pohovor s tím, že pokud se z jeho strany bude takové chování opakovat, tak podá OSPOD k soudu návrh na soudní dohled. V roce 2005 chlapec spáchal čin jinak trestný tím, že ukradl mobilní telefon.

2006

V roce 2006 byl vyšetřován ve věci distribuce marihuany, což bylo později potvrzeno.

Matka na konzultaci PMS nekritická, syna obhajovala, problémy zlehčovala. Sdělila, že má problémy dojíždět se synem na dohled z důvodu svého zaměstnání.

Chlapec má přiměřené sebevědomí, trestnou činnost popírá, problematické chování a projevy bagatelizoval. Prodej drog popírá. Chlapec se jeví rizikovým, je náchylný k agresi, pohybuje se v rizikovém prostředí. Často chodí ven, třeba hrát fotbal nebo v létě se koupat. Hlavně ale prý s kamarády chodí po městě – co dělají, o čem se baví, nedokázal odpovědět.

Jak vysvětlil šikanování – pouze prodával spolužákovi zapalovače za vyšší cenu, než měli (r. 2005) a on na ně peníze kradl doma, což on nevěděl. V roce 2001 pak pouze po spolužákovi požadoval, aby mu přinesl z obchodu rodičů cigarety, které chtěl prý posléze darovat rodičům. Spolužák je nepřinesl a následně jej chlapcův bratr zmlátil.

2007

V roce 2007 byl podezřelý z výroby a distribuce pervitinu a marihuany. Bratr vyráběl pervitin ve svém bytě a on mu pomáhal. Chlapec byl také obviněn z rušení nočního klidu. Bratr pořád lže všem v rodině a také bere drogy.

V tomto roce začíná chodit na diskotéky, s drogami se nesetkal a tvrdý alkohol nepije. Rodiče se rozvádějí. Chlapec byl překvapený z nastalé situace. Matka měla v úmyslu se přestěhovat do jiného města s mladším přítelem. Chlapec věděl, že se bude muset starat o domácnost, už v té době prý vařil a uklízel. Matku neodsuzoval, jenom nevěděl, jestli bude šťastná.

Chlapec měl soudem nařízený výchovný program SVP – konzultace. Byl přijat na SOU opravář zemědělských strojů. Ve škole neomluvené hodiny neměl, ale dostal 7 nedostatečných.

2008

V současné době bydlí matka na ubytovně v Praze. Nezletilá sestra chlapce rozsudkem okresního soudu byla svěřena do výchovy matce, přičemž ona chce být u otce. Otec splácí dluhy po manželce, stále nepožádala o rozvod a také splácí dluhy po starším synovi. Chlapec se ve škole chová vstřícně, je tichý, nevyrušuje, přichází včas, čistě oblečený, nosí potřebné pomůcky. Chlapec se s matkou nestýká. Bylo ukončeno SVP. V červnu požádal chlapec o ukončení studia z důvodu špatného prospěchu. Mrzí ho to, ale nechce prospívat s pětkami. Od počátku prázdnin bude pracovat s otcem jako zedník. (69)

4.1.2 Chlapec 1996

Chlapec je registrovaný na OSPOD od roku 2004. Pochází z úplné rodiny žijící v bytě. Rodiče jsou druh a družka. Chlapec má dvě mladší sestry. Neomluvené hodiny nemá, je zdravý. Má kamarády přiměřeně ke svému věku, kamarády ze třídy, ale rozumí si i se staršími dětmi. Rád hraje fotbal, rybaří, nekouří. Co se mu narodila malá sestra (r. 2007) se změnil k lepšímu dle rodičů. Začal doma hodně pomáhat a pečovat o malou sestru.

Je hodně upovídaný. Táta mu chybí, neboť jezdí s kamionem a není často doma. V roce 2006 od táty dostal babetu a chce si na benzín vydělávat chovem andulek a korel.

Chlapec má být v době prázdnin doma do 20 hodin a chodí spát kolem 23 hodiny. V době školy má být doma do 19 hodiny a chodí spát ve 20 hodin. Pokud je venku, pravidelně chodí domů každé tři hodiny.

Kázeňsky řešen ve škole 2004 - 2006 – důtky ředitele – agresivní jednání, drzost, ubližování mladším, agresivní chování, plivání na spolužáky, fyzické napadení spolužáka, vyhrožování vychovatelce zastřelením, ubití užovky na školním pozemku, opakovaně hrubé porušení řádu školy.

2006

Od roku 2006 dochází na Probační a mediační službu kvůli opakovaným problémům ve škole a hlavně kvůli poškození auta. K poškození auta došlo podle chlapcových slov prý tak, že se chtěl spolužákovi pomstít, a tak auto, které neznal, poškrábal špičatým kamenem a chtěl, aby si mysleli, že to udělal spolužák. Při činu byl viděn a také vyšetřován.

Otec se snaží spolupracovat, matka spolupráci odmítá. Dle matky si nenechá líbit provokaci a oplatí to, neuvědomuje si svoji sílu. Dle chlapce je naopak šikanován on.

2008

V poslední době se opět zhoršuje příprava do školy, zapomíná úkoly a pomůcky. Má také problém uznávat autoritu, a to i u matky. Chlapec potřebuje více pozornosti, což matka při péči o další dvě děti nemůže časově zvládnout. Je ochotný spolupracovat na různých činnostech. Je hodnocen od učitelů jako pracovitý. Kromě rybářského kroužku začal docházet i do modelářského kroužku. (69)

4.1.3 Chlapec 1992

Chlapec bydlí s rodiči a třemi sourozenci. Volný čas tráví s partou venku. V posledních měsících nesmí nikam sám a venku může být do 19:30, neboť měl problémy s policií – 2006, 2008. Doma nepomáhá, ale přesto dostává kapesné, které většinou utratí za cigarety. Vykouří krabičku cigaret denně. Ve škole zhoršuje chování celého kolektivu, opakovaně porušuje školní řád a často nedodržuje pravidla slušného chování. Školní docházka je velmi slabá a prospěch taktéž. V sešitech má málo poznámek. Často se pere a vyrušuje. Kamarády má pouze ze školy. Baví ho hrát fotbal.

2006

Chlapec ukradl hliníkové tyče, které se následně pokusil prodat ve výkupu.

2007

Rodina se přestěhovala, kvůli špatnému vlivu kamarádů na chlapce. Otec je nezaměstnaný. Rodiče se v průběhu 6. třídy, kterou chlapec opakuje, snaží o jeho přeřazení do zvláštní školy, ale pro velký počet žáků ve zvláštní škole nebyl přijat. Rodiče se domnívají, že je zbytečné, aby pokračoval po základní škole na odborném

učilišti. Preferují možnost, aby šel rovnou do práce. V listopadu pomáhal na stavbě, neboť ho baví zednické práce.

2008

Chlapec společně s kamarádem rozbil výlohu, odcizil alkohol, cigarety, potraviny. Odnесли asi 4 igelitky, které si rozdělili napůl. Tehdy o následcích nepřemýšlel, jinak celou záležitost probral s rodiči. Poté část věcí vrátili a část věcí spotřebovali.

V sedmé třídě měl velmi slabou docházku i prospěch, neomluvené hodiny. V létě pomáhal sousedovi na chalupě se zednickými pracemi. (69)

4.1.4 Chlapec 1991

Matka má částečný invalidní důchod a bydlí s přítelkyní. Chlapec jí odcizil peníze.

Bratrovi byla uložena ústavní výchova. Druhý bratr a sestra bydlí u bývalého druhá matky. Chlapec bydlí střídavě u otce a matky. Ve volném čase chodí na houby a k řece. Hraje fotbal a většinu času tráví u počítače. Přiznává kouření a konzumaci piva, ale občas i tvrdý alkohol. Matka ho někdy s sebou vezme na diskotéku.

Přes týden bydlel na internátu základní školy, kde měl starší kamarády, se kterými chodil ven a za děvčaty. Na internátu byl kamarádský, v zájmových aktivitách byl aktivní. Také kouřil cigarety. Choval se nenápadně, neprojevoval se agresivně a měl průměrné studijní výsledky. Objevil se u něj sklon ke krádežím (vychovatelce zcizil větší obnos peněz a několikrát byl z krádeže podezřelý).

2005

Byl vyšetřován za omezování osobní svobody - za použití násilí svlékl společně s dalšími chlapci nezletilou dívku a poté ji osahávali. Matce řekl, že nezletilou s chlapci osahával. Dělali si z dívky legraci. To, co udělal, považuje za hloupost a vícekrát by to již neudělal. Otec, u kterého v té době bydlel, se o celé záležitosti dozvěděl od školy. Věc byla projednávána ve škole, otec se omluvil matce nezletilý a syn s nezletilou dál kamarádil. V tomto roce se 2x dopustil vloupání, což nebylo zřejmě vůbec vyšetřováno.

Ve škole měl absence. V této době býval neukázněný a vulgární. Na výtky reagoval podrážděně někdy i hrubě. Připravoval se do školy nepravidelně, prospěch měl průměrný.

2007

V tomto roce ukradl bankovní kartu. Opět byl vyšetřován za omezování osobní svobody – zadržel s chlapci dívku a osahávali ji.

Vzhledem k dluhům mu byl ukončen pobyt na internátu. Měl možnost podat si přihlášku na odborné učiliště, ale této příležitosti nevyužil, neboť byl v tomto směru nerozhodný. Rozhodl se brigádně nastoupit u zednické firmy.

2008

Matka se s přítelkyní odstěhovala na Moravu, na ubytovnu. Chlapec zůstal bydlet na vesnici s bratrem matčiny přítelkyně. Po několika měsících se chlapec stěhuje za matkou, neboť na vesnici musel všechno dělat sám. O víkendech si přivydělával různými pracemi. Pomáhá lidem na vesnici a dostával za to nějaký malý finanční obnos. Na konci roku bude začínat pracovat u zednické firmy. (69)

4.2 Sekundární analýza dat

Sekundární analýza dat byla provedena na základě statistik z oficiálních internetových stránek ministerstva vnitra, Českého statistického úřadu, Probační a mediační služby, Policie ČR a z materiálů OSPOD.

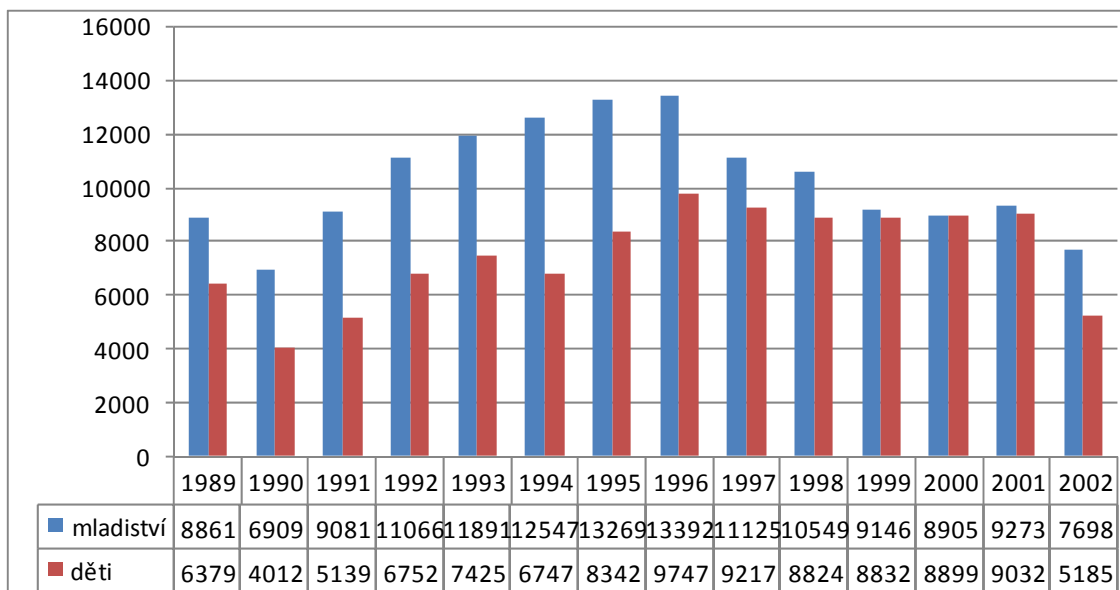
4.2.1 Statistické údaje

Vývoj počtu trestních činů spáchaných dětmi v ČR dle jednotlivých druhů kriminality (50)

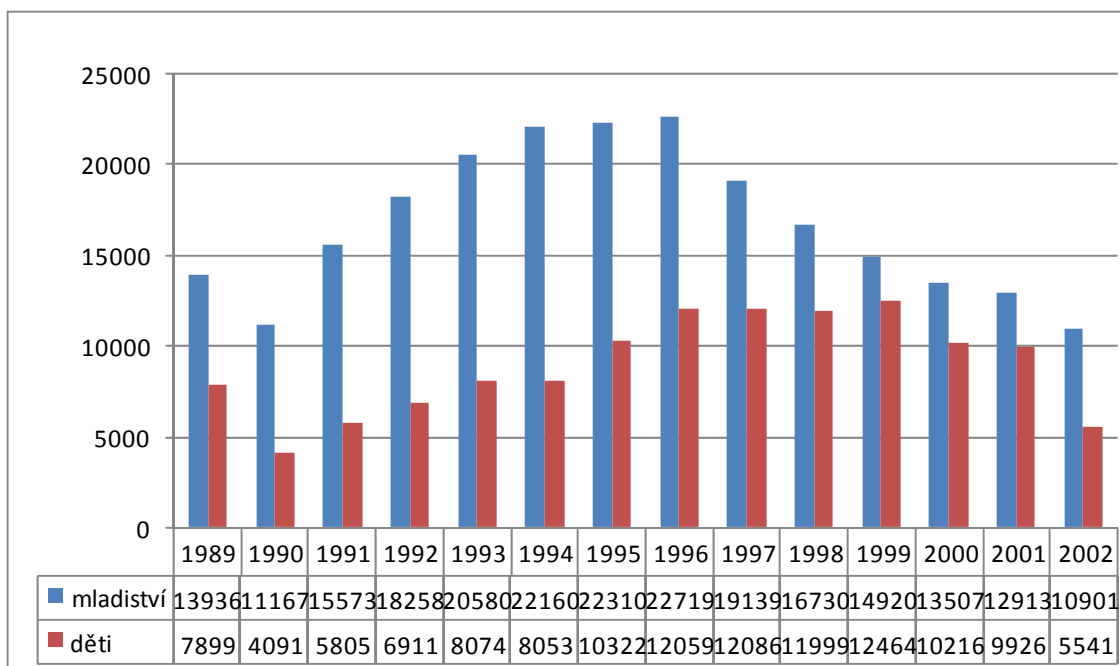
Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Vraždy	1	1	3	2	4	0	3
Násilné činy	939	1 334	1 339	1 276	1 486	1083	1285
Mravnostní činy	232	138	149	133	168	171	141
Krádeže prosté	4 674	5 541	5 739	5 699	5 744	4624	4310
Majetkové činy	8 460	9 207	9 320	9 312	9 409	7762	7214
Šíření toxikománie	33	66	60	127	134	122	102
CELKOVÁ KRIMINALITA:	10 322	12 059	12 086	11 999	12 464	10 216	9 926

Vývoj počtu trestních činů spáchaných mladistvými v ČR dle jednotlivých druhů kriminality (50)

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Vraždy	15	9	8	16	6	5	8
Násilné činy	1 443	1 640	1 497	1 334	1 233	1 111	1 141
Mravnostní činy	280	350	193	221	196	204	181
Krádeže prosté	11 065	10 745	8 946	7 955	6 999	6 157	5 923
Majetkové činy	18 520	17 703	14 992	13 165	11 450	10 260	9 650
Šíření toxikománie	46	91	95	206	237	164	333
CELKOVÁ KRIMINALITA:	22 310	22 719	19 139	16 730	14 920	13 507	12 913

Graf 4. Počet vyšetřovaných dětí a mladistvých v ČR v letech 1989 – 2002 (99)

Graf 5. Registrované trestné činy dětí a mladistvých v ČR v letech 1989 – 2002 (99)

Trestná činnost osob mladších 15 let (70)

Rok	ČR	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM
1989	3759	319	466	207	386	651	347	650	733
1990	3524	292	378	234	356	674	362	555	673
1991	4678	424	454	345	627	858	482	715	773
1992	5234	361	661	376	515	1005	639	863	814
1993	6780	410	686	560	685	1020	861	1108	1450
1994	6632	305	694	524	605	1031	913	975	1585
1995	7118	521	752	523	718	1056	798	1056	1694
1996	10899	766	925	762	1046	1798	1231	1582	2789
1997	10296	608	790	647	817	1830	1209	1583	2812
1998	10175	544	843	769	788	1513	1085	1473	3160
1999	10757	560	927	779	872	1513	1189	1511	3406
2000	10313	726	822	925	903	1721	1046	1440	2730
2001	10224	520	945	622	882	1702	1164	1603	2786
2002	6232	307	613	383	652	921	581	912	1863
2003	5724	357	410	382	538	1092	516	898	1531
2004	3977	236	268	246	359	779	416	596	1077
2005	3643	234	201	348	274	676	412	486	1012
2006	3294	196	171	279	253	449	347	563	1036

Porovnání evidované trestné činnosti v ČR (absolutní počty) za období 1979 – 1988

(61)

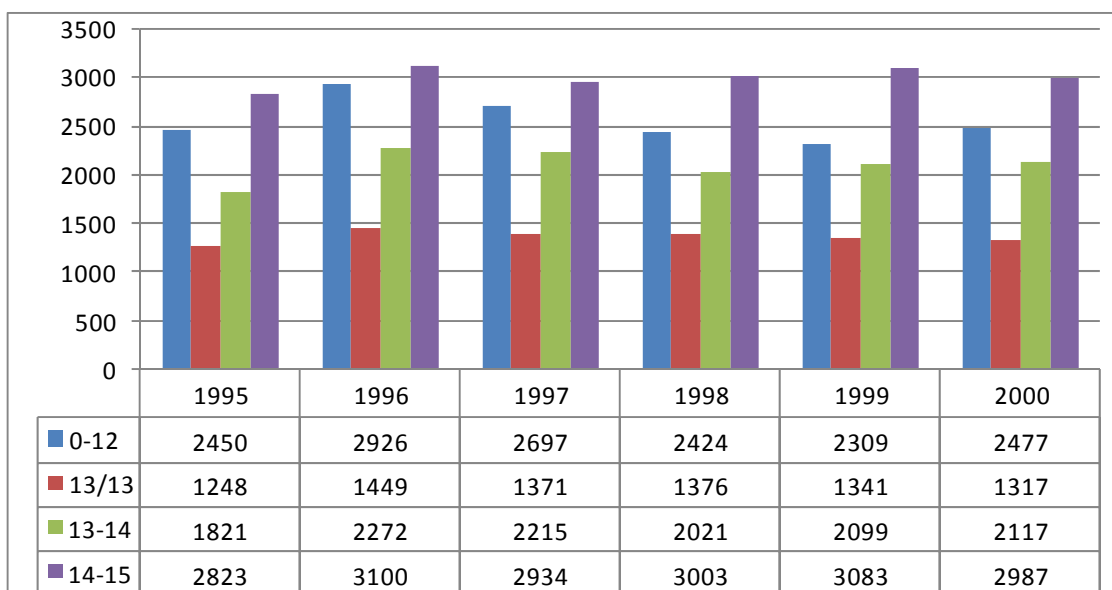
Rok	Nápad	Objasněno	Násilná	Majetková	Děti	Mladis tví	Recidivi sti
1979	98 089	83 641	11 713	40 001	2 663	3 578	26 473
1980	103 194	86 453	11 716	43 840	2 921	4 247	27 094
1981	110 311	90 590	12 065	47 822	3 117	4 730	28 388
1982	120 444	97 670	12 119	55 665	3 627	5 163	28 940
1983	117 001	96 796	13 349	49 652	3 531	5 137	30 517
1984	120 918	100 672	13 884	52 426	3 782	5 600	31 516
1985	121 272	100 665	14 065	52 005	3 475	6 157	31 646
1986	122 122	101 000	13 662	53 345	3 761	6 559	31 285
1987	120 260	99 006	12 855	54 162	4 152	6 021	30 734
1988	119 675	97 064	12 713	55 311	4 096	6 048	30 046
Celkem	1 153 286	953 557	128 141	504 229	35 125	53 240	296 639

Porovnání evidované trestné činnosti v ČR (absolutní počty) za období 1989 - 1998 (61)

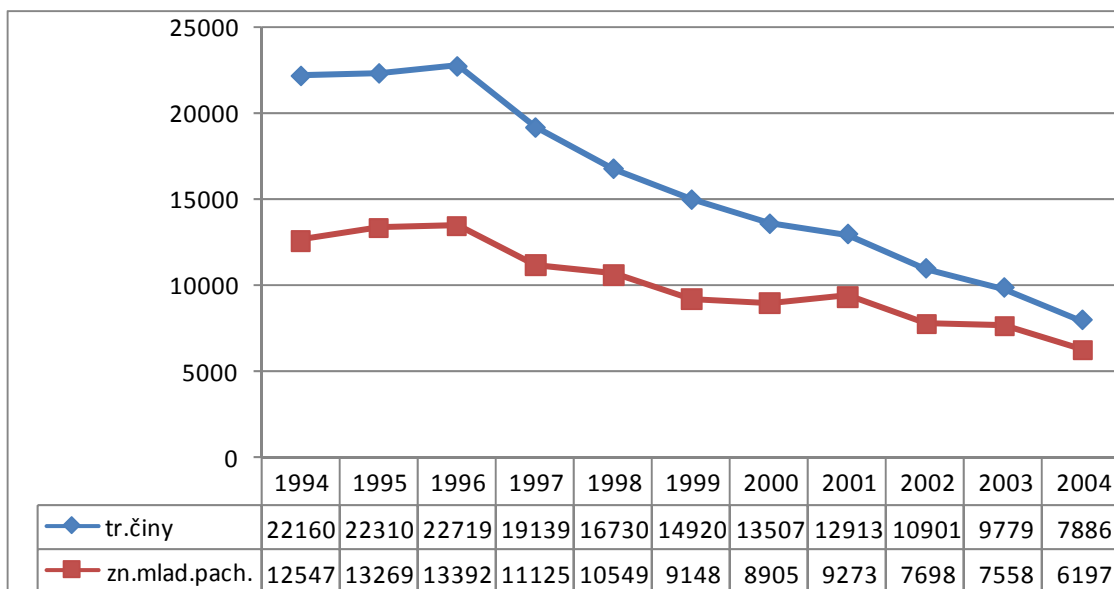
Rok	Nápad	Objasněno	Násilná	Majetková	Děti	Mladiství	Recidivisti
1989	120 768	93 542	11 956	59 681	3 574	5 625	28 624
1990	216 852	83 237	17 812	166 638	4 026	6 925	31 259
1991	282 998	94 115	18 715	218 346	5 156	9 119	33 762
1992	345 205	108 380	18 571	268 043	6 780	11 101	33 707
1993	398 505	126 442	19 820	327 183	7 468	11 917	35 507
1994	372 427	129 540	20 177	300 352	6 747	12 547	30 179
1995	375 630	151 842	21 712	289 002	8 342	13 269	33 035
1996	394 267	162 929	22 825	301 727	9 747	13 392	33 727
1997	403 654	169 177	23 223	304 039	9 217	11 125	33 732
1998	425 930	185 093	23 464	314 249	8 824	10 549	37 095
Celkem	3 336 236	1 304 297	198 275	2 549 260	69 881	105 569	330 627

Indexy nejmladších pachatelů v České republice v letech 1990-2000 – údaje Policie ČR a Českého statistického úřadu. (na 10000 obyvatel dané věkové kategorie). (103)

Rok	Děti (do 15 let)	Mladiství (15-18 let)
1990	16	103
1991	21	126
1992	25	143
1993	33	187
1994	33	209
1995	37	233
1996	58	293
1997	53	280
1998	50	208
1999	50	166
2000	50	149

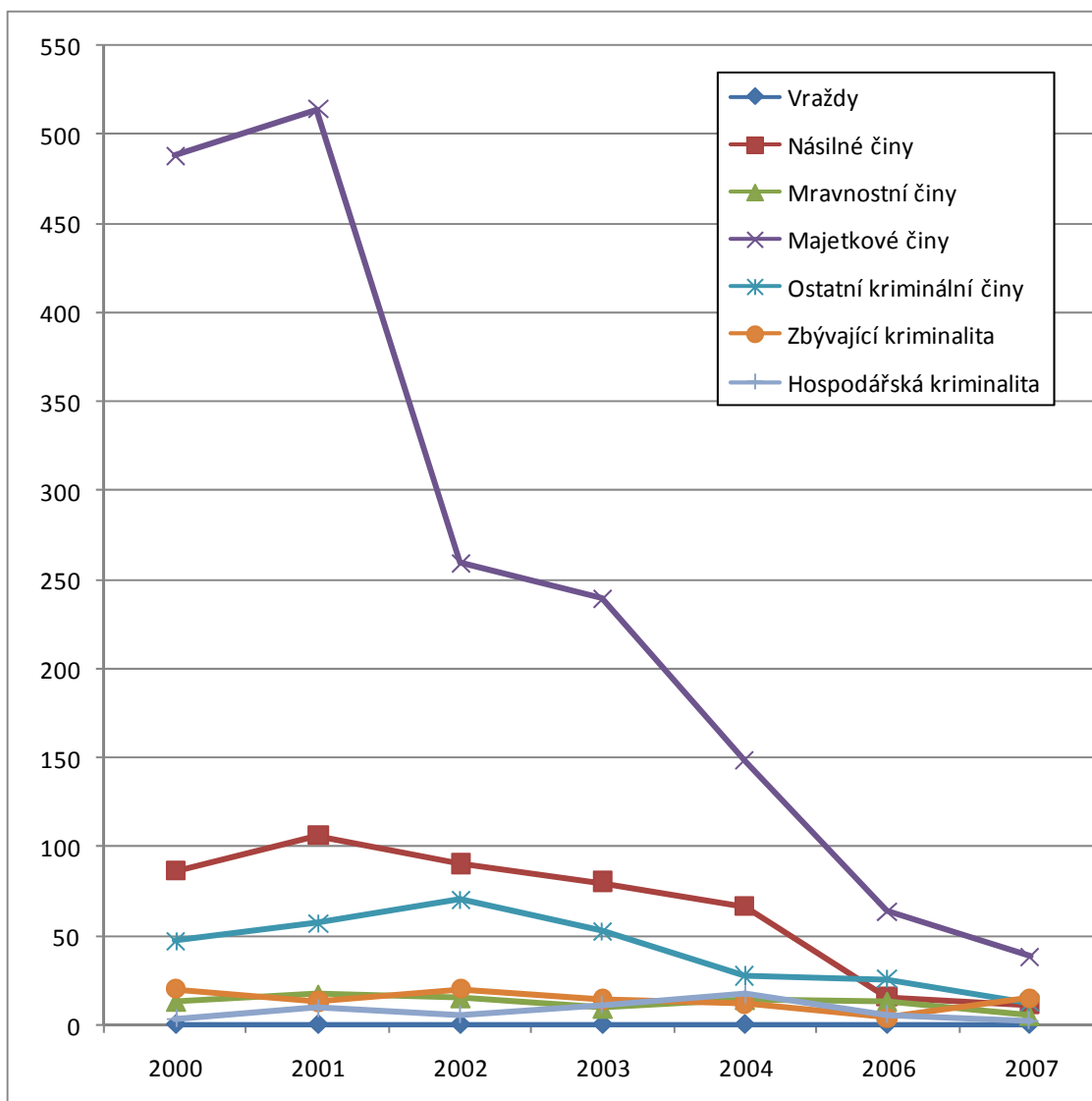
Graf 6. Kriminalita dětí dle věkových kategorií v ČR (Rok 1995-2000 - údaje Policie ČR) (45)

Graf 7. Vývoj kriminality mladistvých podle statistik policie. (45)

Trestné činy dětí v Plzeňském kraji (23)

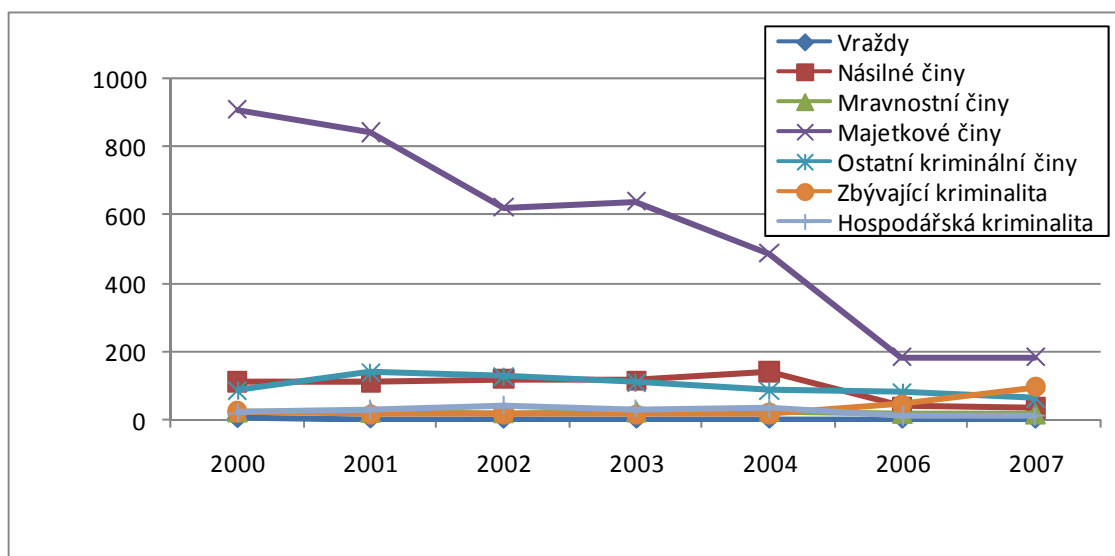
	2000	2001	2002	2003	2004	2006	2007
Vraždy	0	0	0	0	0	0	0
Násilné činy	86	106	90	80	66	15	11
Mravnostní činy	13	17	15	9	14	13	5
Majetkové činy	488	514	259	239	148	63	38
Ostatní kriminální činy	47	57	70	52	27	25	12
Zbývající kriminalita	20	13	20	14	12	4	15
Hospodářská kriminalita	3	9	5	11	17	5	2

Graf 8. Trestné činy dětí v Plzeňském kraji (23)

Trestné činy mladistvých v Plzeňském kraji (23)

	2000	2001	2002	2003	2004	2006	2007
Vraždy	2	1	0	0	0	0	0
Násilné činy	108	108	118	113	139	37	33
Mravnostní činy	20	19	18	20	22	16	14
Majetkové činy	909	843	622	641	487	183	182
Ostatní kriminální činy	85	137	128	110	82	79	60
Zbývající kriminalita	24	16	18	16	17	43	94
Hospodářská kriminalita	18	26	40	30	31	9	8

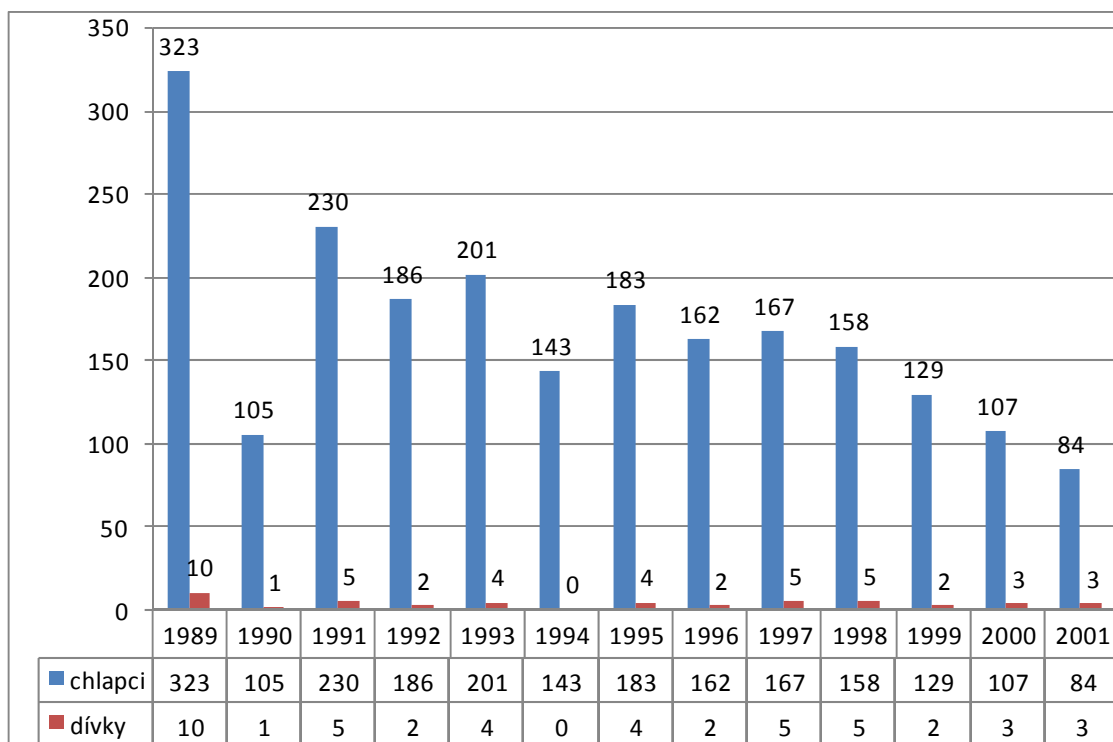
Graf 9. Trestné činy mladistvých v Plzeňském kraji (23)

Přehled o stíhaných a obžalovaných mladistvých a trestné činnosti nedospělců (43)

ČR	Stíh. mlad. abs. počet	% ze stíh. zn. pachatelů	Obžalováno mladistvých	Pachatelé – nedospělci (= mladší 15 let)
1989	5 621	8,5	4 582	3 759
1990	5 575	10,1	3 031	3 524
1991	6 962	11,0	5 487	4 678
1992	7 950	11,9	6 519	5 234
1993	10 110	12,2	8 150	6 780
1994	10 992	12,8	8 759	6 632
1995	11 797	10,9	9 158	7 118
1996	13 985	12,8	10 930	10 899
1997	12 868	11,9	9 980	10 296
1998	10 267	9,6	6 228	10 175
1999	8 513	7,9	6 424	10 757

Trestné činy (7)

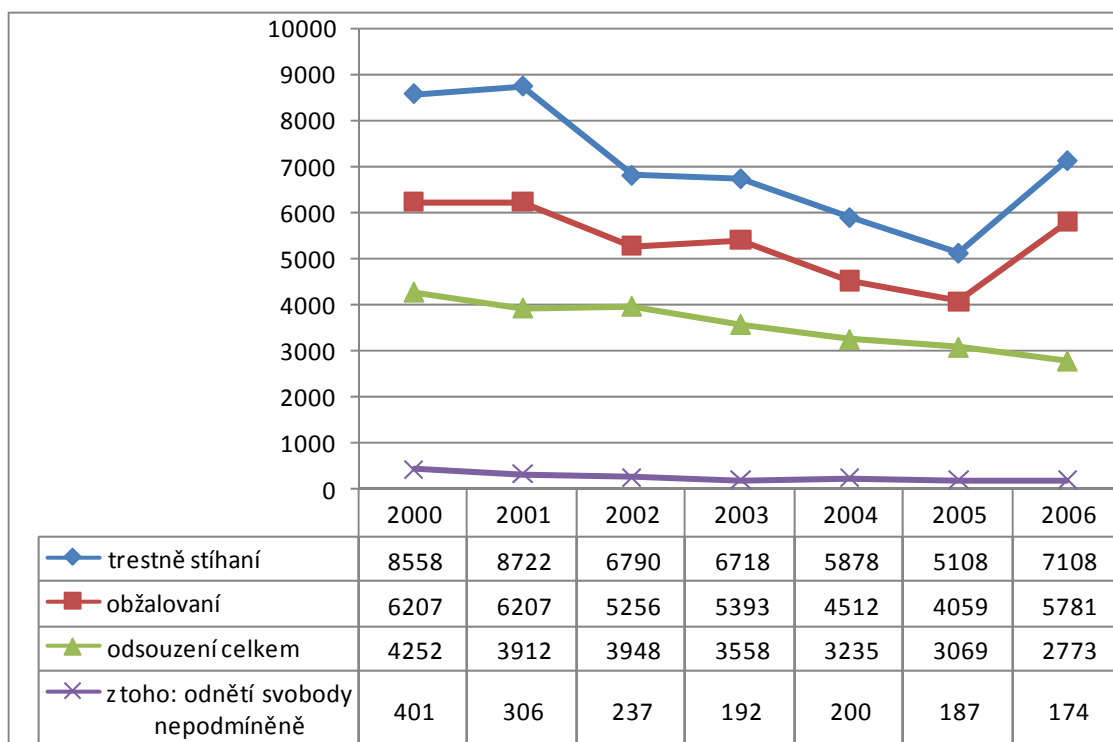
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zjištěné trestné činy	17265	15510	16006	16160	16815	15138	13914	15421
z toho:								
hospodářská kriminalita	1650	1559	1470	1486	1317	1776	1595	1730
obecná kriminalita	14352	12861	13168	13388	14182	12277	10626	11032
z toho:								
loupeže	161	165	231	228	264	232	191	232
vloupání do bytů	411	501	422	524	553	421	378	333
znásilnění	27	37	33	20	40	23	23	42
vraždy	20	4	10	16	16	13	15	8
Trestné činy na 1000 obyvatel	31,3	28,2	29,1	29,4	30,6	27,5	25,2	27,7
Objasněné trestné činy	8462	8152	6951	6861	7074	6648	6699	7199
z toho:								
hospodářská kriminalita			1172	1096	1109	1251	1166	1145
obecná kriminalita			4516	4570	4735	4366	3902	3513
z toho:								
loupeže			96	100	132	106	90	81
vloupání do bytů			116	140	127	138	92	105
znásilnění			25	15	34	21	21	29
vraždy			9	13	14	10	12	7
Stíhané, vyšetřované osoby			6026	6269	6288	5722	5851	6260
z toho:								
recidivisté			1709	2198	2546	2519	2502	2439
nezletilí			289	266	185	135	124	95
mladiství			341	366	313	241	256	303

Graf 10. Počet mladistvých ve výkonu trestu odnětí svobody v ČR v letech 1989 – 2001 (99)

Indexy známých stíhaných, obžalovaných a odsouzených mladistvých pachatelů v České republice v letech 1989 - 2001 (na 10000 obyvatel dané věkové kategorie) (99)

Rok	stíhaní	obžalování	odsouzení
1989	110	94	83
1990	103	58	38
1991	126	99	63
1992	143	118	75
1993	187	151	96
1994	209	166	115
1995	233	181	122
1996	193	229	131
1997	280	217	140
1998	191	116	86
1999	196	119	88
2000	171	129	90
2001	168	123	82

Graf 11. Vývoj trestní politiky uplatňované vůči mladistvým (15-17 let) v letech 2000 - 2006 v absolutních číslech (70)

4.2.2 Statistiky pro klatovský okres

Charakteristika regionu

S platností Zákona o vyšších územně správních celcích zanikla funkce okresů, které byly zrušeny ke dni 1. 1. 2003. V některých případech území okresů nepřestalo platit pro územně dekoncentrované orgány státní správy. Územní působnost orgánů Policie ČR se nekryje s územním členěním státu. (23)

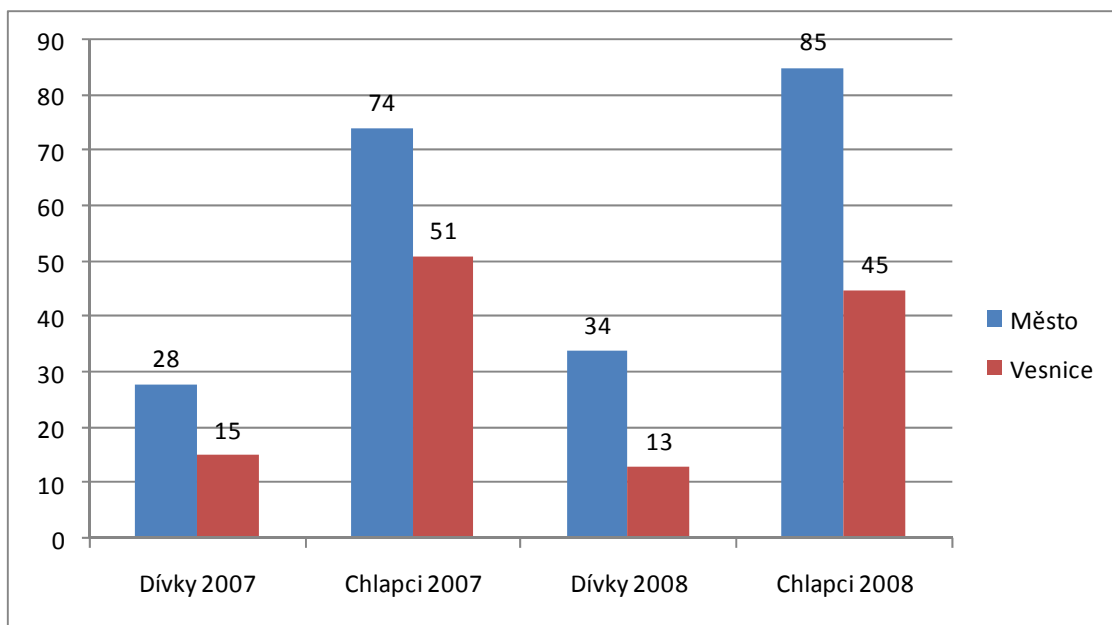
Se změnou počtu krajů a jejich územním rozložením zanikl Západočeský kraj a vznikl kraj Plzeňský a Karlovarský. Pro Policii České republiky zůstalo bývalé členění v platnosti. Správa Západočeského kraje PČR, se sídlem v Plzni, spravuje policii obou krajů. Statistiky se vykazují dle starého územního dělení, ale i pro kraje nové. (23)

Pod Správu Západočeského kraje Policie České republiky spadají Okresní ředitelství Domažlice, Cheb, Karlovy Vary, Klatovy, Plzeň - město, Plzeň – jih, Plzeň – sever, Rokycany, Sokolov, Tachov. (23)

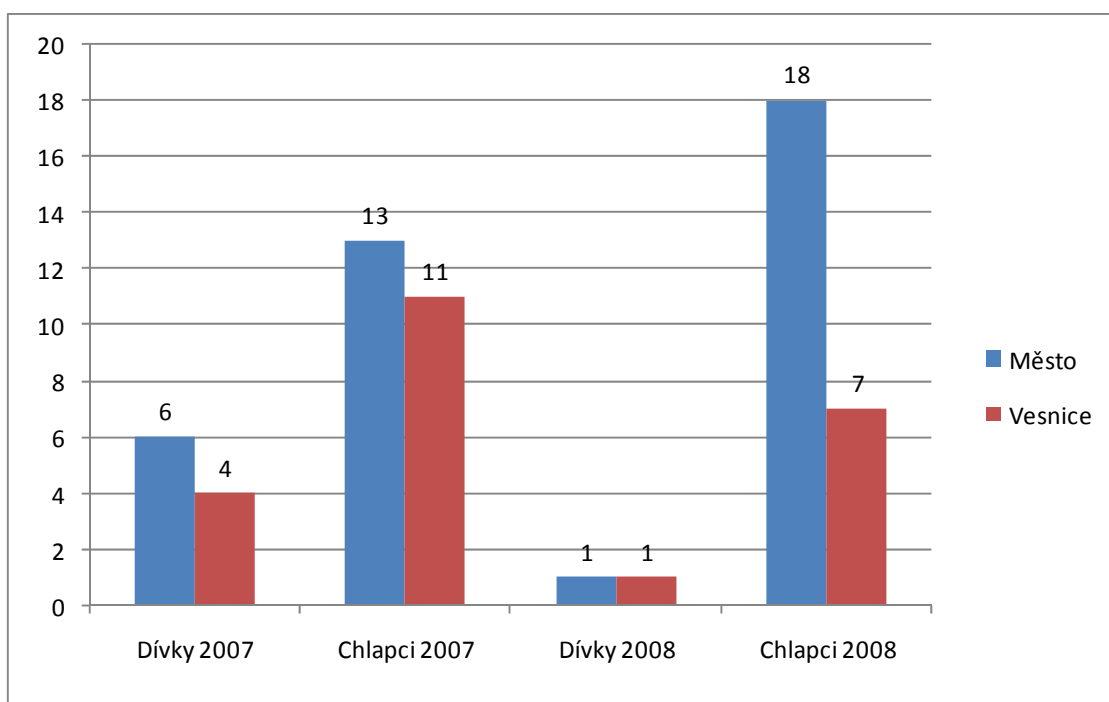
Na území okresu Klatovy se nachází Okresní ředitelství Policie České republiky se sídlem v bývalém okresním městě Klatovy. Na okrese Klatovy se nachází devět obvodních oddělení PČR: Klatovy, Horažďovice, Sušice, Nýrsko, Švihov, Železná Ruda, Kolinec, Plánice, Kašperské Hory. (23)

Vzhledem k rozloze okresu, který je svojí rozlohou jedním z největších okresů v České republice, počtu 87 725 obyvatel, je i rozložení obvodních oddělení na příslušnou plochu k danému počtu obyvatel nerovnoměrné. Odtud se odvíjí výrazné rozdíly v nápadu trestné činnosti a četnost určitého druhu trestné činnosti charakteristické pro každé obvodní oddělení. Každé z uvedených obvodních oddělení má svá specifika, která souvisejí s hustotou obyvatel, počtem obyvatel pro dané území, chatovými a rekreačními oblastmi, sezónními pracemi nebo turistikou. Svoji roli zde hraje i skutečnost, že Klatovy jsou okresem příhraničním. (23)

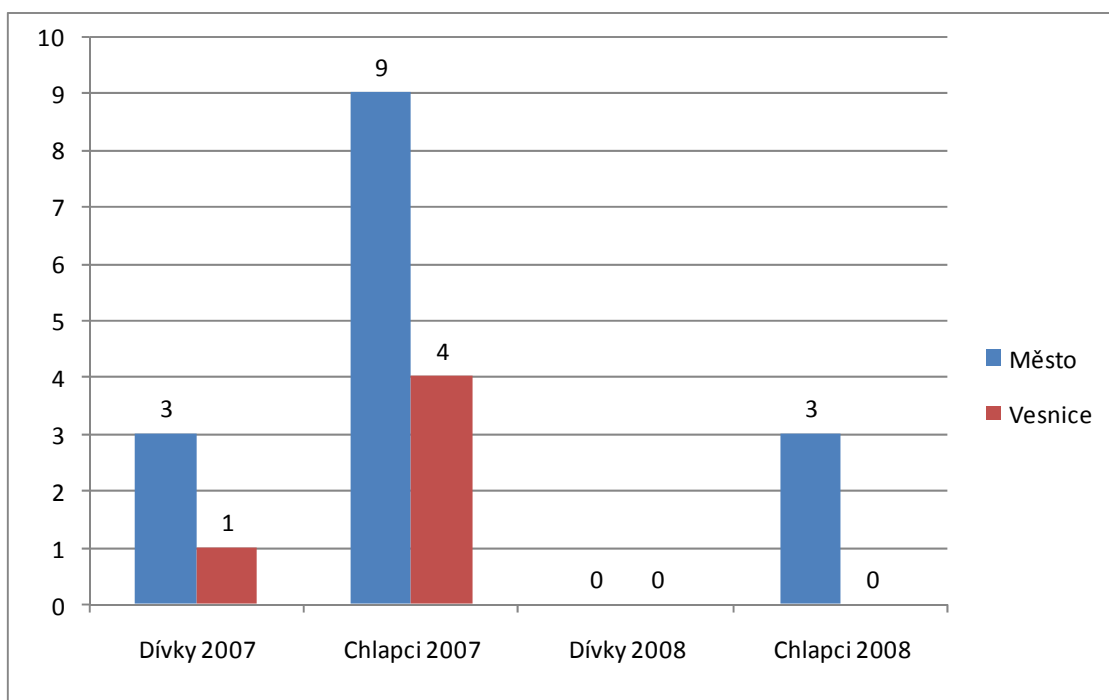
Statistické údaje z OSPOD v Klatovech (78)

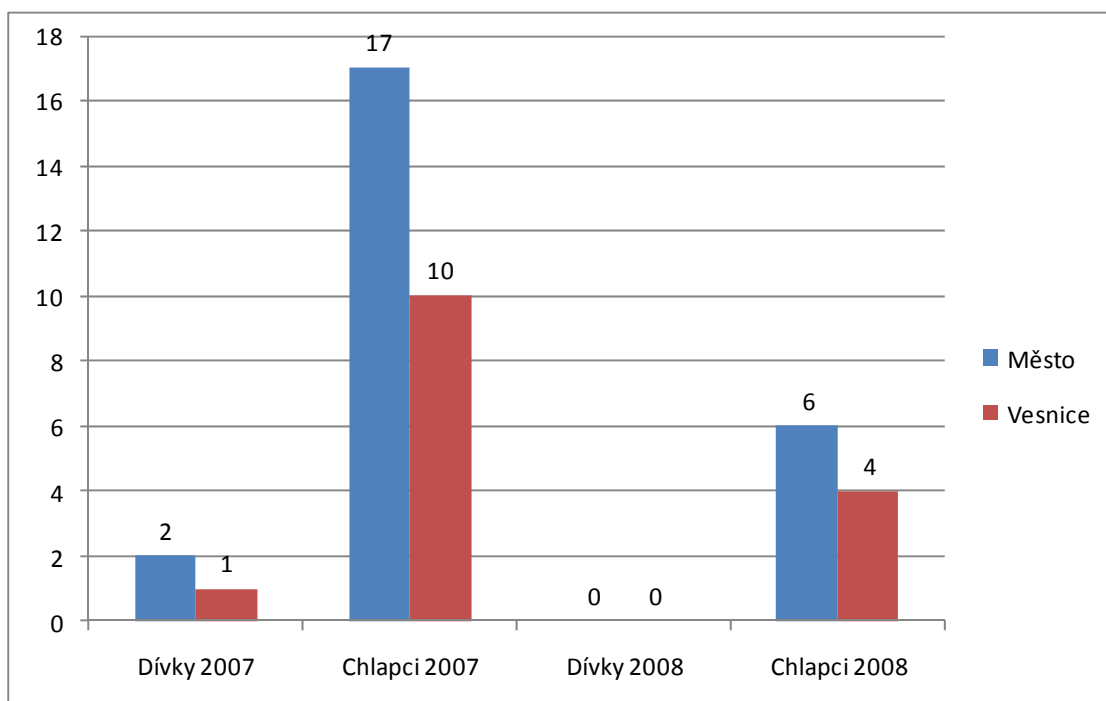
Graf 12. OSPOD

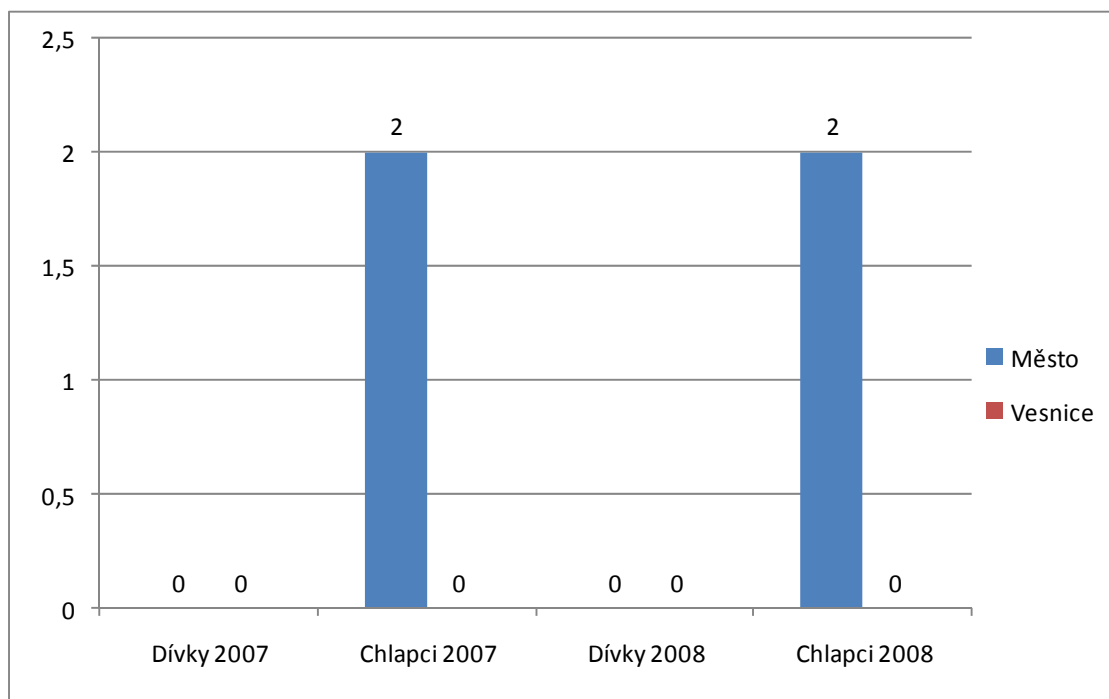
Graf 13. Přestupky

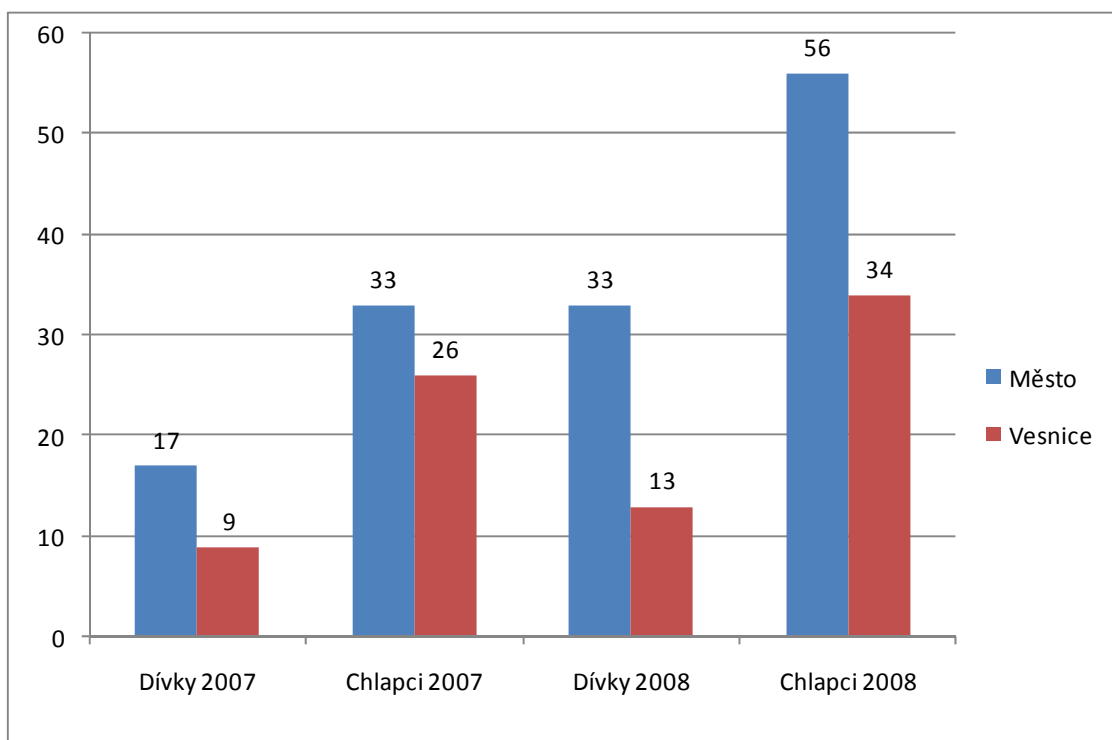
Graf 14. Trestné činy do 15 let

Graf 15. trestná činnost mezi 15 – 18 let

Graf 16. VTOS

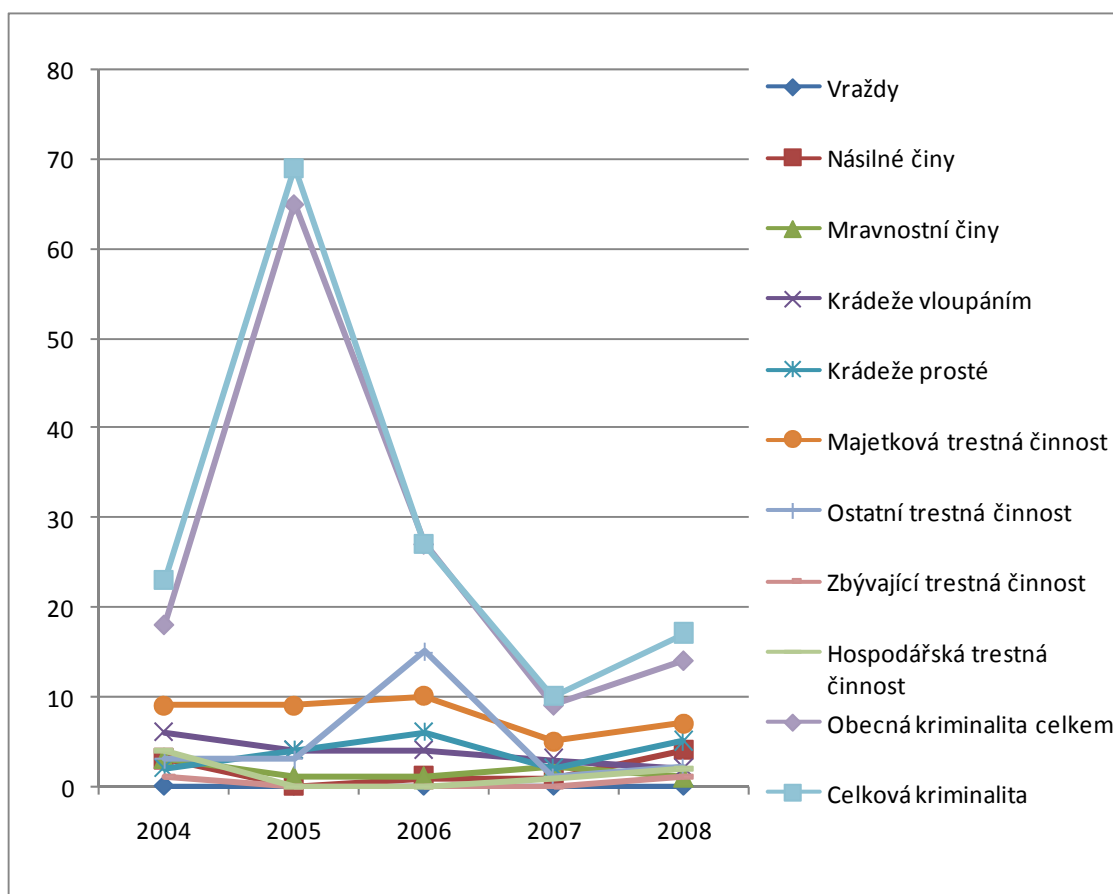

Graf 17. Výchové problémy

Statistické údaje Policie ČR pro okres Klatovy

Trestné činy dětí v klatovském okrese (23)

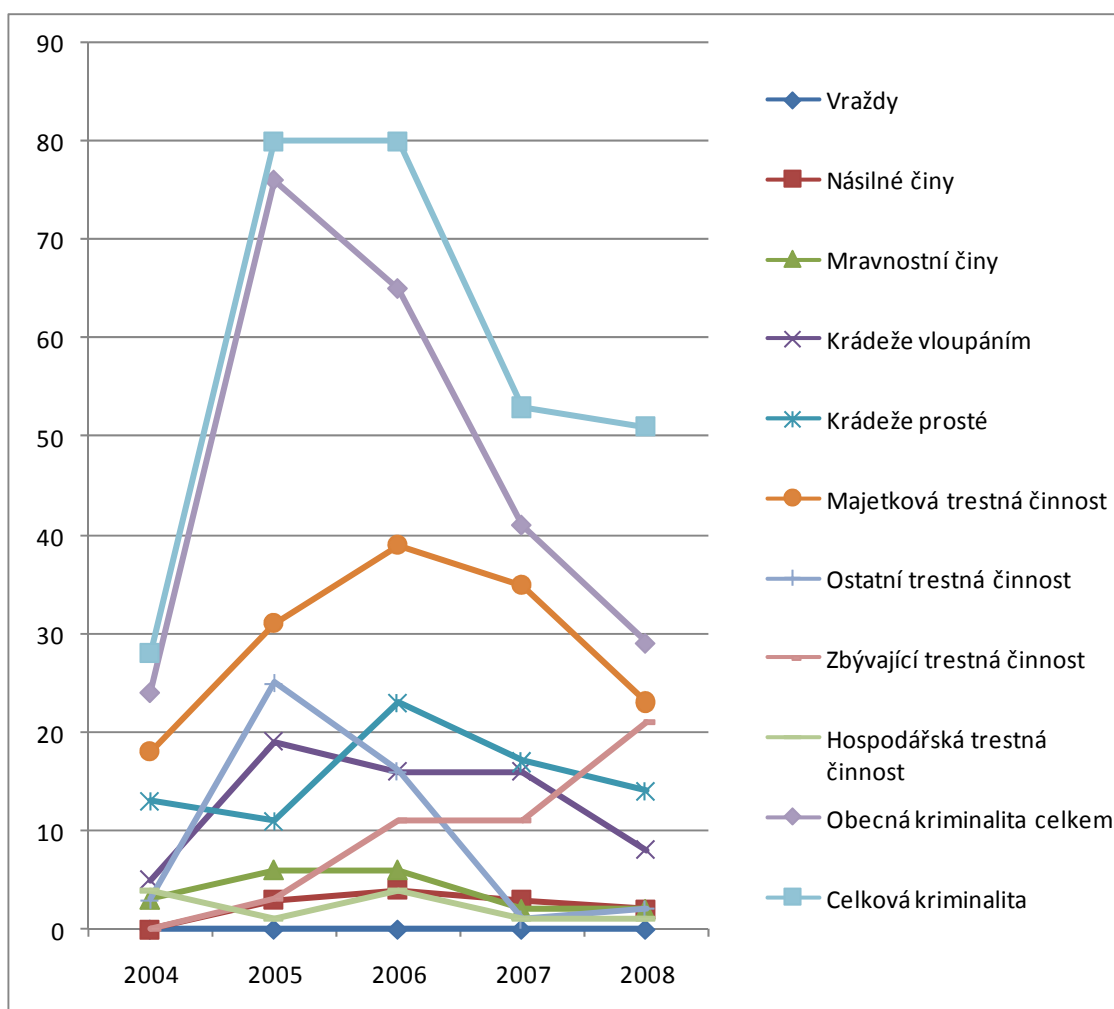
	2004	2005	2006	2007	2008
Vraždy	0	0	0	0	0
Násilné činy	3	0	1	1	4
Mravnostní činy	3	1	1	2	1
Krádeže vloupáním	6	4	4	3	2
Krádeže prosté	2	4	6	2	5
Majetková trestná činnost	9	9	10	5	7
Ostatní trestná činnost	3	3	15	1	2
Zbývající trestná činnost	1	0	0	0	1
Hospodářská trestná činnost	4	0	0	1	2
Obecná kriminalita celkem	18	65	27	9	14
Celková kriminalita	23	69	27	10	17

Graf 18. Trestné činy dětí v klatovském okrese (23)

Trestné činy mladistvých v klatovském okrese (23)

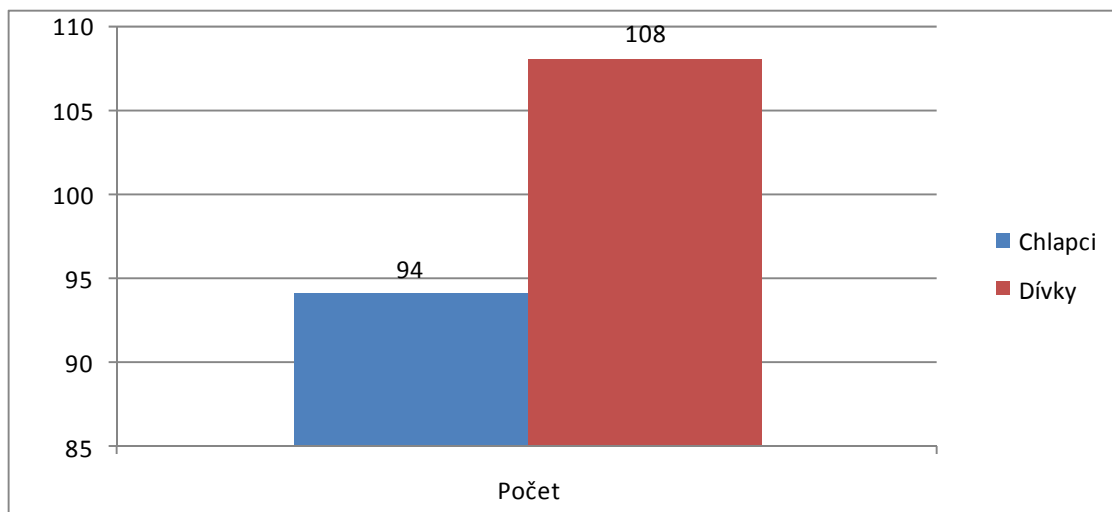
	2004	2005	2006	2007	2008
Vraždy	0	0	0	0	0
Násilné činy	0	3	4	3	2
Mravnostní činy	3	6	6	2	2
Krádeže vloupáním	5	19	16	16	8
Krádeže prosté	13	11	23	17	14
Majetková trestná činnost	18	31	39	35	23
Ostatní trestná činnost	3	25	16	1	2
Zbývající trestná činnost	0	3	11	11	21
Hospodářská trestná činnost	4	1	4	1	1
Obecná kriminalita celkem	24	76	65	41	29
Celková kriminalita	28	80	80	53	51

Graf 19. Trestné činy mladistvých v klatovském okrese (23)

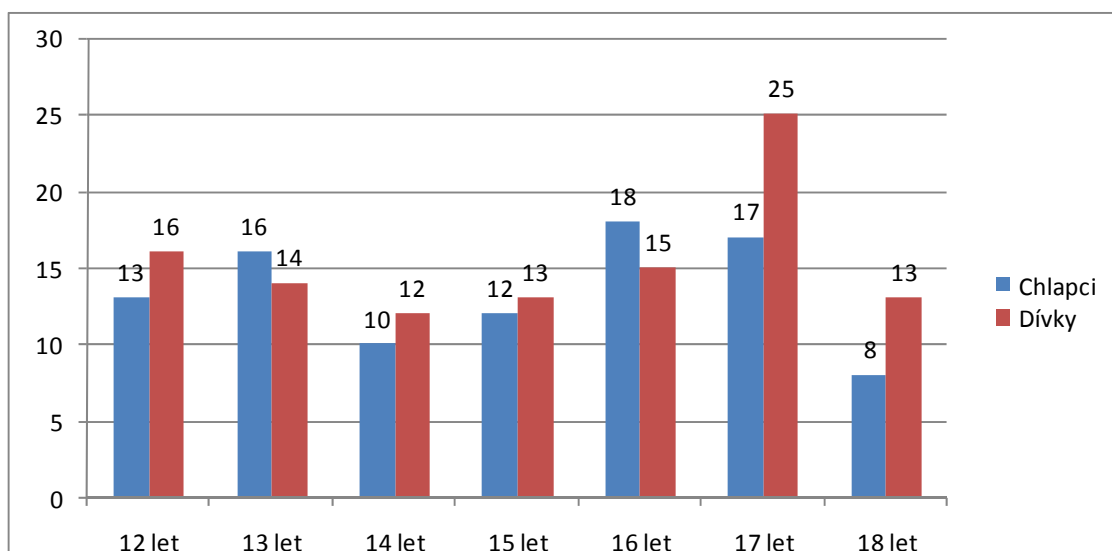
4.3 Zpracovaný dotazník

Data v grafech jsou v absolutních hodnotách.

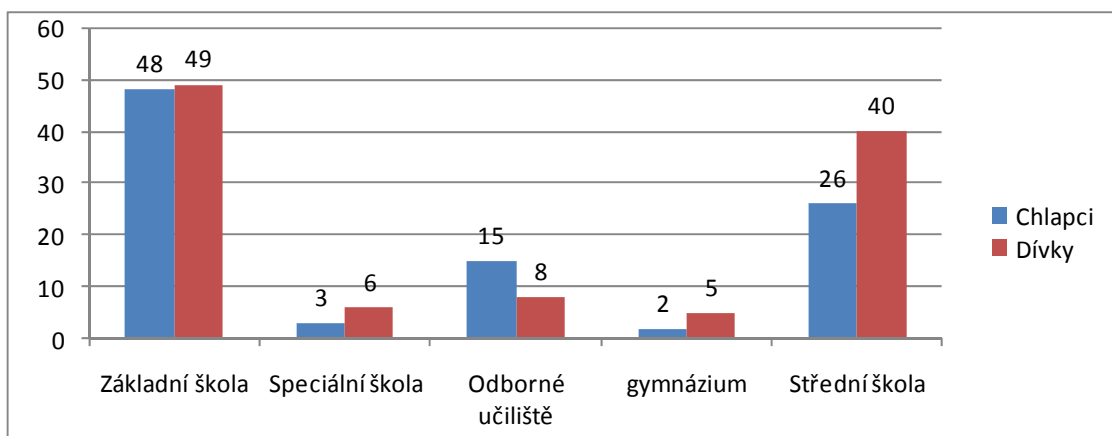
Graf 20. Pohlaví respondentů - Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 202 respondentů bylo 108 (53 %) dívek a 94 (47 %) chlapců.

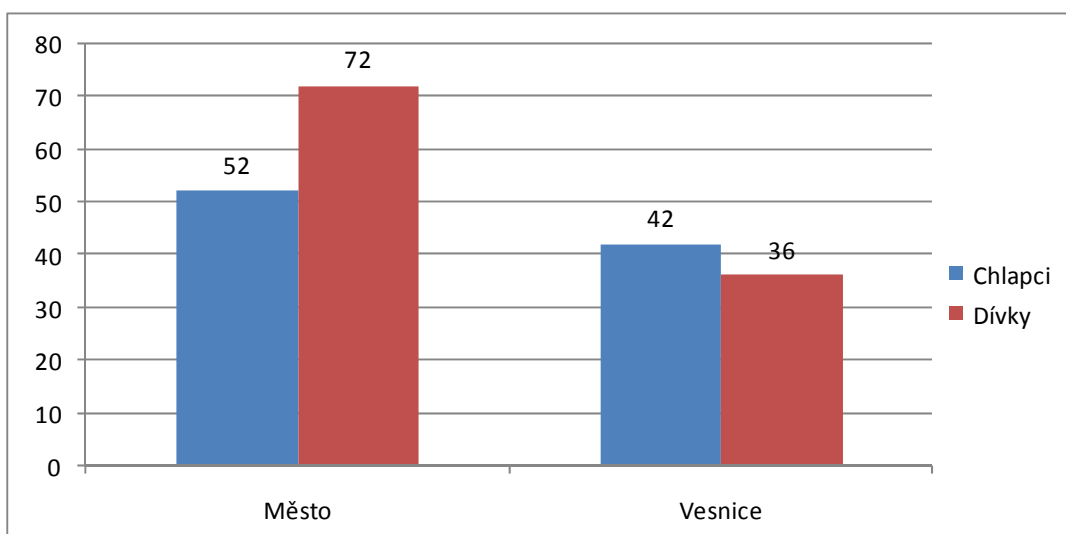
Graf 21. Věk respondentů určovala druhá otázka - Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 202 respondentů bylo 29 (14,35 %) 12letých, 30 (14,85 %) 13letých, 22 (10,89 %) 14letých, 25 (12,37 %) 15letých, 33 (16,33 %) 16letých, 42 (20,79 %) 17letých a 21 (10,39 %) 18letých.

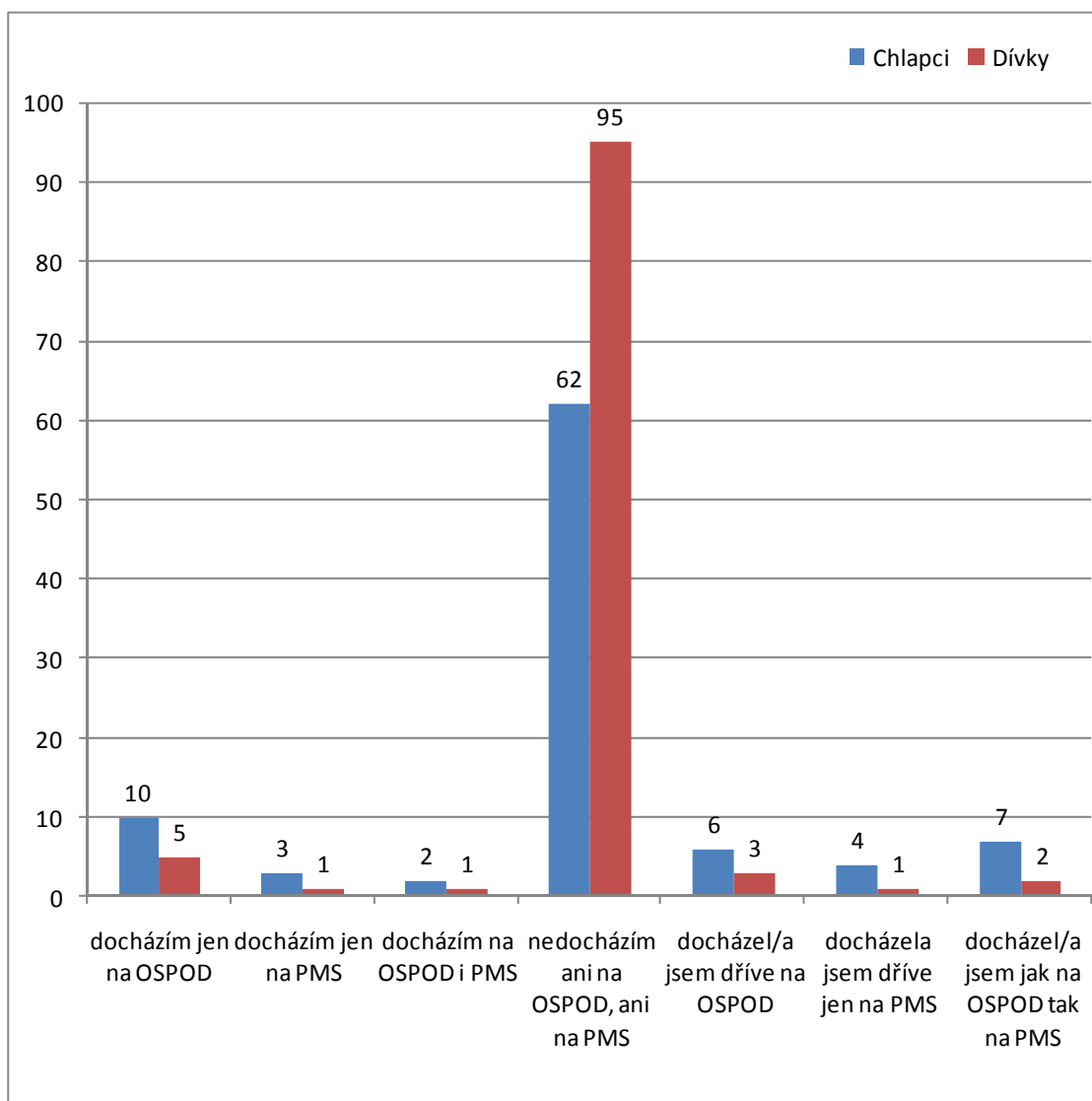
Graf 22. Dosažené vzdělání - Zdroj: Vlastní výzkum

Z 202 respondentů studovalo 97 (48,01 %) základní školu, 9 (4,45 %) speciální školu, 23 (11,38 %) odborné učiliště, 7 (3,46 %) gymnázium a 66 (32,67 %) střední školu. Na druhém stupni základní školy studovalo celkem 106 (52,47 %) respondentů a v rámci dalšího vzdělávání v oblasti středních škol 96 (47,52 %) respondentů.

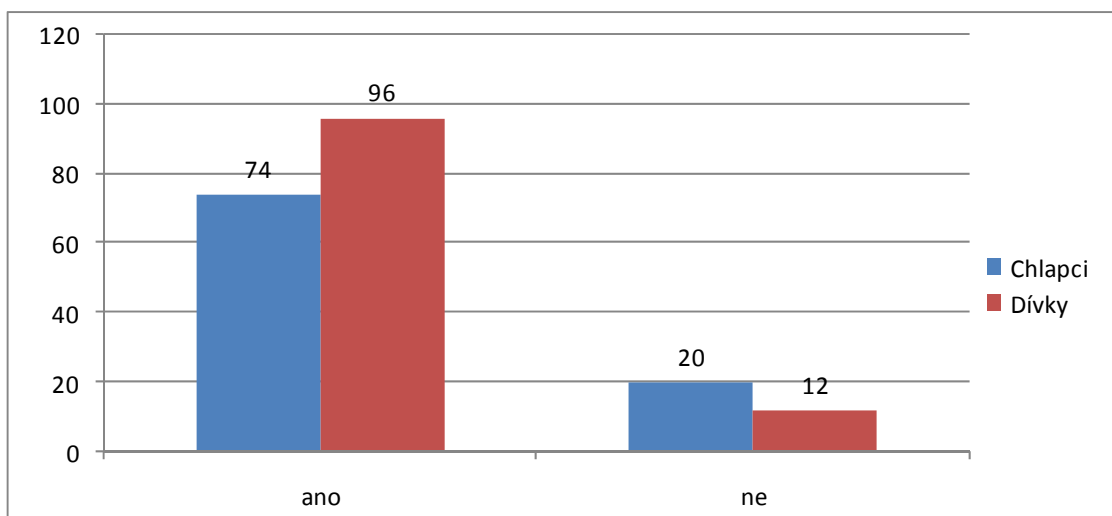
Graf 23. Trvalé bydliště respondentů - Zdroj: Vlastní výzkum

Z 94 chlapců mělo trvalé bydliště 52 (55,31 %) ve městě a 42 (44,68 %) na vesnici. Z 108 dívek mělo trvalé bydliště 72 (66,66 %) ve městě a 36 (33,33 %) na vesnici. Celkově z 202 respondentů mělo trvalé bydliště ve městě 124 (61,38 %) a 78 (38,61 %) na vesnici.

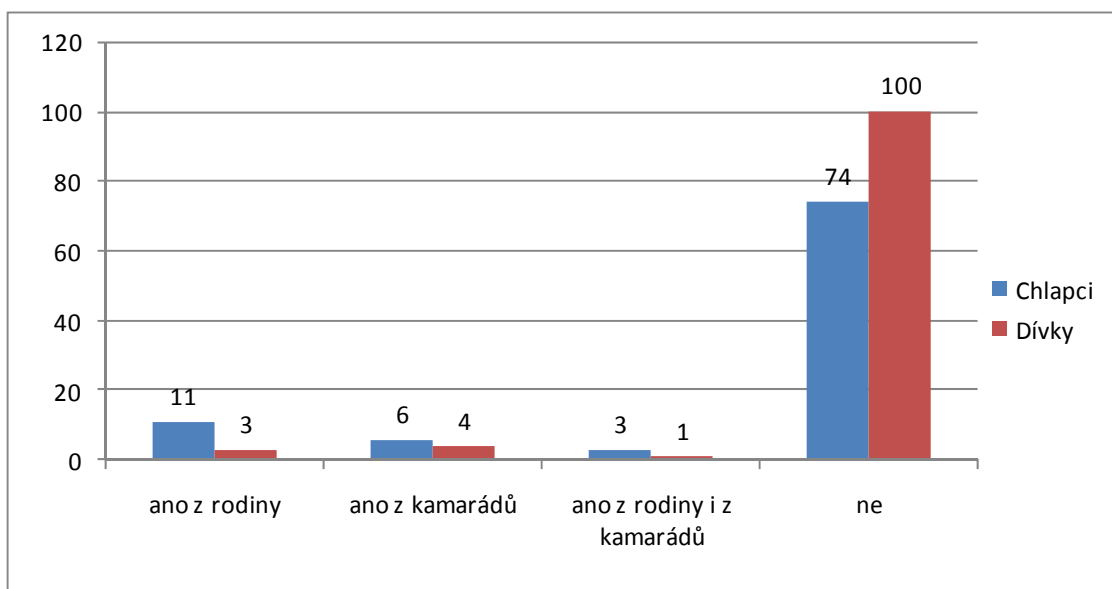
Graf 24. Docházka na OSPOD a PMS - Zdroj: Vlastní výzkum

157 (77,72 %) respondentů z 202 odpovědělo, že nedochází ani na OSPOD, ani na PMS. Z toho bylo 95 (87,96 %) dívek a 62 (65,95 %) chlapců. Na OSPOD v současné době dochází 10 (10,63 %) chlapců a 5 (4,62 %) dívek a v minulosti 6 (6,38 %) chlapců a 3 (2,77 %) dívky. Na PMS v současné době dochází 3 (3,19 %) chlapci a jedna (0,92 %) dívka a v minulosti 4 (4,25 %) chlapci a jedna (0,92 %) dívka. Na OSPOD i do PMS v současné době dochází 2 (2,12 %) chlapci a jedna (0,92 %) dívka a v minulosti 7 (7,44 %) chlapců a 2 (1,85 %) dívky.

Graf 25. Informovanost rodičů o tom, kde a co dělají jejich děti ve svém volném čase -
Zdroj: Vlastní výzkum

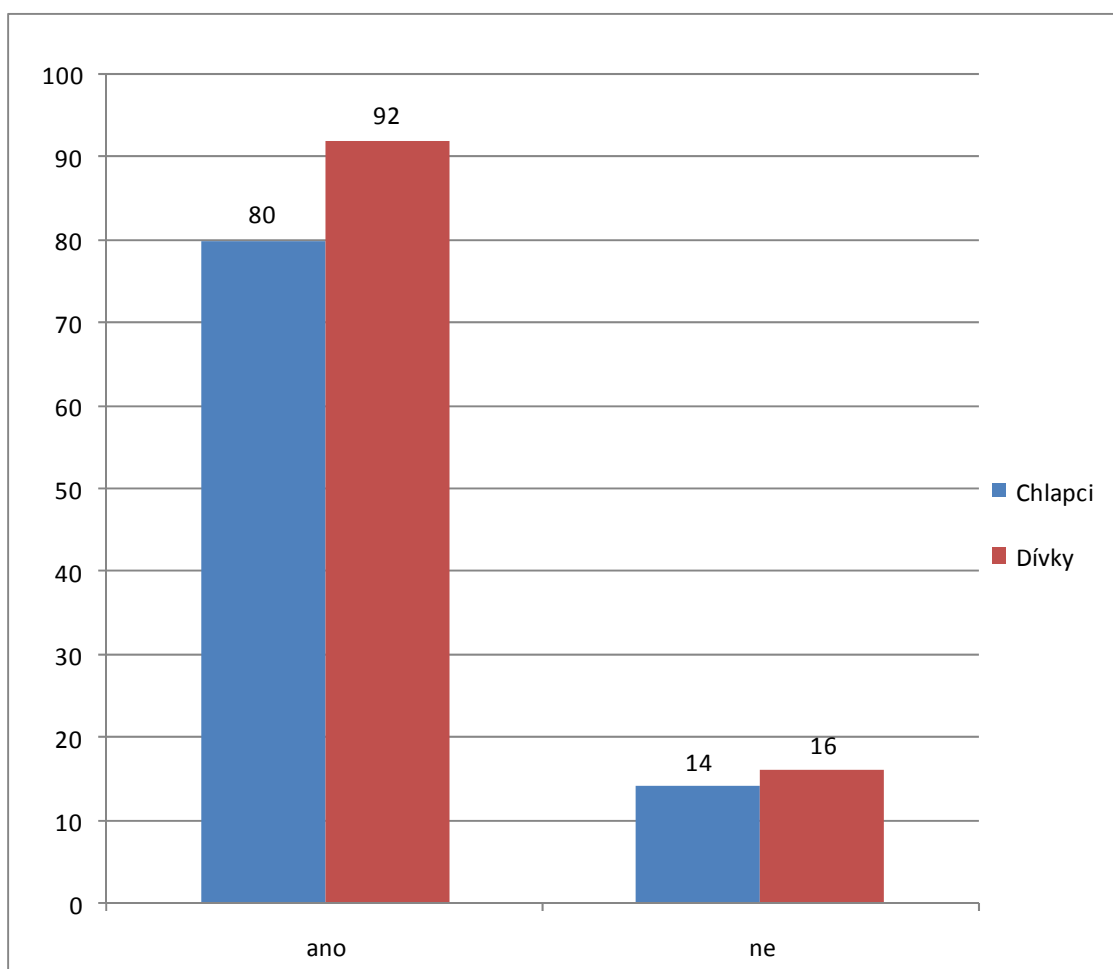
96 (88,88 %) dívek a 74 (78,72 %) chlapců informují rodiče o tom, kam jdou a co budou dělat ve svém volném čase. 20 (21,27 %) chlapců a 12 (11,11 %) dívek uvádí, že rodiče nevědí, kde a jak tráví svůj volný čas.

Graf 26. Uvěznění kamarádů či někoho z rodiny respondentů - Zdroj: Vlastní výzkum

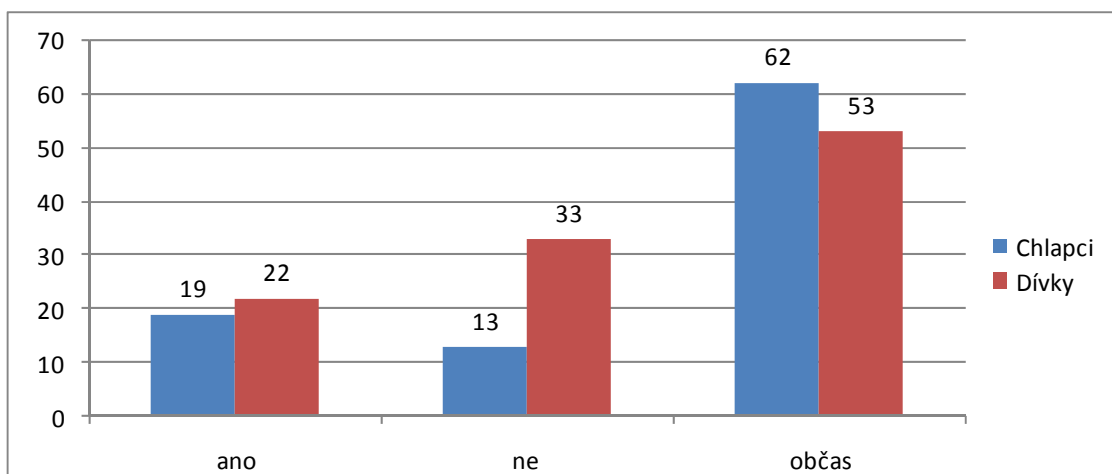
Většina respondentů 100 (92,59 %) dívek a 74 (78,72 %) chlapců uvedla, že z rodiny a ani z kamarádů nebyl nikdo uvězněn. Ostatní respondenti znají alespoň

jednoho kamaráda či rodiče, který byl uvězněn. 11 (11,70 %) chlapců a 3 (2,77 %) dívky uvádějí někoho z rodiny, 6 (6,38 %) chlapců a 4 (3,70 %) dívky znají uvězněného kamaráda či kamarádku. 3 (3,19 %) chlapci a jedna (0,92 %) dívka znají někoho uvězněného jak z rodiny, tak z kamarádů.

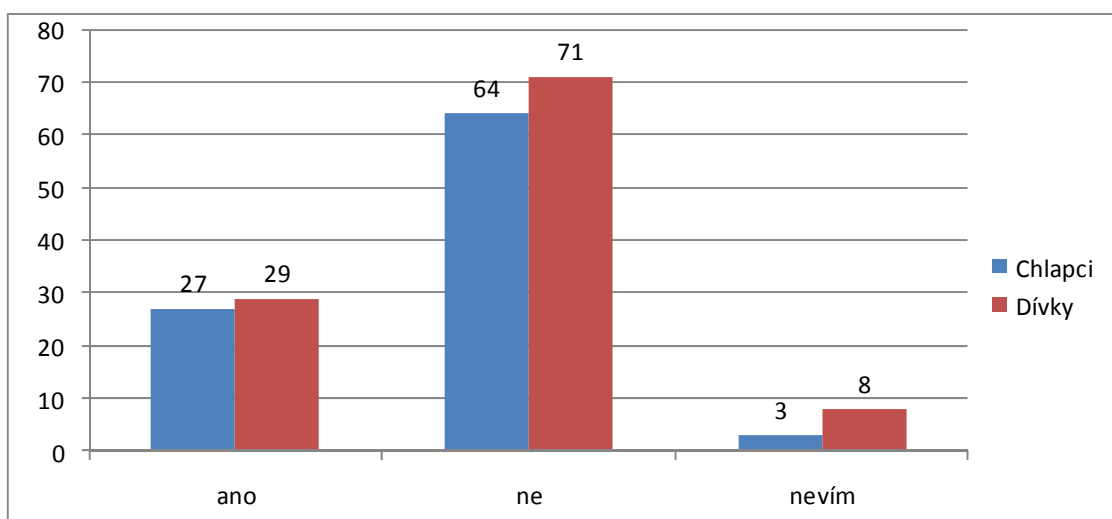
Graf 27. Trávení volného času dětí a mládeže před televizní obrazovkou a hraním počítačových her déle jak 2 hodiny denně - Zdroj: Vlastní výzkum

Dlouhodobé sledování televize a hraní počítačových her zařazujeme mezi rizikové faktory vzniku kriminálního chování. Většina dívek 92 (85,18 %) i chlapců 80 (85,10 %) uvádí sledování televize či hraní počítačových her více než 2 hodiny denně. Jen 16 (14,81 %) dívek a 14 (14,89 %) chlapců se vyjádřilo, že u televizní obrazovky a počítačových her stráví méně než 2 hodiny denně.

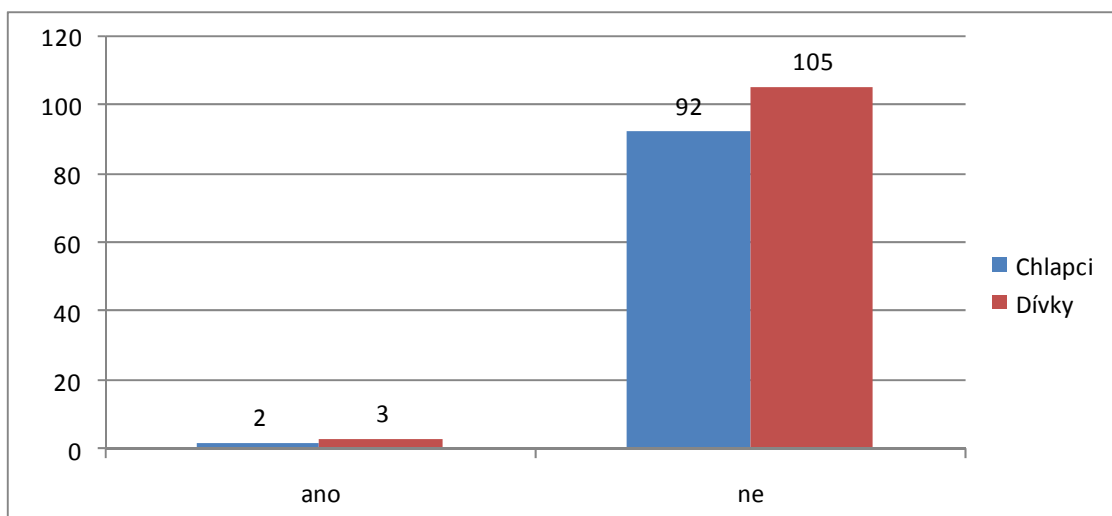
Graf 28. Toulání se s kamarády ve volném čase - Zdroj: Vlastní výzkum

Z 202 respondentů odpovědělo 62 (65,95 %) chlapců a 53 (49,07 %) dívek, že volný čas tráví občas touláním s kamarády, přičemž 19 (20,21 %) chlapců a 22 (20,37 %) dívek uvedlo kladnou odpověď. Zbývajících 13 (13,82 %) chlapců a 33 (30,55 %) dívek se ve volném čase s kamarády jen tak netoulá.

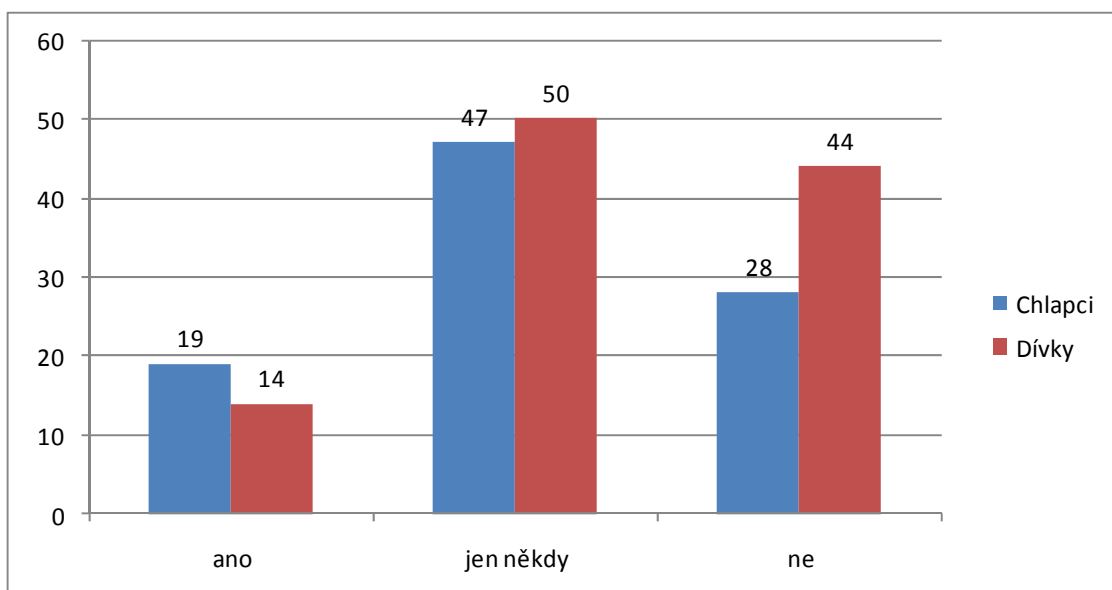
Graf 29. Berou respondenti alkohol či drogy jako způsob odpočinku - Zdroj: Vlastní výzkum

Alkohol či drogy jako způsob odpočinku bere 27 (28,72 %) chlapců a 29 (26,85 %) dívek. Tento způsob odpočinku odmítá 64 (68,08 %) chlapců a 71 (65,74 %) dívek. Ostatní 3 (3,19 %) chlapci a 8 (7,40 %) dívek nevědělo, jak odpovědět.

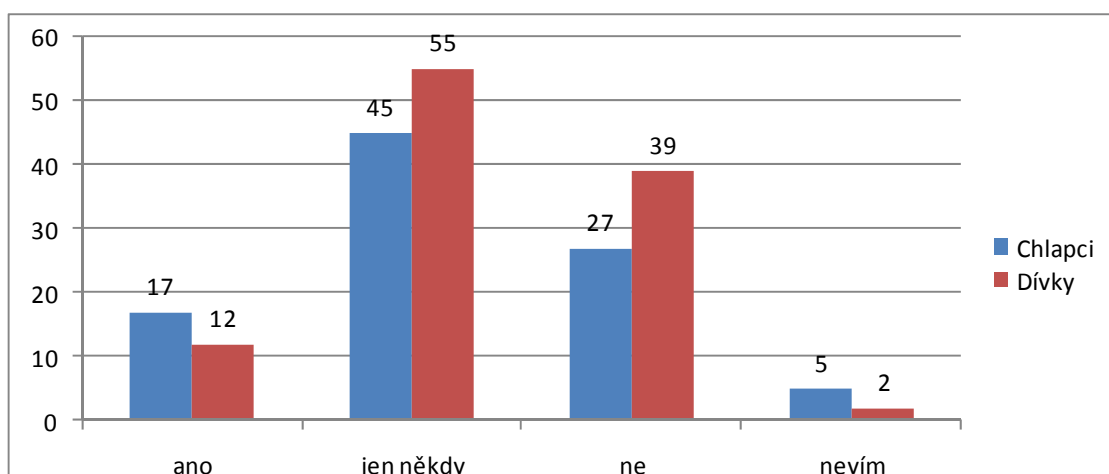
Graf 30. Útěk z domova či nějakého zařízení - Zdroj: Vlastní výzkum

Převážná většina respondentů 105 (97,22 %) dívek a 92 (97,87 %) chlapců z domova či nějakého zařízení neuteklo. Dva (2,12 %) chlapci a 3 (2,77 %) dívky uvedli útěk z domova či nějakého zařízení.

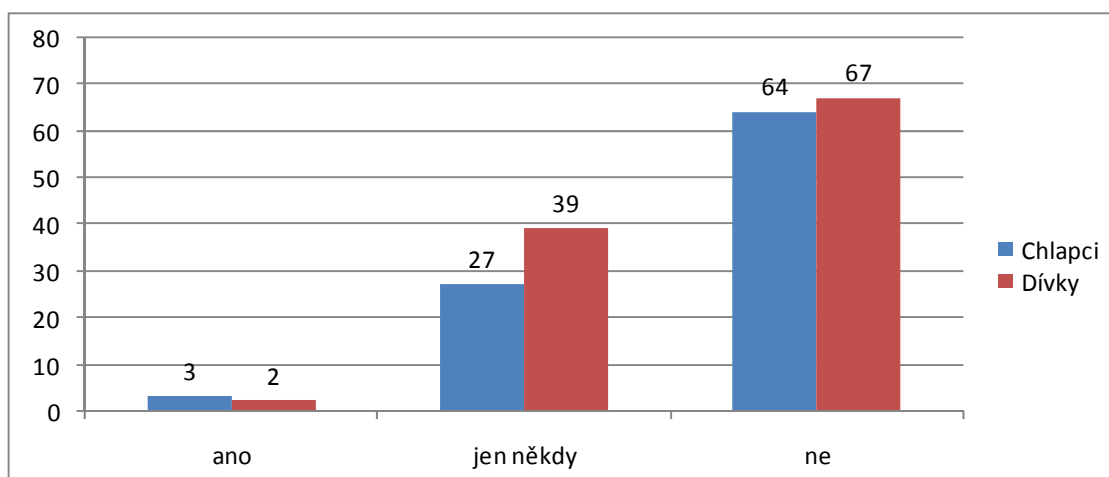
Graf 31. Děláním riskantních či nebezpečných věcí - Zdroj: Vlastní výzkum

Překvapivě 50 (46,29 %) dívek a 47 (50 %) chlapců uvedlo, že dělají jen někdy riskantní nebo nebezpečné věci. Zároveň 14 (12,96 %) dívek a 19 (20,21 %) chlapců odpovědělo kladně a záporně 44 (40,74 %) dívek a 28 (29,78 %) chlapců.

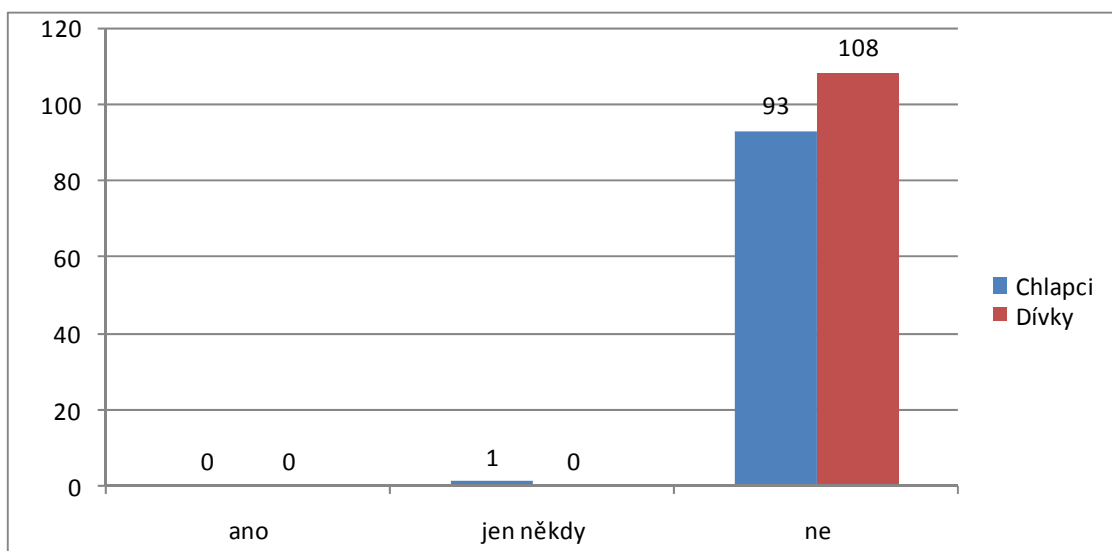
Graf 32. Dělá respondent často věci a neuvažuje přitom o jejich následcích. - Zdroj: Vlastní výzkum

Z 202 respondentů neuvažuje jen někdy o následcích 45 (47,87 %) chlapců a 55 (50,92 %) dívek. Kladnou odpověď udalo 17 (18,08 %) chlapců a 12 (11,11 %) dívek. O následcích svého jednání uvažuje 27 (28,72 %) chlapců a 39 (36,11 %) dívek. Odpověď nevím zvolilo 5 (5,31 %) chlapců a 2 (1,85 %) dívky.

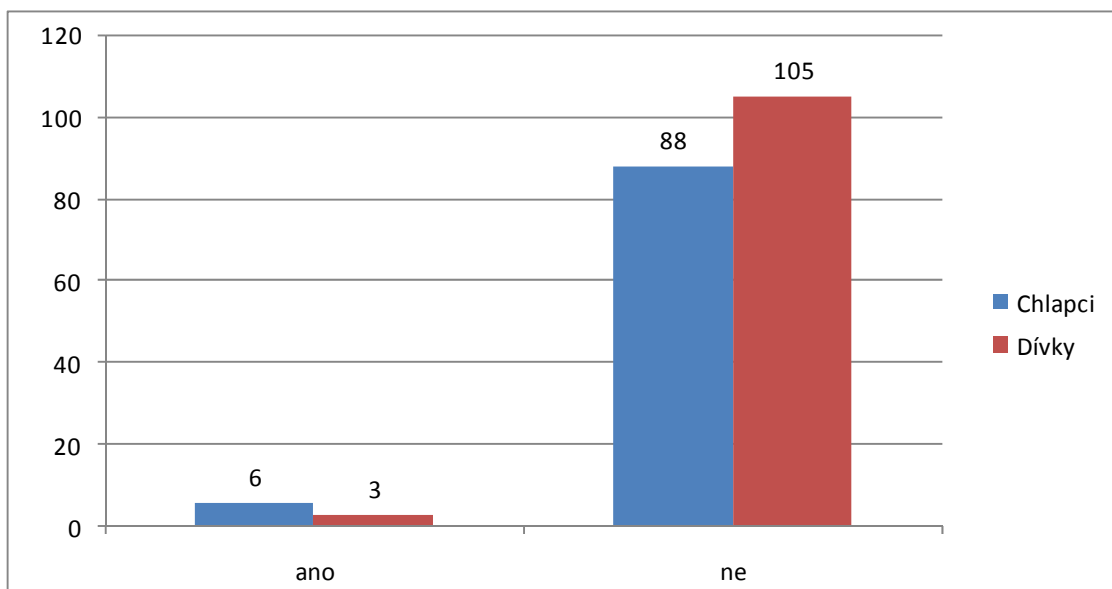
Graf 33. Zlobení a dělání schválností druhým - Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentů, 64 (68,08 %) chlapců a 67 (62,03 %) dívek, uvedlo, že úmyslně a často druhé nezlobí a ani jim nedělá schválnosti. Jen 3 (3,19 %) chlapci a 2 (1,85 %) dívky se vyjádřili kladně a odpověď jen někdy zvolilo 27 (28,72 %) chlapců a 39 (36,11 %) dívek.

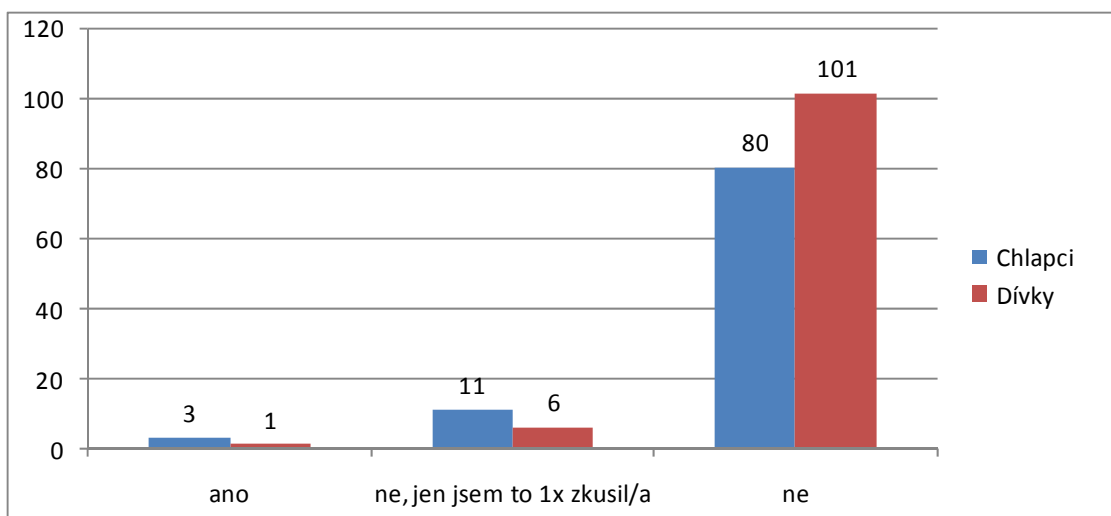
Graf 34. Týrání zvířat a vylívání si zlosti na nich - Zdroj: Vlastní výzkum

Pouze jediný chlapec uvedl, že jen někdy trápí zvířata a vylévá si na nich zlost. Ostatní respondenti, 93 (98,93 %) chlapců a 108 (100 %) dívek odpovědělo záporně.

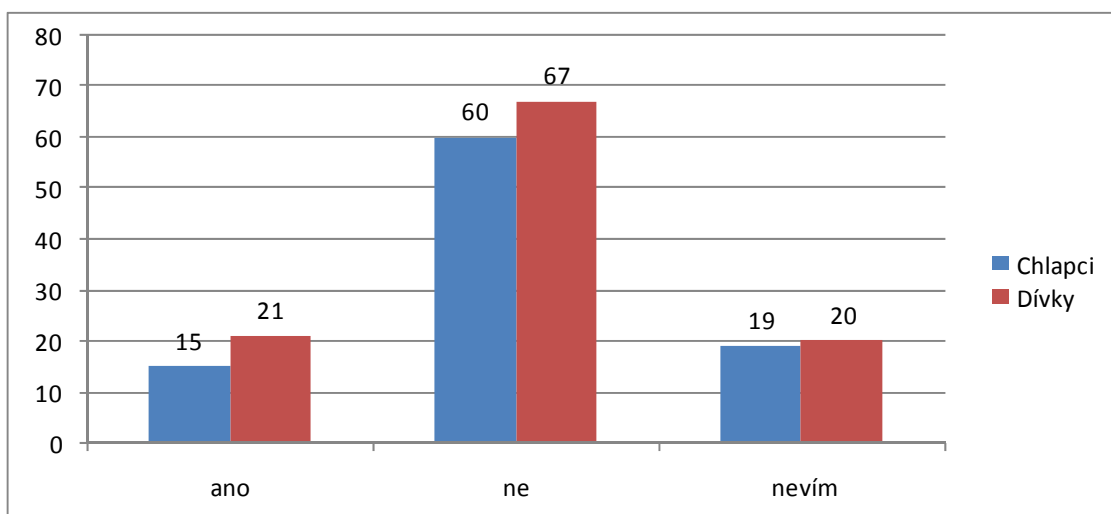
Graf 35. Poškození majetku někoho jiného - Zdroj: Vlastní výzkum

Schválně poškodilo majetek někoho jiného 6 (6,38 %) chlapců a 3 (2,77 %) dívků. Ostatních 88 (93,61 %) chlapců a 105 (97,22 %) dívek se nedopustilo poškození cizího majetku.

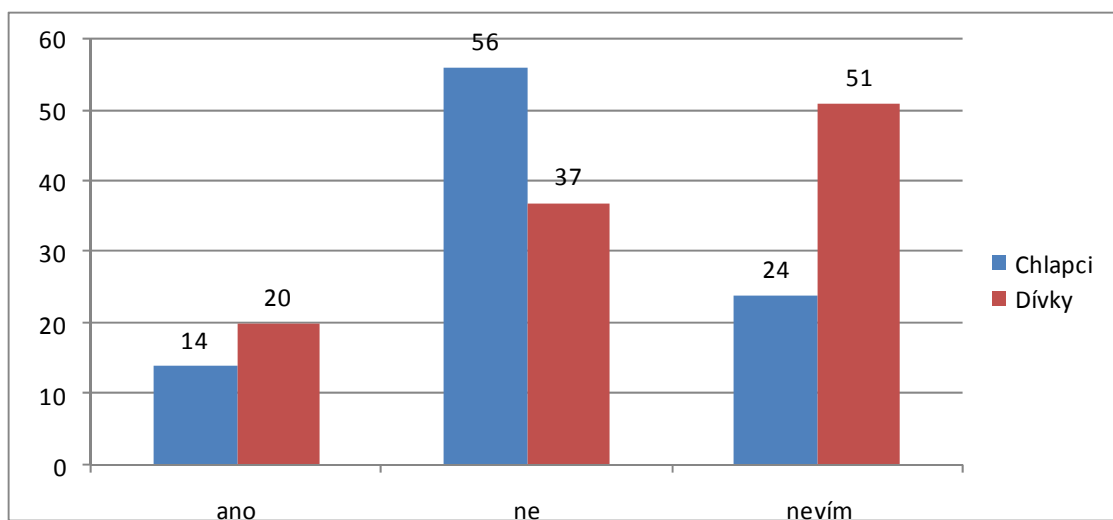
Graf 36. Opakované krádeže - Zdroj: Vlastní výzkum

Většina z 202 respondentů, 80 (85,10 %) chlapců a 101 (93,51 %) dívek, uvedla zápornou odpověď. Zkušenost s krádeží mají 3 (3,19 %) chlapci a jedna (0,92 %) dívka. 1x krádež si zkusilo 11 (11,7 %) chlapců a 6 (5,55 %) dívek.

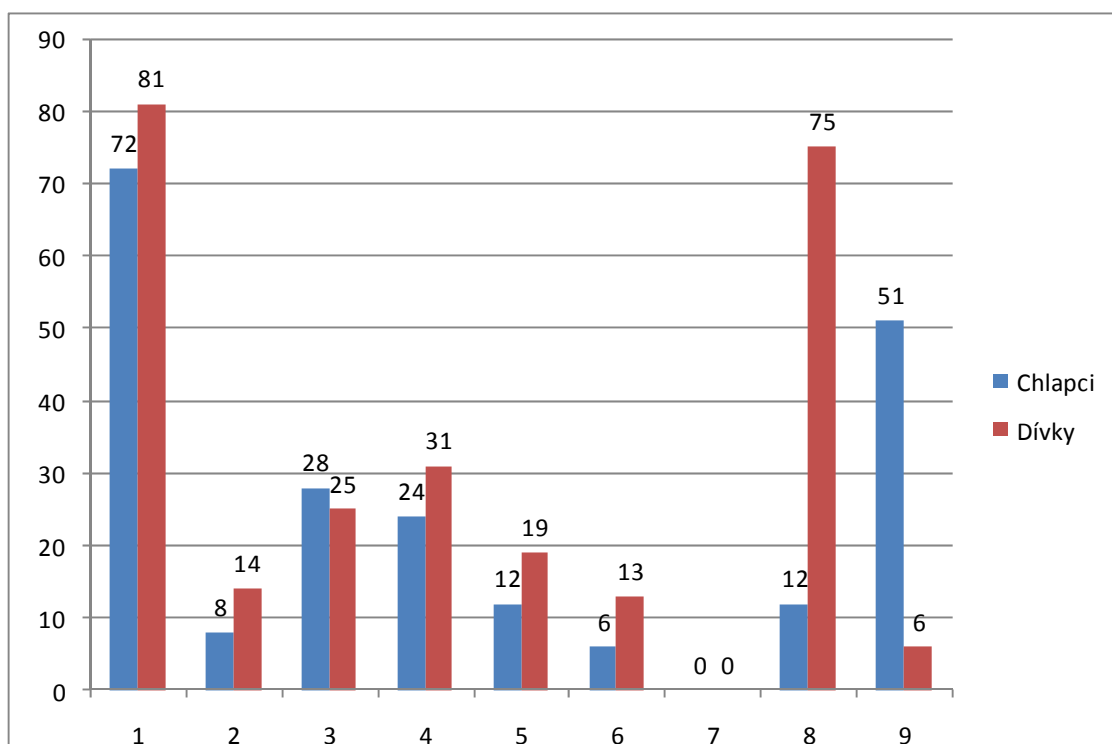
Graf 37. Vzal si někdo z rodiny marihuanu či jinou drogu - Zdroj: Vlastní výzkum

Že si někdo z rodiny vzal marihuanu či jinou drogu se domnívá 15 (15,95 %) chlapců a 21 (19,44 %) dívek. Většina respondentů, 60 (63,82 %) chlapců a 67 (62,03 %) dívek je přesvědčena v zápornou odpověď. Možnosti „nevím“ využilo 19 (20,21 %) chlapců a 20 (18,51 %) dívek.

Graf 38. Problematika alkoholu v rodině a následných problémů - Zdroj: Vlastní výzkum

Oproti předcházejícímu grafu zde nalzááme větší množství odpovědí „nevím“, a to u 24 (25,53 %) chlapců a 51 (47,22 %) dívek. Jen malá část respondentů, 14 (14,89 %) chlapců a 20 (18,51 %) dívek uvádí problematiku alkoholu a opití s následnými problémy v rodině. Zcela zápornou odpověď ukazuje prostřední část grafu, kam patří 56 (59,57 %) chlapců a 37 (34,25 %) dívek.

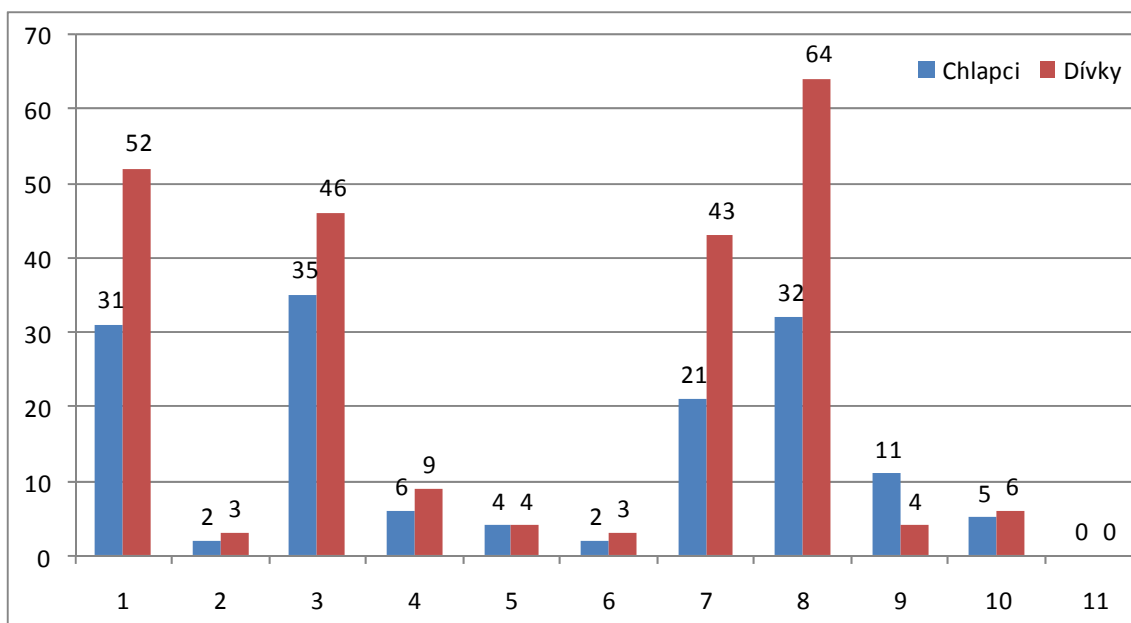
Graf 39. Prostředí domova z pohledu respondentů - Zdroj: Vlastní výzkum

V této otázce byla možnost zvolit jednu či dvě odpovědi.

1. cítím se dobře a bezpečně	6. často se s rodiči hádám
2. rodiče se mi věnují	7. rodiče mě často bijí
3. rodiče jsou většinu času mimo domov	8. pomáhám s domácími pracemi
4. rodiče na mě nemají čas	9. nemám žádné povinnosti
5. rodiče se často hádají	

U dívek získala největší počet bodů (81) odpověď – cítím se dobře a bezpečně, za ní následovala – pomáhám s domácími pracemi (75) a na dalších dvou místech se umístily – rodiče na mě nemají čas (31) a rodiče jsou většinu času mimo domov (25).

U chlapců získala největší počet bodů (72) rovněž odpověď – cítím se dobře a bezpečně, za ní následovaly – nemám žádné povinnosti (51), rodiče jsou většinu času mimo domov (28) a rodiče na mě nemají čas (24). Odpověď – rodiče mě často bijí, nezískala ani jeden bod u chlapců i dívek.

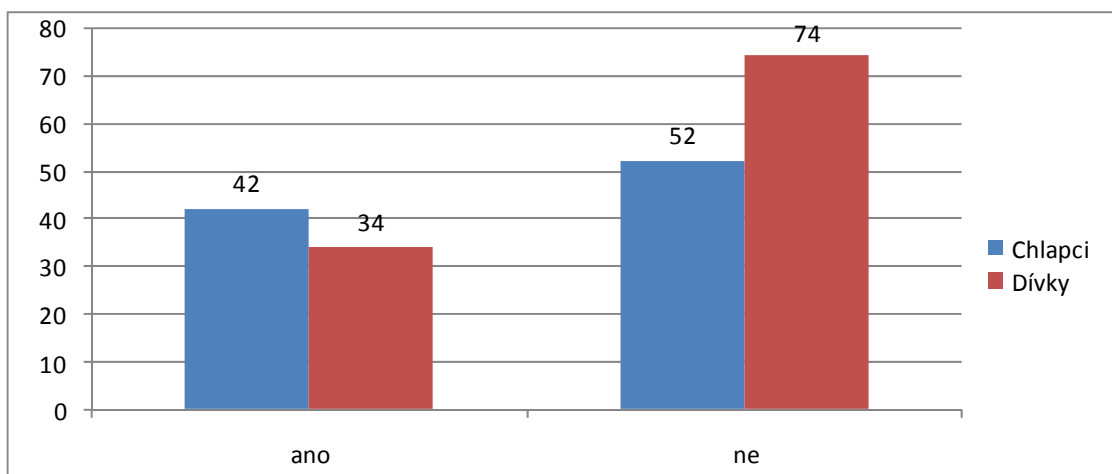
Graf 40. Prostředí a vztah ke škole - Zdroj: Vlastní výzkum

Opět zde byla možnost zvolit jednu či dvě odpovědi.

1. nudím se	8. většinou jsem dobře
2. těžko se soustředím	připravený/připravená na vyučování
3. školu mám rád/ráda	9. do školy chodím pozdě a často i bez
4. mám podprůměrné známky	přípravy na vyučování
5. mívám zameškané hodiny	10. chtěl/a bych skončit
6. propadl/propadla jsem	11. cítím se ohrožován/a
7. cítím se jistě a bezpečně	

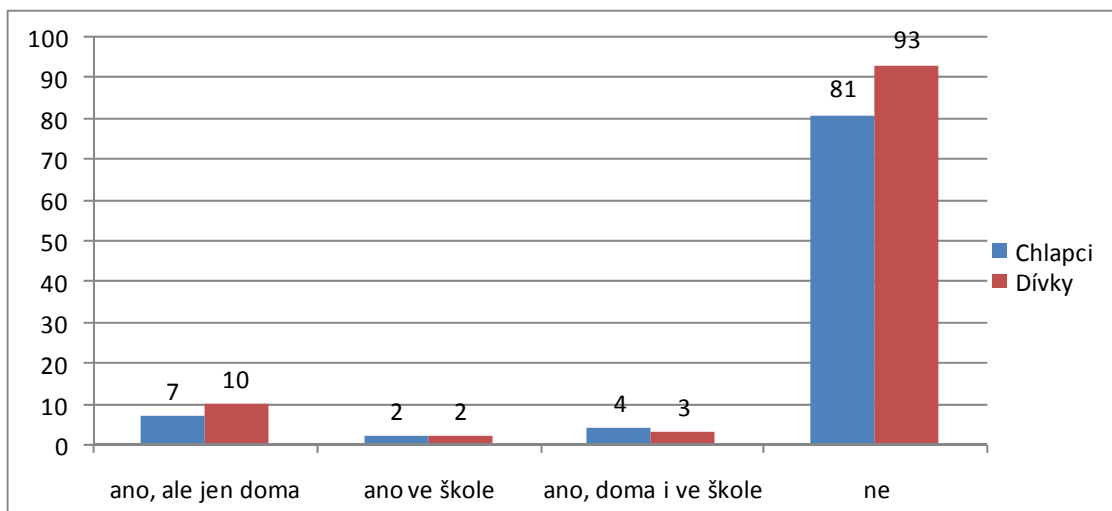
U dívek nejvíce bodů získala odpověď (64) - jsem většinou dobře připravený/připravená na vyučování, následovala – (52) nudím se, (46) mám školu rád/ráda a (43) cítím se jistě a bezpečně. Nejméně (0) získala stejně jako u chlapců odpověď - cítím se ohrožován/a.

U chlapců nejvíce bodů získala odpověď (35) - mám školu rád/ráda, následovala, (32) jsem většinou dobře připravený/připravená na vyučování, (31) nudím se.

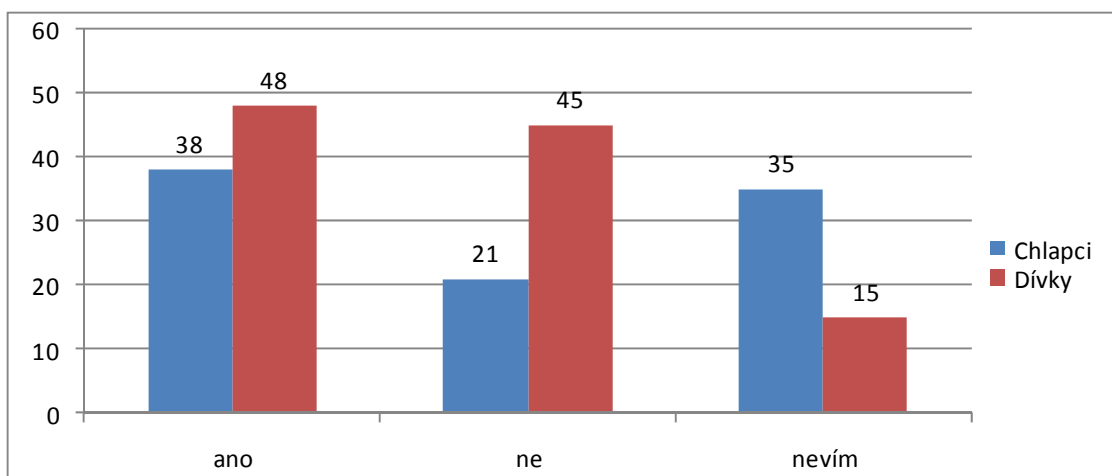
Graf 41. Mimoškolní aktivity - Zdroj: Vlastní výzkum

Mimoškolních aktivit se účastní 42 (44,68 %) chlapců a 34 (31,48 %) dívek. Většina chlapců 52 (55,31 %) a dívek 74 (68,51 %) se neúčastní žádných mimoškolních aktivit.

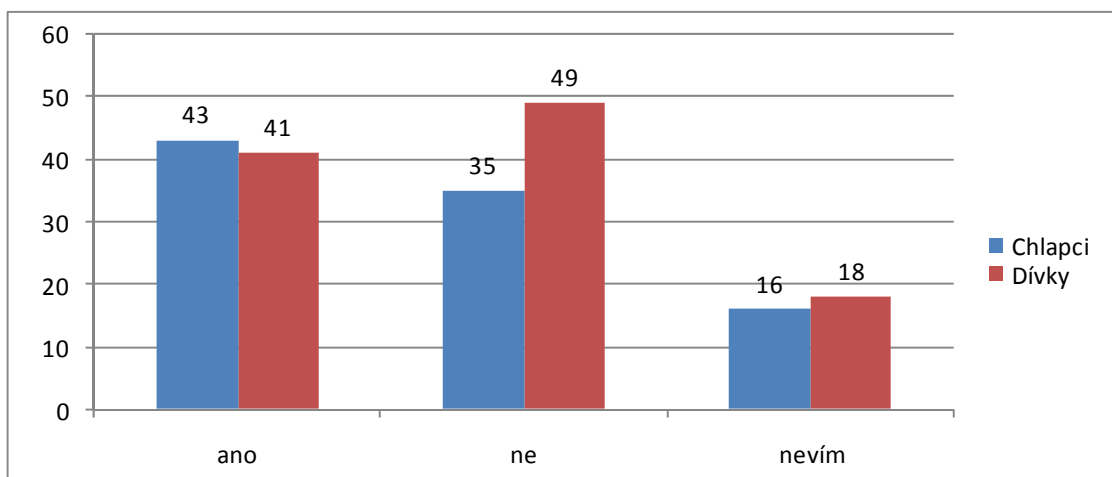
Graf 42. Problémy respondenta doma nebo ve škole kvůli alkoholu nebo drogám -
Zdroj: Vlastní výzkum

Většina chlapců – 81 - (86,17 %) i dívek 93 - (86,11 %) uváděla, že problémy doma ani ve škole kvůli alkoholu či drogám neměli. Problémy doma přiznává 10 (9,25 %) dívek a 7 (7,44 %) chlapců, ve škole 2 (1,85 %) dívky a 2 (2,12 %) chlapci. Potíže jak doma tak i ve škole měli 4 (4,25 %) chlapci a 3 (2,77 %) dívky.

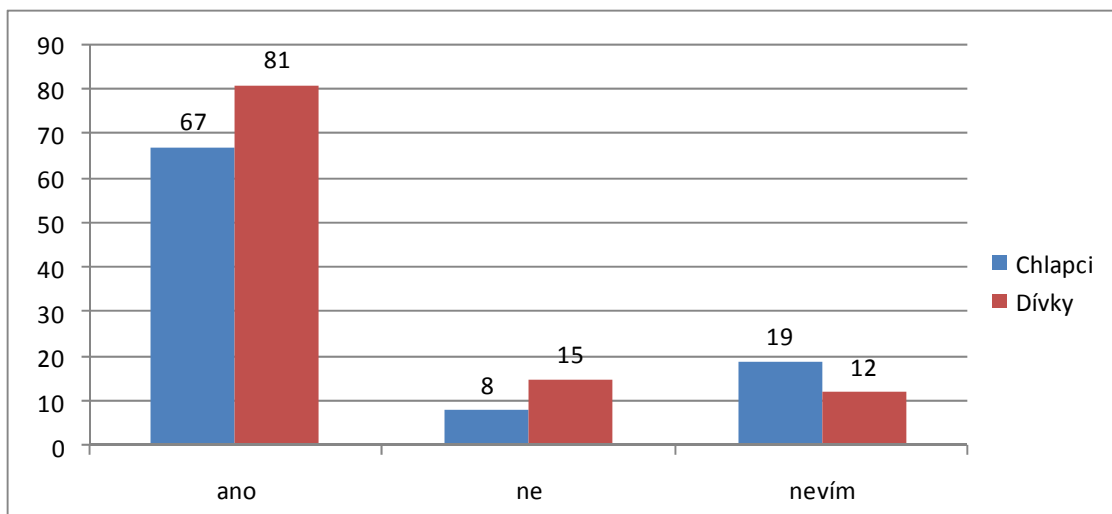
Graf 43. Vztah kamarádů respondentů k pravidelnému požívání alkoholu či užívání drog - Zdroj: Vlastní výzkum

Zda pravidelně pije alkohol či užívá drogy kamarád či kamarádka odpovědělo ano 38 (40,42 %) chlapců a 48 (44,44 %) dívek. Takové to kamarády nemá 21 (22,32 %) chlapců a 45 (41,66 %) dívek. Ostatní, a to 35 (37,23 %) chlapců a 15 (13,88 %) dívek si není jisto a neví.

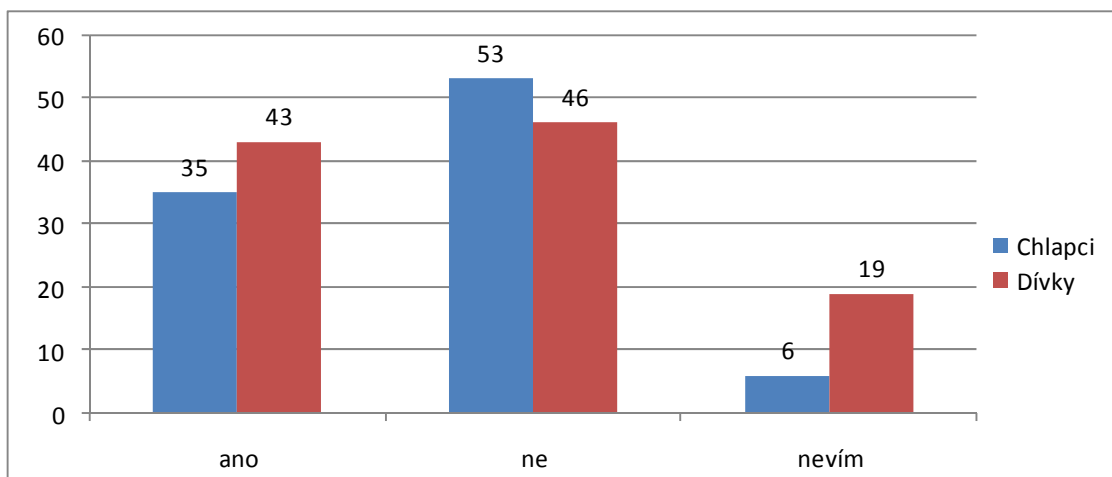
Graf 44. Prodej drog vrstevníkům od kamarádů - Zdroj: Vlastní výzkum

Kamaráda, který prodává drogy vrstevníkům má 43 (45,74 %) chlapců a 41 (37,96 %) dívek. O tom, zda jejich kamarád prodává drogy neví 16 (17,02 %) chlapců a 18 (16,66 %) dívek. 35 (37,23 %) chlapců a 49 (45,37 %) dívek uvedlo, že takové kamarády nemají.

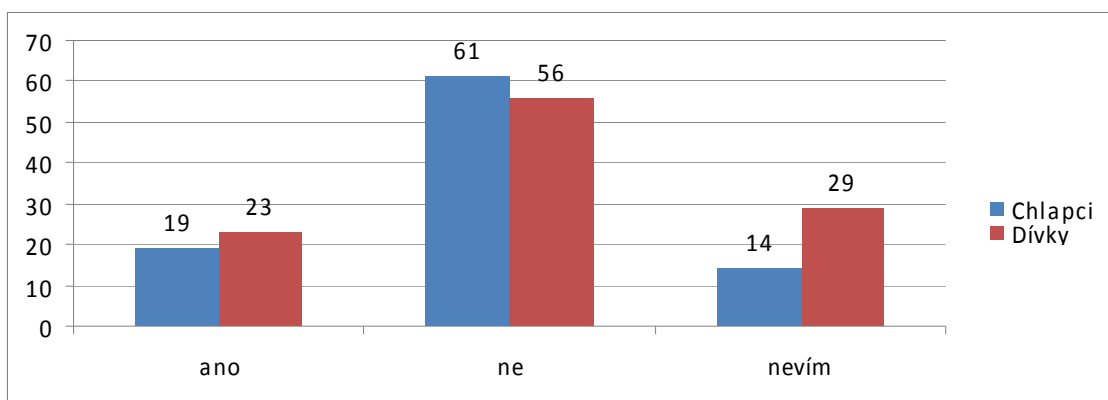
Graf 45. Švindlování ve škole - Zdroj: Vlastní výzkum

Většina děvčat 81 (75 %) i chlapců 67 (71,27 %) uvádí, že některý z jejich kamarádů švindluje při písemkách ve škole. Zápornou odpověď udává 8 (8,51 %) chlapců a 15 (13,88 %) dívek. Zbývající respondenti, 19 (20,21 %) chlapců a 12 (11,11 %) dívek netuší, zda jejich kamarádi švindlují při písemkách ve škole.

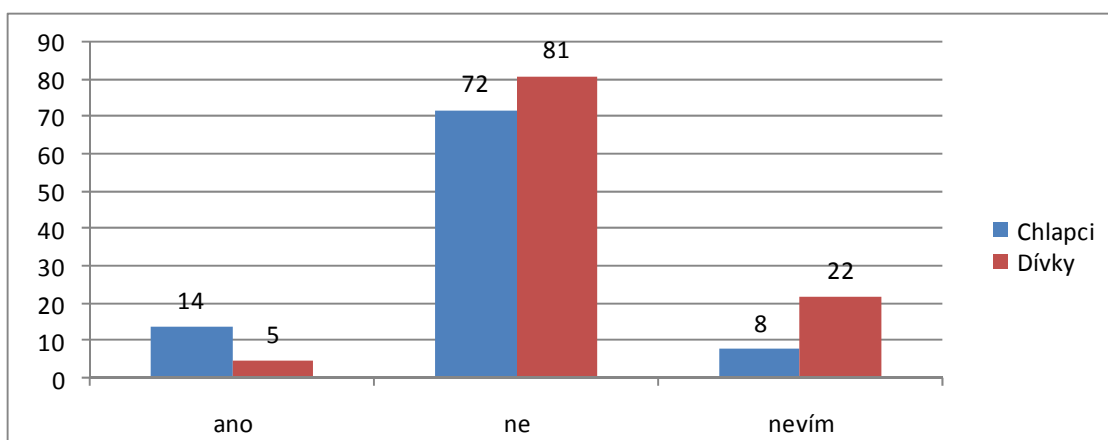
Graf 46. Problémy kamarádů se zákonem - Zdroj: Vlastní výzkum

Kamaráda, který měl problémy se zákonem má 35 (37,23 %) chlapců a 43 (39,81 %) dívek. Přičemž 6 (6,38 %) chlapců a 19 (17,59 %) dívek neví, zda se jejich kamarádi či kamarádky dostali do problémů se zákonem. Záporně odpovídalo 53 (56,38 %) chlapců a 46 (42,59 %) dívek.

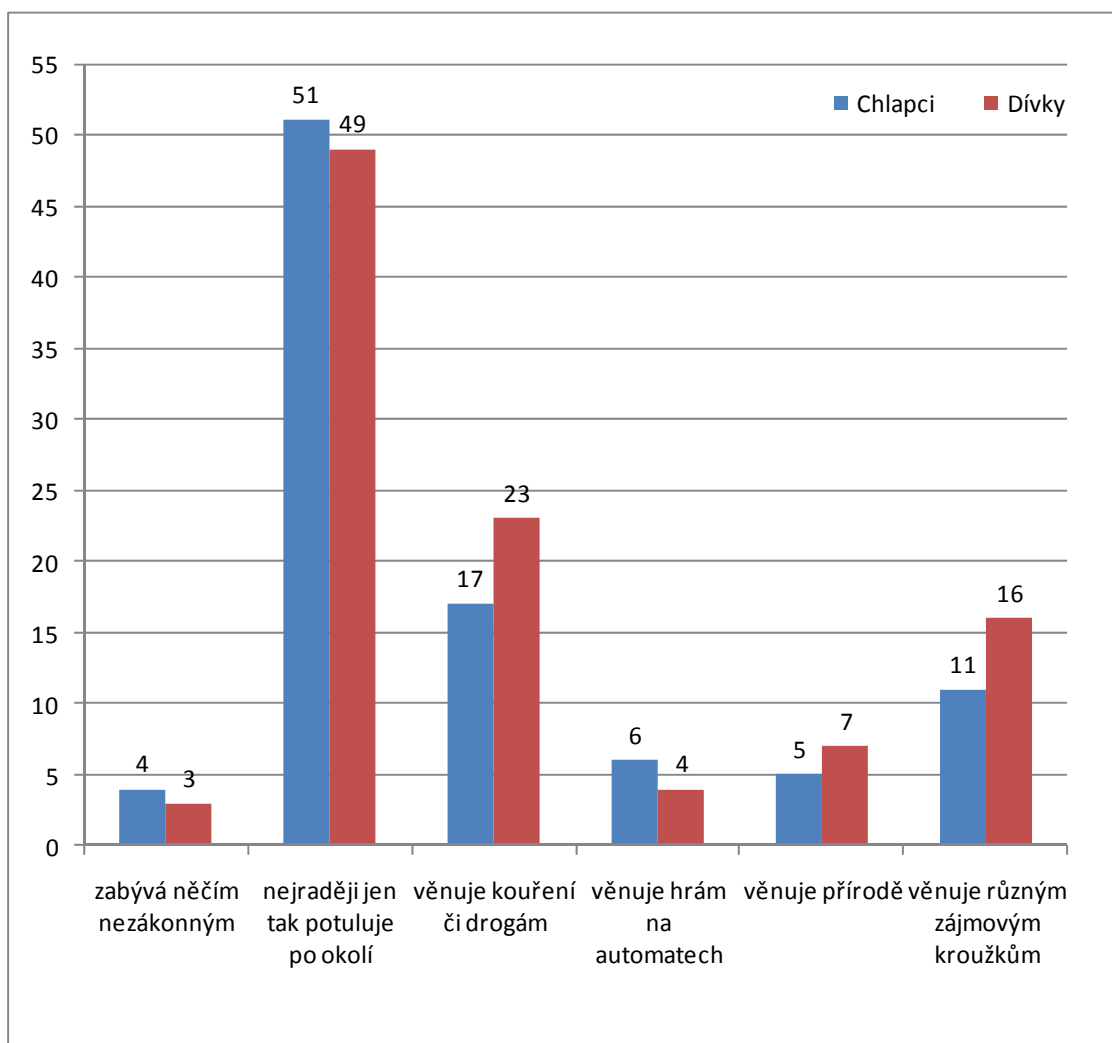
Graf 47. Chození kamarádů respondentů často za školu či nechození do školy ani do práce - Zdroj: Vlastní výzkum

Kamarády, kteří nechodí do školy či do práce a jsou často za školou, má 19 (20,21 %) chlapců a 23 (21,29 %) dívek. Takové to kamarády nemá 61 (64,89 %) chlapců a 56 (51,85 %) dívek. Svoji odpověď nevědělo jistě 14 (14,89 %) chlapců a 29 (26,85 %) dívek a proto zvolili odpověď „nevím“.

Graf 48. Krádeže kamarádů v obchodě nebo úmyslné poškození cizího majetku během posledního roku - Zdroj: Vlastní výzkum

Kamarády, kteří něco ukradli v obchodě nebo úmyslně poškodili cizí majetek během posledního roku, má 14 (14,89 %) chlapců a 5 (4,62 %) dívek. Takové to kamarády nemá 72 (76,59 %) chlapců a 81 (75 %) dívek. 8 (8,51 %) chlapců a 22 (20,37 %) dívek neví, zda jejich kamarádi něco ukradli či poškodili během posledního roku.

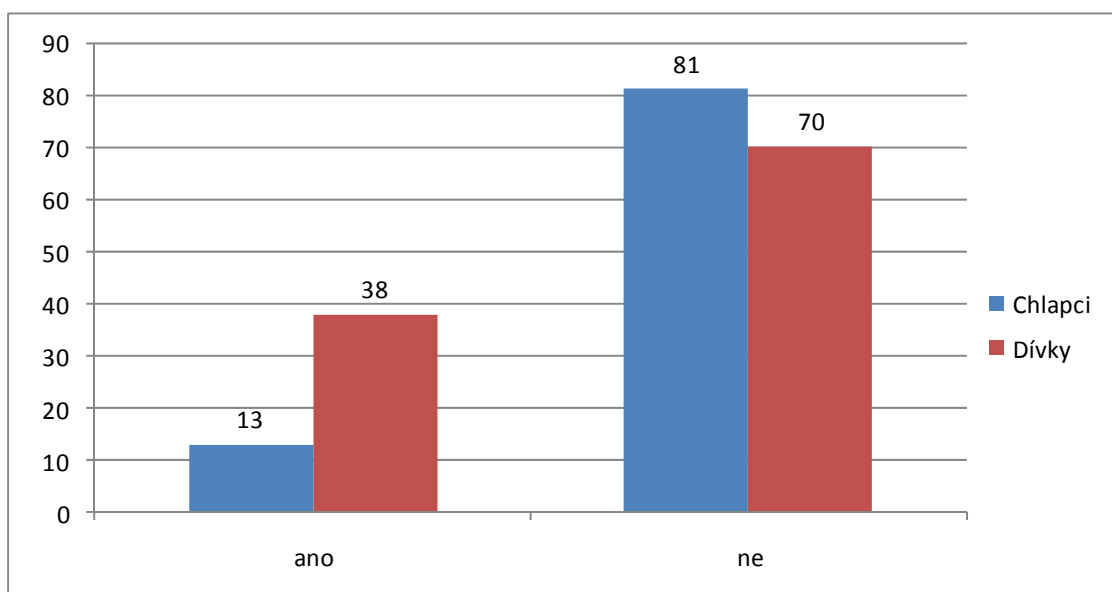
Graf 49. Zařazení respondenta do party - Zdroj: Vlastní výzkum

Zde bylo možné vybrat jednu či dvě odpovědi.

U dívek převažují party, které se nejraději potulují jen tak po okolí – 49 (45,37 %), následují party, kde se kouří či se aplikují drogy – 23 (21,29 %) a party vzniklé v různých zájmových kroužkách.

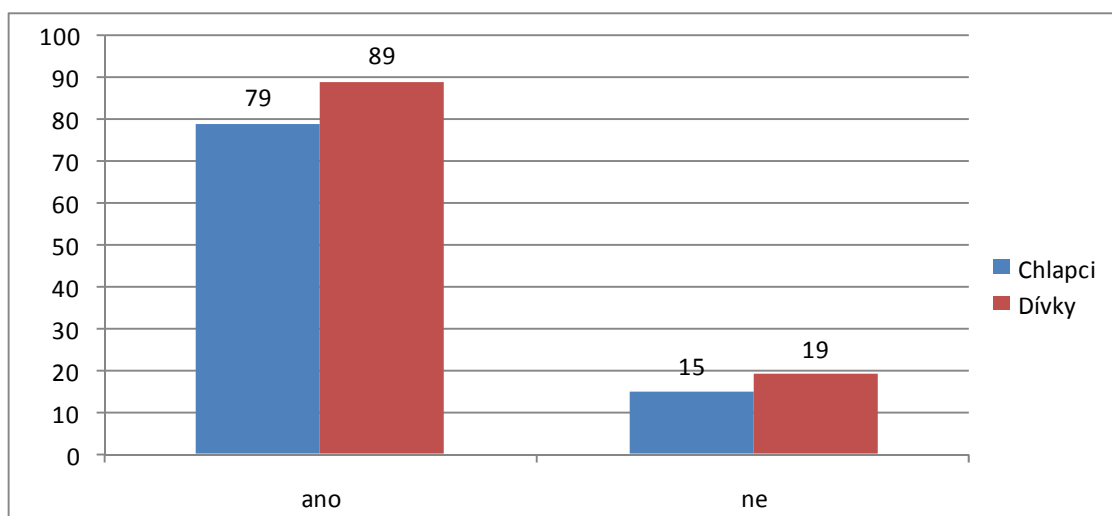
U chlapců rovněž převažují party, které se nejraději potulují jen tak po okolí – 51 (54,25 %), následují party, kde se kouří či se aplikují drogy – 17 (18,08 %) a party vzniklé v různých zájmových kroužkách.

Nejméně dívek – 3 (2,77 %) a chlapců – 4 (4,25 %) nacházíme v partách zabývajících se něčím nezákonným.

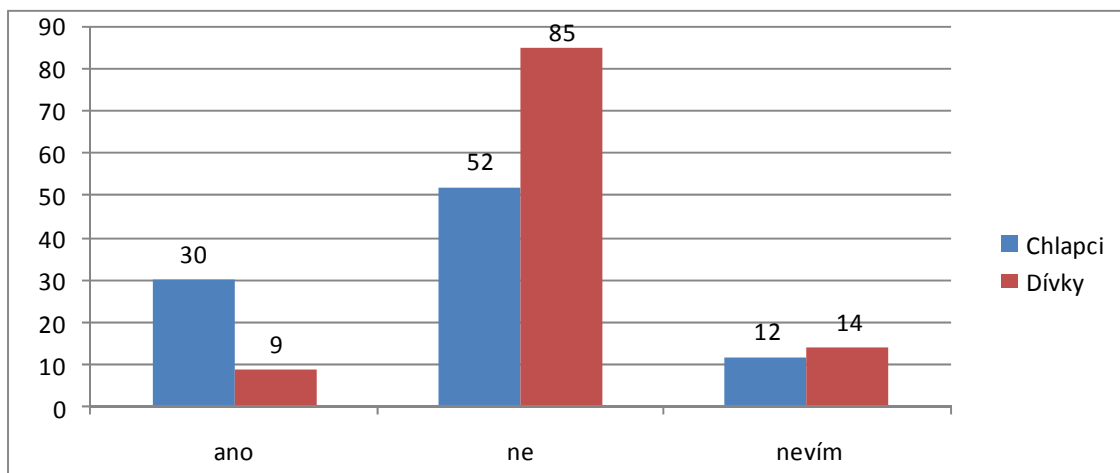
Graf 50. Problémy respondentů a jejich přítelkyň či přítelů - Zdroj: Vlastní výzkum

Problémy s přítelem či přítelkyní udává 13 (13,82 %) chlapců a 38 (35,18 %) dívek. Bezproblémový vztah má 81 (86,17 %) chlapců a 70 (64,81 %) dívek.

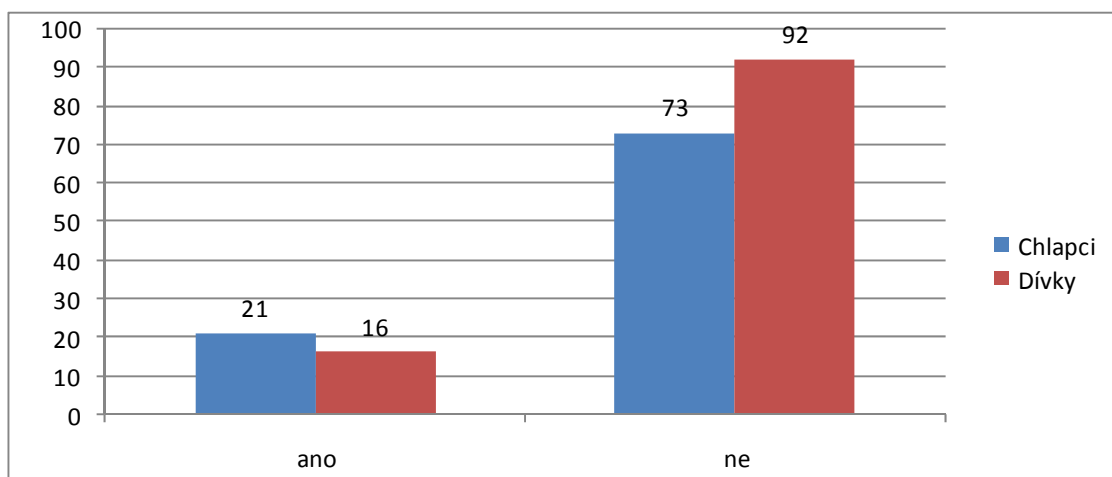
Graf 51. Existence dobrého kamaráda či kamarádky, kterému se dá svěřit - Zdroj: Vlastní výzkum

Dobrého kamaráda či kamarádku, kterým se dá svěřit má 79 (84,04 %) chlapců a 89 (82,4 %) dívek. Jen 15 (15,95 %) chlapců a 19 (17,59 %) dívek udává, že nikoho takového nemá.

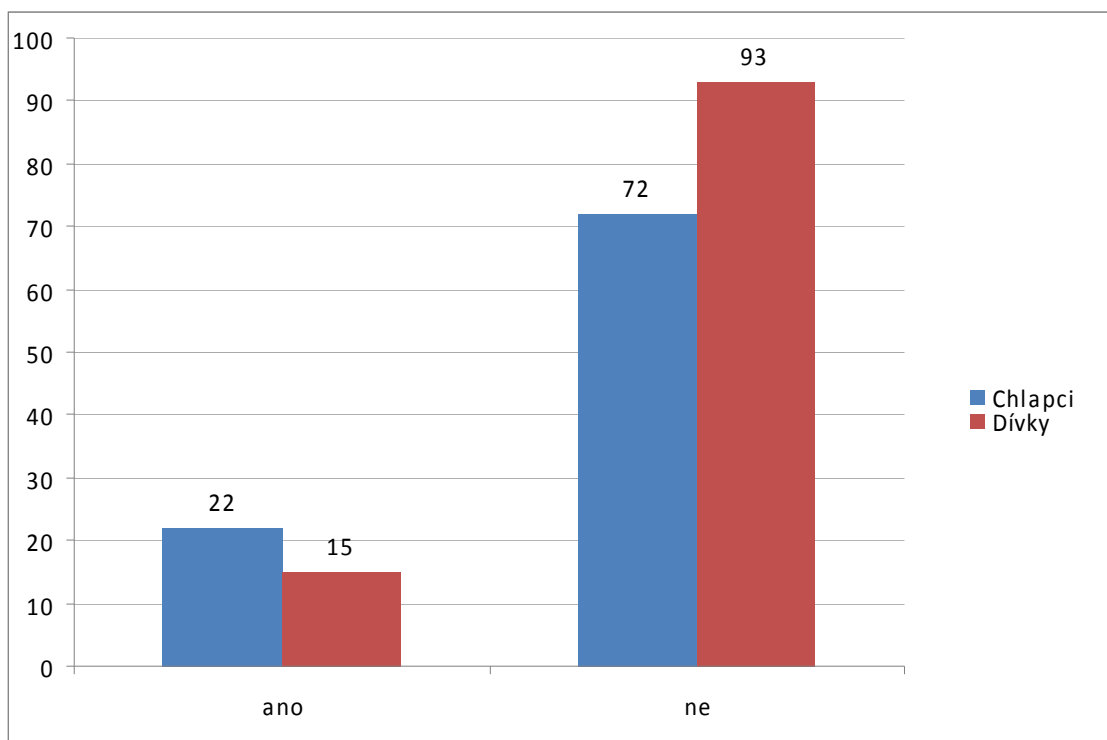
Graf 52. Touha po alkoholu, drogách a hazardních hrách - Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentů uvádí, že nemá touhu po alkoholu, drogách či hazardních hrách, a to 52 (55,31 %) chlapců a 85 (78,7 %) dívek. Silné přání či touhu přiznává 30 (31,91 %) chlapců a 9 (8,33 %) dívek. 12 (12,76 %) chlapců a 14 (12,96 %) dívek odpovědělo „nevím“.

Graf 53. Chlubení se respondentem či předvádění se, kolik alkoholu vydrží - Zdroj: Vlastní výzkum

Zde jednoznačně převažuje odpověď ne u 73 (77,65 %) chlapců a 92 (85,18 %) dívek. Jen 21 (22,34 %) chlapců a 16 (14,81 %) dívek udává, že se chlubil či předvádělo kolik alkoholu vydrží.

Graf 54. Stalo se respondentovi, že by si později nepamatoval, co dělá pod vlivem alkoholu - Zdroj: Vlastní výzkum

Převážná většina opět odpovídala záporně, a to 72 (76,59 %) chlapců a 93 (86,11 %) dívek. Kladnou odpověď uvádí 22 (23,4 %) chlapců a 15 (13,88 %) dívek.

5. Diskuse

5.1 Diskuse k dotazníku

Výzkumný soubor tvořily děti a mladiství žijící v okrese Klatovy. Hlavním kritériem pro zařazení do výzkumného souboru bylo trvalé bydliště respondenta v okrese Klatovy a věk do 18 let. Výzkum probíhal v období ledna až března roku 2009.

Celkem bylo v klatovském okrese rozdáno 215 dotazníků, ze kterých se vrátilo 209 (97,2 %) zpět. Z důvodu neúplného či chybného vyplnění jsem nemohla použít 7 (3,2 %) dotazníků. Bylo jich použito 202.

Úvodní čtyři otázky zjišťovaly pohlaví, věk, vzdělání a bydliště respondentů. Dotazník vyplňovalo 94 mužů a 108 žen (graf 20) ve věkovém rozmezí 12 – 18 let (graf 21).

Z 202 respondentů studovalo 97 (48,01 %) základní školu, 9 (4,45 %) speciální školu, 23 (11,38 %) odborné učiliště, 7 (3,46 %) gymnázium a 66 (32,67 %) střední školu. Na druhém stupni základní školy studovalo celkem 106 (52,47 %) respondentů a v rámci dalšího vzdělávání v oblasti středních škol 96 (47,52 %) respondentů (graf 22).

Z 94 chlapců mělo trvalé bydliště 52 (55,31 %) ve městě a 42 (44,68 %) na vesnici. Z 108 dívek mělo trvalé bydliště 72 (66,66 %) ve městě a 36 (33,33 %) na vesnici. Celkově z 202 respondentů mělo trvalé bydliště ve městě 124 (61,38 %) a 78 (38,61 %) na vesnici (graf 23).

Problematikou sociálně patologických jevů a jejich návazností na kriminalitu se zabývala většina otázek dotazníku. K posouzení hypotézy číslo 2, bylo použito zejména otázek týkající se naplnění volného času (otázka č. 6, 8, 9, 10, 22, 30), přístupu rodiny (6, 7, 11, 18, 19, 20, 23), vztahu ke škole (21, 23, 26, 28), vztahu k sociálně patologickým jevům a kriminalitě (především otázky číslo 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 33, 34, 35) a v neposlední řadě také otázek týkajících se kamarádů (7, 9, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32).

88,88 % dotázaných dívek a 78,72 % chlapců informuje rodiče o tom, kde jsou a co budou dělat ve svém volném čase. Většina dívek 85,18 % i chlapců 85,1 % uvádí sledování televize či hraní počítačových her více než 2 hodiny denně. Volný čas

touláním s kamarády tráví 65,95 % chlapců a 49,07 % dotázaných dívek. Chlapci (54,25 %) a dívky (45,37 %) nejvíce preferují party, které se nejraději potulují jen tak po okolí. Mimoškolních aktivit se účastní 44,68 % chlapců a 31,48 % dívek. Pozitivní aspekt můžeme vidět v informovanosti rodičů o trávení volného času dětí. Ovšem vysoká procenta v oblasti sledování televize, hraní počítačových her a potulování se po okolí jakožto vyplnění volného času a nižších procent v oblasti mimoškolních aktivit by měly být pro nás varující.

Televize se stala mocným prostředkem působení na jedince, ovlivňování jeho názorů, postojů a hodnotových soudů a vštěpování mu hodnot, které přenášené informace obsahují. Vzhledem k fyzickému a psychickému vývoji jsou potenciálně nejovlivnitelnějšími sociálními skupinami děti a mládež. O televizním vysílání se již od jeho počátků mluví jako o jednom z důležitých faktorů působících v oblasti hodnotového vývoje společnosti a v oblasti páčání trestné činnosti. (95)

Doma se cítí dobře a bezpečně většina dívek i chlapců. Dívky dále uvádějí pomoc s domácími pracemi, zatímco chlapci spíše uvádějí, že nemají žádné povinnosti. 88,88 % dotázaných dívek a 78,72 % chlapců informuje rodiče o tom, kde jsou a co budou dělat ve svém volném čase. Problémy doma ani ve škole kvůli alkoholu či drogám nemá 86,17 % chlapců a 86,11 % dívek. Většina respondentů, 63,82 % chlapců a 62,03 % dívek je přesvědčeno, že v rodině nikdo neužívá drogy či marihuanu. Problémy s alkoholem v rodině přiznává 14,89 % chlapců a 18,51 % dívek. Uvěznění kamaráda či z někoho z rodiny respondentů negovalo 92,59 % dívek a 78,72 % chlapců. Útěk z domova či jiného zařízení uvedli dva (2,12 %) chlapci a tři (2,77 %) dívky. Stav v oblasti problematiky rodiny se zdá být u respondentů relativně pozitivní.

V disfunkčních rodinách dochází k vážným poruchám, vnitřnímu rozkladu rodiny a v důsledku toho k narušování socializačního procesu dítěte. Jestliže rodina svoji výchovnou funkci neplní, vznikají předpoklady vzniku kriminogenního prostředí. (51)

V oblasti týkající se školy dívky vybíraly odpovědi jsem většinou dobře připravena na vyučování a nudím se ve škole. Chlapci odpověděli stejně jako dívky, že jsou na vyučování většinou dobře připraveni a mají školu rádi. Problémy doma ani ve škole kvůli alkoholu či drogám nemá 86,17 % chlapců a 86,11 % dívek. Většina děvčat

(75 %) i chlapců (71,27 %) uvádí, že některý z jejich kamarádů švindluje při písémkách ve škole. Kamarády, kteří nechodí do školy či do práce a jsou často za školou, má 20,21 % chlapců a 21,29 % dívek. Prostředí školy se tedy jeví jako spíše pozitivní. Nutno ještě upozornit na švindlování při písémkách a chození za školu a tuto problematiku nepodcenit.

Žáci, kteří ve škole působí rozvratně, dopouštějí se záškoláctví, nebo mají špatný prospěch, se s velkou pravděpodobností dopustí v budoucnosti trestné činnosti. (92)

Tato oblast věnovaná sociálně patologickým jevům a kriminalitě ukazuje zajímavé výsledky. Alkohol či drogy jako způsob odpočinku bere 28,72 % chlapců a 26,85 % dívek. Touhu po alkoholu, drogách či hazardních hrách nemá 55,31 % chlapců a 78,7 % dívek. Kolik vydrží alkoholu či se tím chlubil, odpovědělo 22,34 % chlapců a 14,81 % dívek. Co dělali pod vlivem alkoholu a později si na to nepamatovali, přiznává 23,4 % chlapců a 13,88 % dívek. Útěk z domova či jiného zařízení uvedli dva (2,12 %) chlapci a tři (2,77 %) dívky. Překvapivě 46,29 % dívek a 50 % chlapců uvedlo, že dělají jen někdy riskantní nebo nebezpečné věci. O následcích svého jednání neuvažuje 47,87 % chlapců a 50,92 % dívek. 68,08 % chlapců a 62,03 % dívek uvedlo, že úmyslně a často druhé nezlobí a ani jim nedělá schválnosti. Pouze jediný chlapec uvedl, že někdy trápí zvířata a vylévá si na nich zlost. Schválně poškodilo majetek někoho jiného 6,38 % chlapců a 2,77 % dívek. Zkušenost s opakovanou krádeží mají tři chlapci a jedna dívka. Jednou něco ukrást si zkusilo 11 chlapců a 6 děvčat. Na OSPOD ani na PMS nedochází 87,96 % dívek a 65,95 % chlapců, ostatní mají zkušenost alespoň s jednou z těchto institucí.

Vzhledem k tomu, že četnost konzumentů drog se rok od roku zvyšuje a věkový průměr snižuje, stává se tento jev vážným a plošným ohrožením dětské, mládežnické i dospívající populace. Tento jev se výraznou měrou promítá do životního stylu jednotlivých typů populací a ovlivňuje i existenci sociálně patologických jevů dalších (trestná činnost, riziková a nežádoucí sexualita dětí a mládeže a další). (12)

Vyzkoušení zejména měkké drogy je u větší části adolescentní populace společenskou událostí a určitým vrstevnickým standardem, současně je však odsuzováno, jestliže se užívání drogy vymkne z kontroly. (41)

U dospívajících jedinců se závislost rozvíjí daleko rychleji než u dospělých. Vývoj vztahu k alkoholu u dítěte zcela jednoznačně závisí na podmínkách, v nichž žije. V partě bývá vždy nějaký důvod k pití a její člen nemůže zůstat stranou, protože by se lišil. (25)

Uvěznění kamaráda či z někoho z rodiny respondentů negovalo 92,59 % dívek a 78,72 % chlapců. Volný čas touláním s kamarády tráví 65,95 % chlapců a 49,07 % dotázaných dívek. Chlapci (54,25 %) a dívky (45,37 %) nejvíce preferují party, které se nejraději potulují jen tak po okolí. Kamarády, kteří pravidelně pijí alkohol či užívají drogy, má 40,42 % chlapců a 44,44 % dívek. Kamaráda, který prodává drogy vrstevníkům, má 45,74 % chlapců a 37,96 % dívek. Většina děvčat (75 %) i chlapců (71,27 %) uvádí, že některý z jejich kamarádů švindluje při písémkách ve škole. Kamarády, kteří nechodí do školy či do práce a jsou často za školou, má 20,21 % chlapců a 21,29 % dívek. Kamarády, kteří něco ukradli v obchodě nebo úmyslně poškodili cizí majetek během posledního roku, má 14,89 % chlapců a 4,62 % dívek. Problémy s přítelem či přítelkyní udává 13,82 % chlapců a 35,18 % dívek. Dobrého kamaráda či kamarádku, kterým se dá svěřit, má 84,04 % chlapců a 82,4 % dívek.

Vrstevnická skupina slouží pubescentům jako opora. Pokud nejsou mladému člověku saturovány potřeby sounáležitosti a podpora v rodině, bude si tyto potřeby saturovat v komunitě, která mu je nabídne. (93)

Neintegrované a nestabilní skupiny jsou obvykle vysoce násilnické, vznikají v nestabilním prostředí, v němž chce mládež ukázat svou sílu, opozičnictví a nebojácnost. Spory uvnitř těchto skupin se vyřizují násilně. Skupina vysoce hodnotí nošení zbraní a agresivní vystupování. Vstupním rituálem do již delikventní skupiny je dokonce spáchání trestného činu. (48)

Domnívám se, že i hypotéza číslo 2 byla potvrzena.

5.2 Diskuse k sekundární analýze dat

Sekundární analýza dat byla provedena na základě statistik z oficiálních internetových stránek ministerstva vnitra, Českého statistického úřadu, Probační a mediační služby, Policie ČR a z materiálů OSPOD. Při vyhodnocování a posuzování uvedených údajů je třeba si uvědomit, že zjištěné údaje vycházejí z různých institucí.

Zásadním způsobem stav kriminality ovlivňuje trestní legislativa, samotný systém sběru a zpracování statistických dat. Na stav ročních ukazatelů pak může mít zásadní vliv hromadná amnestie, politicky motivovaná dekriminlizace a kriminalizace určitých způsobů jednání a chování. (45)

Údaje z roku 1990 a z roku 1998 nejsou zcela srovnatelné s údaji z ostatních let vzhledem ke značnému vlivu amnestie prezidenta republiky na počty stíhaných pachatelů a obžalovaných mladistvých. Velký vliv měl i zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se mimo jiné i o možnosti alternativních trestů, které tento zákon přinesl, kdy dochází k postupnému snižování počtu nepodmíněných odsouzení.

Výsledky kriminální statistiky v určitém roce nejsou přímo srovnatelné se statistikou vedenou resortem spravedlnosti. Důvodem je zejména časový odstup mezi ukončením konkrétní trestní věci v jednotlivých fázích trestního řízení. Policejní statistika jednotlivé případy zachytí na počátku trestního řízení, avšak statistika soudní až na jeho konci. V kriminálních statistikách jsou evidovány trestné činy i s neznámým pachatelem. Obě statistiky nelze porovnávat, neboť se plně nekryje skladba paragrafů zahrnutých pod jednotlivými kategoriemi kriminality. (104)

Jednotlivé trestné činy mohou podle jednotlivých hledisek jevit relativně samostatné vývojové tendence, které však nemusí sledovat celkový trend vývoje kriminality. (36)

Pokles nebo růst celkové kriminality bývá často vyvolán změnami, které se výrazně projevují jen u některých skupin deliktů. Z kvantity trestné činnosti a její skladby můžeme určit vývojové trendy kriminality. (36)

Podíváme-li se na indexy, tak na konci 90. let byl index mladistvých pachatelů opět na úrovni počátku 90. let, avšak u dětí zůstal trojnásobně vyšší, i když v roce 1996 měl svůj vrchol a poté mírně poklesl.

Od roku 1996 křivky počtu evidovaných trestných činů spáchaných mladistvými a počtu trestně stíhaných mladistvých vytrvale jen klesají. Nedošlo zde ve srovnání s justiční statistikou z roku 2003 k žádné změně trendu v počtu stíhaných mladistvých delikventů. Naopak, potvrzeno údaji z roku 2004, výrazný pokles pokračoval.

V roce 2008 docházelo na OSPOD více chlapců i děvčat. Přestupků se dopustilo méně dívek v roce 2008 než v roce 2007. U chlapců žijících ve městě dochází k mírnému nárůstu přestupků oproti tomu dochází ke snížení přestupků u chlapců z vesnice. V roce 2008 oproti roku 2007 se nedopustily dívky do věku 15 let registrované trestné činnosti na OSPOD. Rovněž u chlapců do 15 let dochází ke snížení trestné činnosti registrované na OSPOD. V rámci trestné činnosti registrované na OSPOD 15 – 18letých můžeme vidět mírný pokles. Situace v rámci VTOS zůstává stejná, dominují zde dva chlapci s trvalým bydlištěm ve městě. K nárůstu však dochází v oblasti výchovných problémů a to u všech sledovaných skupin.

Podle údajů OSPOD se můžeme domnívat, že dochází k nárůstu výchovných problémů a následně tím i k pozvolnému nárůstu v oblasti trestných činů. Ve sledovaných údajích OSPOD nacházíme převahu dívek a chlapců s trvalým bydlištěm ve městě, což souhlasí s hypotézou číslo 1 a to: Ve městech je vyšší kriminalita dětí a mládeže než na vesnici.

Podíváme-li se na vývoj trestné činnosti dětí v Plzeňském kraji za roky 2000 až 2007, zjistíme, že téměř všechny sledované položky jsou v klesajícím trendu. Jen zbývající kriminalita zaznamenala v roce 2007 nárůst a počet vražd se drží na stejné úrovni a to na nule.

U mladistvých v Plzeňském kraji můžeme zaznamenat dvě vraždy v roce 2000 a v roce 2001 jednu vraždu a od tohoto roku již nebyla zaznamenána žádná. Ve sledovaných položkách opět dochází k průběžnému poklesu. Zbývající kriminalita rovněž jako u dětí v roce 2007 zaznamenává růst.

Celkově bychom mohli říci, že kriminalita dětí i mladistvých v Plzeňském kraji dle statistik průběžně pozvolna klesá.

Podíváme-li se na vývoj trestné činnosti dětí v klatovském okrese za roky 2004 až 2008, zjistíme, že bychom rok 2007 mohli nazvat rokem, kdy bylo zaznamenáno nejméně sledovaných trestných činů. V roce 2008 dochází k nárůstu násilných činů, prostých krádeží, majetkové trestné činnosti, obecné i celkové kriminality. Vraždy nebyly evidovány jak u dětí, tak u mladistvých.

U mladistvých v klatovském okrese můžeme zaznamenat pozvolný klesající trend. K mírnému nárůstu v roce 2008 došlo jen u zbývajících trestných činností.

Celkový vývoj kriminality dětí v klatovském okrese v posledním období bychom mohli nazvat mírně stoupajícím a u mladistvých pozvolna klesajícím. Z toho vyplývá, že hypotéza číslo 3: Kriminalita v klatovském okrese má u dětí vzestupný trend oproti kriminalitě mladistvých, je potvrzena.

5.3 Diskuse ke kasuistikám

5.3.1 Chlapec 1991

Chlapec pochází z úplné rodiny, která patří mezi sociálně slabší. Matka nespolupracuje se školou a nemá na něho moc velký vliv. Rodiče nevědí, jak tráví svůj volný čas. Oba bratři byli sankčně vyřazeni z evidence uchazečů o zaměstnání. Jeden z nich vyrábí a bere drogy.

Chlapec se dopustil opakovaně trestného činu krádeže, opakovaně vydírání, šikanoval spolužáka, obviněn z rušení nočního klidu. V roce 2007 byl podezřelý z výroby a distribuce pervitinu a marihuany.

V této kasuistice se domnívám, že by základ problémů mohl být v rodině.

5.3.2 Chlapec 1996

Chlapec pochází z úplné rodiny. Rodina působí harmonicky. Rodiče vědí, co dělá chlapec ve volném čase a podporují ho v jeho aktivitách. V letech 2004 – 2006 opakovaně kázeňsky řešen ve škole. V roce 2006 poškodil auto. Má opakovaně konflikty se spolužáky (šikana z jeho strany). Navíc má zhoršenou přípravu do školy. Je ochotný spolupracovat a je hodnocen jako pracovitý.

V této kasuistice se domnívám, že by základ problémů mohl být ve škole.

5.3.3 Chlapec 1992

Chlapec žije v úplné rodině. Volný čas tráví s partou. Kapesné utratí za cigarety. Doma nepomáhá a ve škole zhoršuje chování celého kolektivu. Školní docházku i prospěch má slabé. Opakovaně měl problémy s policií – krádež hliníkových tyčí r.

2006. V roce 2008 krádež v obchodě, kdy po rozhovoru s rodiči část věcí spotřebovali a část vrátili.

Zde se domnívám, že faktorů je více – rodina, škola, parta, sociálně patologické jevy.

5.3.4 *Chlapec 1991*

Chlapec pochází z rozvrácené rodiny. Ve škole se choval průměrně, přátelsky. Na internátu základní školy se objevil sklon ke krádežím a byl opakovaně vyšetřován za omezování osobní svobody u nezletilých dívek. Opakovaně se dopustil vloupání a v té době byl ve škole neukázněný, hrubý.

Zde působí také řada faktorů – rodina, škola a další.

6. Závěr

Cílem této práce bylo nastínit problematiku vývoje kriminality dětí a mládeže v klatovském okrese.

Kriminalita dětí a mládeže je odedávna závažným problémem společnosti. Ten se line celou historií lidstva a vyvíjí se. V dnešním hektickém světě, který potlačuje dětský svět a klade na ně velké požadavky zbytečně brzy, dochází k rozvoji sociálně patologických jevů snadněji. Přispívá k tomu i měnící se životní styl, kdy nacházíme řadu rodin neúplných, rodiče nemají čas na své děti a děti tráví svůj volný čas „kde a s kým se dá“.

Problematika kriminality dětí a mládeže je velmi složitá. Otázky kriminality dětí a mládeže jsou stále častěji diskutovány nejen odborníky, ale i širokou veřejností. V posledních měsících se rozvířila diskuze nad otázkou snížení hranice trestní odpovědnosti. Tím došlo k rozdělení odborníků i laiků na dvě skupiny rozlišných názorů. Dnes díky zákonu č. 218/2003 Sb. máme možnost reagovat i legislativně na tuto problematiku. Vzniká řada organizací a s nimi i programů prevence, pomáhají dětem a mladistvým v této oblasti. Je nutno dodat, že preventivní opatření jsou mnohem levnější než následná řešení pomocí represe. Nedá se tedy říci, že by tato problematika nebyla řešena.

V rámci klatovského okresu dochází k mírnému nárůstu dětí a mládeže, kteří docházejí na OSPOD. Na konzultace do Probační a mediační služby dochází malá část z nich. Město společně s OSPOD a PMS ve spolupráci s Probační a mediační službou v Plzni se od loňského roku snaží zavést i do klatovského okresu probační program Právo na každý den. Jeden běh by měl být určen pro maximálně vybraných 10 dětí. Od loňského roku začalo fungovat nízkoprahové centrum pro děti Chapadlo. Služba kriminální policie a vyšetřování řeší úteky dětí z výchovných ústavů, z dětských domovů a domova. Na diskotékách provádějí kontrolu podávání alkoholických nápojů mládeži a zda nedochází k distribuci drog. Důležitá je spolupráce jednotlivých institucí. Jak je vidět, problematika kriminality u mládeže se nepodceňuje a dochází ke snahám k jejímu neustálému mapování a řešení.

Podíváme-li se na vývoj trestné činnosti dětí v klatovském okrese za roky 2004 až 2008, zjistíme, že bychom rok 2007 mohli nazvat rokem, kdy bylo zaznamenáno nejméně sledovaných trestných činů. V roce 2008 dochází k nárůstu násilných činů, prostých krádeží, majetkové trestné činnosti, obecné i celkové kriminality. Vraždy nebyly evidovány u dětí ani u mladistvých.

U mladistvých v klatovském okrese můžeme zaznamenat pozvolný klesající trend. K mírnému nárůstu v roce 2008 došlo jen u zbývajících trestné činnosti.

Celkový vývoj kriminality dětí v posledním období bychom mohli nazvat mírně stoupajícím a u mladistvých pozvolna klesajícím.

Domnívám se, že všechny tři hypotézy byly potvrzeny a cíl práce byl splněn.

Hodnocení situace a vývojové tendence přenechávám zkušeným odborníkům, kteří si mohou udělat svůj odborný názor na toto téma, neboť jen oni jsou ti, jenž mohou toto odborně posoudit a vyvodit erudované závěry a navrhnout adekvátní možnosti řešení.

Tato práce by mohla sloužit k rozšíření poznatků o problematice kriminality dětí a mládeže mezi veřejností. Získané poznatky z této práce mohou být využity k další činnosti v rámci prevence a cílené péče o rizikové jedince.

7. Seznam použitých zdrojů

1. ADAMOVIČ, Karolína et al. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2005. 321 s. ISBN 90-86920-07-0.
2. ARNAU, Frank. *Oko zákona*. 1. vydání. Praha: Themis, 1998. 343 s. ISBN 80-85821-58-3.
3. BOUŘA, Václav. *Vybraná témata z kriminologie*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta, 2007. 105 s. ISBN 978-80-7368-309-2.
4. BUDINOVÁ, Dana. Význam neodvratitelnosti trestního stíhání a rychlosti trestního řízení pro prevenci kriminality v širším smyslu. In *Prevence kriminality (Sborník prací magisterského studia k 10. výročí Policejní akademie ČR)*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-094-0. s. 11 - 14.
5. CEJP, Martin et al. *Pravděpodobný vývoj vybraných druhů kriminality*. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Kufr, 2001. 141 s. ISBN 80-86008-93-2.
6. ČECH, Stanislav - ŘEZNÍČEK, Matouš. *Zločin kolem nás (průvodce světem kriminality, prostituce, drog, hazardních her a pašeráctví)*. 1. vydání. Praha: Melantrich, 1997. 344 s. ISBN 80-7023-253-6.
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. 2009 [cit. 2009-02-20]. Dostupné z: www.czso.cz.
8. ČÍRTKOVÁ, L. Dva pohledy na delikvenci dětí a mladistvých. *Kriminalistika* 2003/4.
9. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
10. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-7066-822-9.
11. DVOŘÁČEK, Z. Bezpečnost dítěte, využití některých prostředků a postupů operativně pátrací činnosti při odhalování kriminality mládeže a trestné činnosti páchané na mládeži. In *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže*. Sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže,

- který se konal dne 25. 1. 2007 v Policejní akademii ČR v Praze. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5. s. 33 - 41.
12. FALÁŘ, Josef et al. *Dynamika drogové scény a sociálního klimatu dětí, mládeže, branecké a vojenské populace v letech 1997-2001*. 1. vydání. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky Brno, 2004. 113 s. ISBN 80-86568-21-0.
 13. FALTUSOVÁ, Jana. Nejčastější trestná činnost dětí a mladistvých. In *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2. s. 103 - 105.
 14. FISCHER, Slavomil. *Etopedie v penitenciární praxi*. 1. vydání. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. 183 s. ISBN 80-7044-722-9.
 15. FRANCEK, Jindřich. *Dějiny loupežnictva*. 1. vydání. Praha: Rybka Publishers, 2002. 370 s. ISBN 80-86182-66-5.
 16. FRANCEK, Jindřich. *Katovské řemeslo v českých zemích*. 1. vydání. Muzeum východních Čech v Hradci Králové. Tisk H. R. G. Litomyšl, 2007. 104 s. ISBN 978-80-85031-70-1.
 17. FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 3. vydání. Praha: Rybka Publishers, 2002. 543 s. ISBN 80-86182-68-1.
 18. GJURIČOVÁ, J., ŽÁRSKÝ, M. Vývoj kriminality v ČR se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládež. 1. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra, 1998.
 19. Hendl, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. s. 584. ISBN 80-7178-820-1.
 20. HOLAS, J., VEČERKA, K. *Základní rysy delikvence mladistvých v ČR*. [online].[cit. 2007-12-29]. Dostupné z:
www.mvcr/casopisy/kriminalistika/2007/03/bezpecnost/holas.pdf
 21. CHROMÝ, J. Problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí v mezinárodních dokumentech a její reflexe v trestněprávní úpravě České republiky. *Trestní právo*, 5/2008, roč. 12, č. 148, ISSN 1211-2860. s.16 - 30.
 22. Informace k problematice svěřenců jednotlivých typů zařízení pro výkon ústavní, resp. ochranné výchovy [online].[cit. 2008-03-20]. Dostupné z:
www.mvcr.cz/dokument/priloha1.pdf.

23. Interní okresní statistiky kriminality. Policie ČR. 2009.
24. Intervenční skupinové metody v prevenci kriminality. 1. vydání. Vsetín, 2003. 78 s. ISBN 80-239-1642-4.
25. JEDLIČKA, Richard – KOŤA, Jaroslav. *Aktuální problémy výchovy: Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1998. 169s. ISBN 80-7184-555-8.
26. JELÍNEK, Jiří - MELICHAROVÁ, Dita. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) s poznámkami a judikaturou. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004. 144 s. ISBN 80-7201-493-5.
27. JONSZTOVÁ, Viera. Význam neodvratitelnosti trestního stíhání a rychlosti trestního řízení pro prevenci kriminality. In *Prevence kriminality (Sborník prací magisterského studia k 10. výročí Policejní akademie ČR)*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-094-0. s. 15 - 18.
28. JUKLOVÁ, K. Sebeúcta jako klíčový protektivní faktor v primární prevenci sociálně patologických jevů. In *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2. s. 165-171.
29. KAISER, Günther. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1994. 268 s. ISBN 80-7179-002-8.
30. KAŠPAR, Karel. Efektivita programů prevence kriminality. In *Prevence kriminality (Sborník prací magisterského studia k 10. výročí Policejní akademie ČR)*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-094-0. s. 57 - 61.
31. KILIÁN, Milan. *Čtenáři Deníku: Zavírejme i děti*. Klatovský deník, 13.6.2008, s. 1. č. 138.
32. KOUKALOVÁ, Jana. Trest vyhoštění – forma terciární prevence kriminality. In *Prevence kriminality (Sborník prací magisterského studia k 10. výročí Policejní akademie ČR)*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-094-0. s. 29 - 31.
33. *Kriminalita a trestní justice*. Vybrané studie. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Kufr, 2007. 138 s. ISBN 978-80-7338-062-5.

34. *Kriminalita dětí – zamyšlení nad současnou právní normou* [online].[cit.2007-11-26]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/510461/clanek>.
35. *Kriminalita mládeže aneb Víte, co dělají vaše děti ve volném čase?* [online].[cit. 2007-11-26]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/regiony/praha/metropol/2000/krim_ml.html.
36. KUCHTA, Josef et al. *Kriminologie 1. část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. 132 s. ISBN 80-210-0616-1.
37. KUCHTA, Josef et al. *Kriminologie 2. část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. 102 s. ISBN 80-210-0681-1.
38. KUNA, Michael. *Prevence kriminality v rámci EU*. In *Prevence kriminality (Sborník prací magisterského studia k 10. výročí Policejní akademie ČR)*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-094-0. s. 53-55.
39. LINEDECKE, Cliff. *Vraždící děti*. 1. vydání. Praha: Columbus, 1994. 294 s. ISBN 80-901696-4-3.
40. LORTIE, Serge et al. *Soudnictví pro mladistvé*. 1. vydání. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti ČR, Ministerstvo spravedlnosti Kanada, 2000. 319 s. ISBN 80-902656.
41. MACEK, Petr. *Adolescence*. 2. upravené vydání. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.
42. MARÁDOVÁ, Eva. *Ochrana dětí v každodenní práci školy*. 1. vydání. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 36 s. ISBN 978-80-86991-337.
43. MAREŠOVÁ, A. *K problematice delikventní mládeže – hlubší pohled na statistické údaje*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
44. MAREŠOVÁ, Alena. *K příčinám a podmínkám kriminality mládeže*. *Trestní právo*, 7-8/2007, roč. 12, č. 139-140, ISSN 1211-2860. s. 23 - 26.
45. MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže*. *Trestní právo*, 4/2005, roč. X, č. 112, ISSN 1211-2860. s. 14 - 20.
46. MAREŠOVÁ, Alena. *Příčiny a podmínky kriminality mládeže*. In *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže*. Sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25. 1. 2007

- v Policejní akademii ČR v Praze. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5. s. 13 - 19.
47. MATOUŠEK, Oldřich - KODYMOVÁ, Pavla - KOLÁČKOVÁ Jana. *Sociální práce v praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
 48. MATOUŠEK, Oldřich - KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence (Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže)*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 335 s. ISBN 80-7178-771-X.
 49. MENDEL, Richard. A. *Méně slov a více pomoci*. 1. vydání. Praha: Kufr, 2002. 141 s. ISBN 80-7338-002-1.
 50. MINISTERSTVO VNITRA [online].[cit.2008-04-26]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/statistiky/krim_stat/.
 51. MITLÖHNER, Miroslav. Selhávající výchovné prostředí z hlediska práva. In *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2. s. 87-93.
 52. *Mladistvý a kriminalita* [online].[cit.2007-11-26]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/30794/clanek/trest2>.
 53. *Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy - Příloha 1* [online].[cit. 2008-08-24]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy-priloha-1.aspx>.
 54. *Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy - Rozbor situace v oblasti péče o delikventní mládež* [online].[cit. 2008-08-24]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy-rozbor-situace-v-oblasti-peci-o-delikventi-mladez.aspx>.
 55. *Nejčastější kriminální činy* [online].[cit.2008-06-20]].Dostupné z: http://www.czech.cz/cz/ceska_republika/bezpecnost/.
 56. NEŠPOR, Karel - CSÉMY, Ladislav - PROVAZNÍKOVÁ, Hana. Dotazník pro dospívající identifikující rizikové oblasti (volně podle R. E. Tartera). Praha: Fortuna, 1998. s. 48.
 57. NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION, 2003. 390 s. ISBN 80-7317-026-4.

58. NIKL, Jaroslav. Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci. 1. vydání. Praha: PAČR, 2000. 100 s. ISBN 80-7251-033-9.
59. PLŠKOVÁ, A. Kriminalita páchaná dětmi a na dětech. In *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže*. Sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25.1.2007 v Policejní akademii ČR v Praze. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5. s. 7 – 9.
60. POKORNÝ, Vratislav - TELCOVÁ, Jana - TOMKO, Anton. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3. rozšířené vydání. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky v.s., 2003. 186 s. ISBN 80-86568-04-0.
61. *Porovnání evidované trestné činnosti v ČR (absolutní počty) za období 1979 - 1988 a 1989 - 1998* [online].[cit. 2008-08-24]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/mladez/tab1_2.html.
62. *Prevence kriminality* [online].[cit. 2007-11-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1htm>.
63. *Probační programy pro mladistvé* [online].[cit.2008-07-12]. Dostupné z: <http://www.pmscr.cz-projekty-probační-programy-pro-mladistvé>.
64. Přehled znalostí o násilí mezi mládeží: trendy, strategie a reakce v členských státech EU. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Kufr, 2006.
65. ŘÍHA, M. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*, 7-8/2007, roč. 12, č. 139-140, ISSN 1211-2860. s. 6 - 22.
66. Shrnutí základních poznatků o dětech a mladistvých (př. 2) s asociálním chováním ve výzkumech institutu pro kriminalitu a sociální prevenci [online].[cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/dokument/priloha2.pdf>.
67. SCHELLE, Karel. *Organizace československého státu v meziválečném období (1918 – 1938)*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia a.s., 2006. 470 s. ISBN 80-86861-92-9.
68. SCHELLEOVÁ, Ilona et al. *Právní postavení mladistvých*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. 250 s. ISBN 80-86432-82-3.
69. *Spisová dokumentace*. Probační a mediační služba ČR. 2008.

70. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-12]. Dostupné z:
<http://portal.justice.cz/ms/soubor.aspx?id=60441>.
71. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-24]. Dostupné z:
http://www.pmscr.cz/download/0101_1201_Statistika_PMS_CZ.pdf.
72. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-24]. Dostupné z:
http://www.pmscr.cz/download/0102_1202_Statistika_PMS_CZ.pdf.
73. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-24]. Dostupné z:
http://www.pmscr.cz/download/0103_1203_Statistika_PMS_CZ.pdf.
74. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-24]. Dostupné z:
http://www.pmscr.cz/download/0104_1204_Statistika_PMS_CZ.pdf.
75. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-24]. Dostupné z:
http://www.pmscr.cz/download/0105_1205_Statistika_PMS_CZ.pdf.
76. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-25]. Dostupné z:
www.pmscr.cz/download/010106_311206_Statistika_PMS_CZ.pdf.
77. *Statistika* [online].[cit. 2008-07-25]. Dostupné z:
www.pmscr.cz/download/010107_311207_Statistika_PMS_CZ.pdf.
78. *Statistiky OSPOD*. OSPOD Klatovy, 2008.
79. STEVENS, Alex - KESSLEROVÁ, Isabel - STEINACKOVÁ, Katrin. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Kufř, 2007. 139 s. ISBN 978-80-7338-058-8.
80. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011* [online].[cit. 2008-03-20].
Dostupné z:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016.html>.
81. ŠČERBA, F. K právní úpravě odklonů uplatňovaných v řízení proti mladistvým. *Trestní právo*, 5/2005, roč. X, č. 113, ISSN 1211-2860. s. 16 - 24.
82. ŠINDELÁŘ, Vladimír - PEŠTA, Jiří. *Hrdelní příběhy z Prácheňska*. 1. vydání. Praha: Regia, 2006. 207 s. ISBN 80-86367-58-4.
83. ŠTUDENTOVÁ, M. Podvody, krádeže a některá další trestná činnost spojená s Internetem. *Trestní právo*, 6/2007, roč. 12, č. 138, ISSN 1211-2860. s. 15 - 18.

84. ŠTUDENTOVÁ, M. Trestněprávní aspekty související se zasíláním e-mailů a zveřejňováním materiálů na webových stránkách. *Trestní právo*, 7-8/2007, roč. 12, č. 139-140, ISSN 1211-2860. s. 27 - 33.
85. ŠVARCOVÁ, Eva. Rizika mládeže v současné době. In *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2. s. 162 - 166.
86. *Text zákona. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2004. 43 s. ISBN 80-7179-829-0.
87. TINKOVÁ, Daniela. *Hřích, zločin, šílenství v čase odkouzlování světa*. 1. vydání. Praha: Argo, 2004. 413 s. ISBN 80-7203-565-7.
88. *To za starého Rakouska-Uherska...* Klatovský deník, 2008, s. 9. č. 138, 13. 6. 2008.
89. TYLDESLEY, Joyce A. *Jak soudili faraoni (zločin a trest ve starém Egyptě)*. 1. vydání. Praha: Metafora, 2001. 173 s. ISBN 80-86518-15-9.
90. Typy projektů prevence kriminality [online].[cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>.
91. UHLÍK, J. Skoro stoletý zákon a nápravné instituce 2. poloviny 19. století. *České vězeňství*, č.1/1999, roč. 6, s. 39 - 46.
92. VACEK, E. OSN – Souhrn opatření k prevenci kriminality. *České vězeňství*, č.1/1999, roč. 6, s. 9 - 12.
93. VANŽUROVÁ, Lenka. Příčiny krizového chování mladé generace. In *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2. s. 82 - 86.
94. VEČERKA, Kazimír - HOLAS J. *Úspěšnost preventivní práce*. 1. vydání. Praha: Kufr, 2001. 63 s. ISBN 80-86008-95-9.
95. VEČERKA, Kazimír. et al. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Kufr, 2004. 139 s. ISBN 80-7338-033-1.
96. VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon*. 1. vydání. Olomouc: Votobia, 2005. 248 s. ISBN 80-7220-245-6.

97. *Vývoj kriminality* [online].[cit. 2008-06-20]. Dostupné z:
http://www.czech.cz/cz/ceska_republika/bezpecnost/kriminalita/vyvoj_kriminality.
98. *Vývoj kriminality dětí a mladistvých* [online]. 13. 4. 2001 [cit. 2008-06-20].
Dostupné z: <http://www.Knihovna.adam.cz/archiv1/view.php?navezclanku=vyvoj-kriminality-deti-a-mladistvych&cislocclanku=10115016-16k>.
99. ZAPLETAL, Josef et al. *Aktualizace statistických údajů o kriminalitě*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. 76 s. ISBN 80-7251-113-0.
100. ZAPLETAL, Josef et al. *Vybraná kriminologická témata*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. 67 s. ISBN 80-7251-065-7.
101. ZÁŠKODNÁ, Helena. *Sociální deviace dětí a mládeže*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita. Filozofická fakulta, 1998. 94 s. ISBN 80-7042-519-9.
102. ZOUBKOVÁ, Ivana - MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vydání. Praha: Armex Publishing, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5.
103. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vydání. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.
104. Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku s vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 2001 [online].[cit. 2008-06-20]. Dostupné z:
http://www.micr.cz/dokumenty/bezp_si01/tab_1.html.
105. [online].[cit. 2008-03-20]. Dostupné z:
http://www.mvcr.cz/dokument/hodnoceni_system3.pdf.
106. [online].[cit. 2008-03-20]. Dostupné z: www.trestni-rizeni.com (Mujblog.info v3.1).

8. Klíčová slova

děti

index

kriminalita

mladiství

prevence

sociálně patologické jevy

statistické prognózování

9. Přílohy

1. Hranice trestní odpovědnosti dětí v některých zemích (1997)
2. Příklady trestné činnosti dětí a mladistvých
3. Příklady z historie
4. Tabulka odsouzených osob
5. Dotazník

Příloha 1. Hranice trestní odpovědnosti dětí v některých zemích (1997)

Země	Minimální věk
BELGIE (výjimečně od 16 let) PERU, FILIPÍNY	od 18 let
POLSKO	od 17 let
PORTUGALSKO, ŠPANĚLSKO, země bývalého SOVĚTSKÉHO SVAZU (výjimečně u těžkých zločinů od 14 let)	od 16 let
ČESKÁ REPUBLIKA, SLOVENSKO, DÁNSKO, FINSKO, ISLAND, NORSKO, ŠVÉDSKO	od 15 let
ALBÁNIE, BOSNA, BULHARSKO, CHORVATSKO, ITÁLIE, JAPONSKO, JUGOSLÁVIE, KOREJSKÁ REPUBLIKA, MAKEDONIE, NĚMECKO, MAĎARSKO, PARAGUAY, RAKOUSKO, RUMUNSKO, SLOVINSKO	od 14 let
FRANCIE	od 13 let
IZRAEL, KANADA, KYPR, NIZOZEMSKO, ŘECKO	od 12 let
TURECKO	od 11 let
ANGLIE, MALAJSIIE, NOVÝ ZÉLAND, SEVERNÍ IRSKO	od 10 let
MALTA, URUGUAY	od 9 let
SKOTSKO, BERMUDY	od 8 let
HONGKONG, SIMGAPUR, ZIMBABWE, IRSKO (výjimečně), ŠVÝCARSKO (děti soudí úřady připomínající instituci péče o dítě)	od 7 let

Pozn.: Anglie a Wales v roce 1996 min. věk 14 let. (18)

Příloha 2. Příklady trestné činnosti dětí a mladistvých

Čtrnáctiletý chlapec opakovaně znásilnil dívku, které ještě také nebylo patnáct. Aby mu byla po vůli, držel jí u krku střep z lahve. To je jeden z nejvážnějších případů dětské kriminality, který řešili policisté v poslední době v klatovském okrese. (31)

U Okresního státního zastupitelství Karlovy Vary byl řešen případ, kdy se dva mladiství dopustili trestného činu loupeže přepadením majitele provozovny občerstvení, umístěné na opuštěném místě na odpočívadle u silnice. Poškozeného surově zmlátili do bezvědomí a při odchodu uhasili plamen u propan-butanových lampiček a pustili plyn u propan-butanových kamen. (53)

Jednání charakteru přípravy k trestnému činu vraždy a únosu se dopustili dva nedospělci - sourozenci v České Třebové, kde na sídlišti Trávník ve 12:00 hodin vzali dětský kočárek s půlročním dítětem, které v kočárku odvezli do objektu firmy Monos. Zde dítě vyjmuli z kočárku, svlékli mu svrchní ošacení, dítě vynesli do prvního patra s úmyslem vhodit dítě do rozestavěné výtahové šachty. Když však uslyšeli hluk, od svého úmyslu upustili. Dítě odložili do krabice a později po domluvě kamarádů je v kočárku odvezli na policii a zde předstírali, že dítě unesené cizí ženou našli. Po odložení věci byla soudem nařízena ústavní výchova obou nedospělců. (53)

V sobotu v pravé poledne se ozývá personál restaurace na Holešovickém nádraží v Praze 7, že zde došlo ke rvačce mezi několika mladíky. Ti svým zběsilým počínáním zničili a částečně poškodili hrací automaty a billboardy. Za okamžik napáchali škodu za 170 tisíc korun. (35)

K závažnému případu trestné činnosti mládeže, kterému předcházela šikana na základní škole, došlo v Dobřichovicích v okrese Praha - západ, kdy dítě bodlo loveckým nožem při cestě ze školy mladistvého a způsobilo mu tím těžké zranění. (104)

Příloha 3. Příklady z historie

Okresní soud v Bělé pod Bezdězem dne 5. září 1889. Obžalovaní byli dva třináctiletí školáci, Václav Eichler a František Pešan, kteří při pasení hus volali na pasačku (a zřejmě svoji vrstevnici) Rozálii Martinovskou, když jí husy vběhly do pole, že je má v pšenici! Když se šla podívat, zda je to pravda, oba za ní přiběhli a v pšenici ji porazili na zem, přičemž Pešan řekl Eichlerovi: „...ted' si zamr...!“ Na to jí František Pešan stáhl pytel, který měla proti dešti připevněný na zádech, přes hlavu, aby nemohla křičet, přiklekl k ní a držel jí obě ruce. Václav Eichler jí zvedl sukni a dívka cítila, že se jí pokoušá něco zasunout do pohlaví. V kritickém okamžiku však Pešan upozornil Eichlera, že jde „nějaká ženská“. (1)

Tuto výpověď poškozené Martinovské však „čiperní“ hošáci rozpozorovali a uváděli, že je Rozálie Martinovská škádlila, když seděli na mezi, a poté když vyběhla za husami a při běhu upadla na zem, že se jí sukni trochu zvedla, že ji několikrát plácli rukama přes zadní část těla, načež začala křičet, a tak ji pustili. (1)

Soud jejich výpovědi ovšem neuvěřil, neboť líčení Martinovské bylo prosté a přítom do podrobností přesvědčivé a navíc její matka vypověděla, že dcera přišla z pastvy uplakaná, celá se třásla a líčila jí příhodu přesně tak jako před soudem. (1)

Oba školáci byli podle tehdejšího trestního zákoníku uznáni vinnými, že Rozálii Martinovskou učinili nezpůsobilou, aby se jim bránila, a snažili se ji v této situaci zneužít „k mimomanželskému souložení“, čímž se dopustili pokusu o delikt násilného smilstva, neboť dokonání činu jim zabránila „překážka od jinud příšlá“. Vzhledem k tomu, že obžalovaní ještě nedosáhli čtrnácti let věku byli „zavřeni na odděleném místě“ na jeden den zostřeným půstem a museli uhradit náklady trestního řízení. (s.148-149) (1)

Dítě chudých lidí

Dne 19. září 1769 navečer byla v tzv. „Possinger“ lese na cestě k bruntské hutí, ve vzdálenosti asi 600 kroků od Schmausovy hutí, nalezena mrtvola žida. Už na první pohled bylo zřejmé, že nezemřel přirozenou smrtí.... Mrtvý patřil k židovským podomním obchodníkům... Zavražděný byl proto záhy poznán. Jednalo se o Jacoba Kiberla, obchodníka z Bystřice nedaleko Nýrska.... Především vyslechli pana Schmause, protože ke zločinu došlo nedaleko jeho hutě. Sklářský podnikatel toho však

úředníkům mnoho neřekl. K výslechu byl ovšem předvolán i syn zavražděného Kiberla.... Také tento výslech neposunul pátrání po vrahovi ani o krůček kupředu.... Mýlil by se však ten, kdo by se domníval, že pachatelem Kiberleho vraždy byl nějaký zkušený, světem protřelý zločinec. Před vyšetřovatele totiž usedl teprve sedmnáctiletý mládenec, jenž na první pohled neměl od Pánaboha shůry dáno. Na první otázky pánů komisařů po své totožnosti, Prexl uvedl, že je 17 let starý, rodilý ze Zhůří v Královském Hvozdu. Mladík dále vypověděl, že je katolického náboženství, dosud svobodný a živil se u sklářského mistra Adlera ve skelné huti jako pacholek u volů.... Na dotaz, proč obchodníka zavraždil, odpověděl mládenec takto: „Jsem dítě chudých lidí. Toho žida jsem ubil z té příčiny, abych mu vzal peníze, které měl při sobě a zboží, které s sebou nesl, abych si za to mohl pořídit nějaký oděv.“.... Soud mohl podle platného zákona za Prexlův delikt vynést oba druhy trestu smrti lámáním kolem, tedy zdola i shora. Soudci se nakonec rozhodli pro mírnější způsob. s. 122-129. (82)

Výňatek z obecní pamětní knihy obce Bohdašína z roku 1911

V roce 1911 o svatodušních svátcích konati se bude ve Štířském Hradci II. Všerakouský protialkoholní sjezd. Jednání sjezdové věnováno bude v první řadě otázce: alkohol a mládež. Ve všech zemích rakouských konají protialkoholní organizace statistická šetření, aby zjištěn byl pravý stav rozšíření alkoholismu mezi mládeží školní. (88)

Z československého abstinentního svazu došel zdejší správě školy dotazník: Jak je mezi českou školní mládeží rozšířeno pití alkoholu. Bylo zjištěno u naší mládeže školní, kteréž v obou třídách bylo 73 dítek: Všecky děti pijí pivo; víno 18; čaj s rumem 10; aby vůbec lihových nápojů dítě nepilo, není zde žáka. Abstinentních rodičů zde není. K jídlu dostává pravidelně pivo 1 dítě, kořalku 9, čaj s rumem 3, jen výjimkou lihové nápoje dostává 33 dětí. Ráno před školou lihové nápoje dostává 1 dítě. Mléka si do školy děti nenosí. Pravidelně v neděli v hostincích odpoledne bývají s rodiči 2 děti; výjimkou návštěva hostinců je u 33 dětí. Pro alkoholové nápoje bývá posíláno do hostinců 40; zaměstnáno stavěním kuželek je 17 dětí a to jen hoši, ve dne 8, v noci 3 hoši. (88)

Co se týče tělesného stavu, jsou děti rodičů pijících lihoviny nepřehlédnutelně bledé a slabé konstrukce. Duševní stav: paměť slabá, rozumové úsudky žádné. Mravní stav: povaha družnější, náchylnost k výstřednostem. U dětí rodičů pijících nejví se

snaha po ušlechtilém chování, vše jest lhostejné jim. Povaha flegmatická nebo zase cholerická. (88)

Doporučuje se tudíž děti do hostinců vůbec neposílati, poněvadž tamní zábavy přítomných osob nebývají vždy konány s ohledem na přítomné děti. (88)

Historie Egypta

S rozvojem dynastií se neustále zvyšovala jak kriminalita, tak brutalita udílených trestů. Chudší vrstvy společnosti se omezovaly na méně závažné a fyzické trestné činy, drobné přestupky, krádeže, vraždy, zatímco příslušníci privilegovaných vrstev byli schopni využívat svých vysokých postů a zabývat se poněkud duševně náročnějšími trestnými činy, tzv. „úřednickou“ kriminalitou, která obnášela úplatkářství, korupci a podvody ve velkém. Osobní prohřešky mohly být urovnány mimo soudní síň, občanské přestupky osobní jednání prostřednictvím soudu, kriminální delikty proti králi nebo státu – soudní postih. Soud měl pravomoc zatknout, zadržet ve vazbě a vyslechnout podezřelé a v zájmu přešetření pravdivosti svědeckých výpovědí směl užívat i mučení. Nejkrutější disciplinární tresty byly udíleny za zločiny proti státu. Pouhé podezření z trestného činu bylo důvodem k tělesnému týrání. Ve věznicích byl pobyt nákladný, sloužily spíše pro čekání na výslech. Odsouzení zločinci – na nucené práce, fyzický trest, výprask, zohavení tváře, smrt naražením na kůl. Veřejné popravy se netěšily oblibě diváků. Trest mohl sahat až za hrob. Králi náležela výhradní odpovědnost za dodržování práva a pořádku mezi lidem, byl hlavou justice. Trest za vinu měl trojí účel – potvrzoval moc krále, sloužil jako výstraha ostatním, usmiřoval bohy. Hlavní prosazovatel práva byl faraón. Trest za neuposlechnutí králova slova sahal až za hrob a provinilci byl odepřen pohřeb v královské nekropoli. (89)

Nejběžnější stížnosti se týkaly porušení dohody a nevrácení zapůjčeného či pronajatého majetku. Na denním pořádku byly hádky kvůli vypůjčeným oslům. Drobné krádeže na vesnici. Často i spory o majetek a dědictví. (89)

Vezírův soud měl pravomoc připravit provinilce o svobodu a zbavit jej občanských práv, a to odsouzením k životu strávenému nucenou prací jako jeden z otroků, jejichž vlastníkem byl stát. Tento rozsudek zněl téměř vždy na doživotí. Ženy ve starověkém Egyptě si byly teoreticky rovny před soudem se svými mužskými protějšky, mohly podat žalobu, být vyslýchány jako svědkyně a obviněny z trestného činu. (89)

Příloha 4. Tabulka odsouzených osob

Rok	odsouzeno osob	mladistvých	%	žen	%
1971	98 856	9 435	9,5	15 974	16,2
1972	92 857	9 291	10,0	13 649	14,7
1973	79 172	7 704	9,7	9 916	12,5
1974	85 209	7 963	9,3	12 005	14,1
1975	72 770	5 810	8,0	10 349	14,2
1976	80 947	5 791	7,2	11 024	13,6
1977	76 135	5 193	6,8	10 036	13,2
1978	74 186	4 851	6,5	9 418	12,7
1979	69 484	4 533	6,5	9 130	13,1
1980	60 861	4 121	6,8	7 927	13
1981	71 699	5 618	7,8	10 175	14,2
1982	76 389	5 884	7,7	11 022	14,4
1983	80 031	6 430	8,0	11 018	13,8
1984	83 804	6 755	8,1	12 131	14,5
1985	67 899	5 433	8,0	9 723	14,3
1986	77 837	6 709	8,6	11 049	14,2
1987	78 859	7 034	8,9	11 654	14,8
1988	69 012	6 167	8,9	10 073	14,6
1989	57 743	5 378	9,3	8 026	13,9
1990	18 871	2 256	12,0	1 866	9,9
1991	27 964	3 500	12,5	2 541	9,1
1992	31 032	4 169	13,4	2 810	9,1
1993	35 157	5 200	14,8	3 085	8,8
1994	51 931	6 034	11,6	4 445	8,6
1995	54 957	6 192	11,3	4 588	8,3
1996	57 974	6 239	10,8	5 245	9,0
1997	59 777	6 423	10,7	5 416	9,1
1998	54 083	4 615	8,5	4 696	8,7
1999	62 594	4 721	7,5	6 226	9,9
2000	63 211	4 252	6,7	6 961	11,0
2001	60 182	3 912	6,5	6 792	11,3
2002	65 098	3 948	6,1	7 812	12,0
2003	66 131	3 558	5,4	8 100	12,2
2004	68 443	3 235	4,7	8 229	12,0
2005	67 561	3 069	4,5	8 937	13,2
2006	69 445	2 773	4,0	9 938	14,3

(70)

Příloha 5. Dotazník

Dobrý den.

Jsem studentkou Jihočeské univerzity, zdravotně sociální fakulta, obor Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a staré osoby – navazující magisterské studium. Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé diplomové práce na téma Vývojové tendence kriminality dětí a mládeže. Tento dotazník je anonymní. Výsledky budou sloužit pouze ke zpracování diplomové práce. Odpovědi prosím zakroužkujte. Děkuji za jeho vyplnění.

- 1) Pohlaví:
 - a) dívka
 - a) chlapec
- 2) Věk:
- 3) Navštěvuji:
 - a) základní školu
 - b) speciální školu
 - c) odborné učiliště
 - d) gymnázium
 - e) střední školu
- 4) Bydliště:
 - a) město
 - b) vesnice
- 5) Docházíš/docházel jsi na návštěvy OSPOD či do probační a mediační služby (PMS)?
 - c) docházím jen na OSPOD
 - d) docházím jen na PMS
 - e) docházím na OSPOD i PMS
 - f) nedocházím ani na OSPOD, ani na PMS
 - g) docházel/a jsem dříve na OSPOD
 - h) docházela jsem dříve jen na PMS
 - i) docházel/a jsem jak na OSPOD tak na PMS

- 6) Vědí většinou rodiče, kde jsi a co děláš?
- a) ano
 - b) ne
- 7) Byl někdo z tvé rodiny či z tvých kamarádů uvězněn?
- a) ano z rodiny
 - b) ano, z kamarádů
 - c) ano, z rodiny i z kamarádů
 - d) ne
- 8) Věnuješ se obvykle více než 2 hodiny denně televizi nebo počítačovým hrám?
- a) ano
 - b) ne
- 9) Trávíš volný čas většinou tím, že se jen tak touláš s kamarády?
- c) ano
 - d) ne
 - e) občas
- 10) Bereš alkohol nebo drogy jako způsob odpočinku?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 11) Utekl/utekla jsi z domova nebo nějakého zařízení?
- a) ano
 - b) ne
- 12) Děláš často riskantní nebo nebezpečné věci?
- a) ano
 - b) jen někdy
 - c) ne

- 13) Děláš často věci a neuvažuješ před tím o jejich následcích?
- a) ano
 - b) jen někdy
 - c) ne
 - d) nevím
- 14) Úmyslně a často druhé zlobíš a děláš jim schválnosti?
- a) ano
 - b) jen někdy
 - c) ne
- 15) Trápíš někdy zvířata nebo si na nich vyléváš zlost?
- a) ano
 - b) jen někdy
 - c) ne
- 16) Poškodil/a jsi někdy schválně majetek někoho jiného?
- a) ano
 - b) ne
- 17) Opakovaně jsi kradl/a?
- a) ano
 - b) ne, jen jsem to 1x zkusil/a
 - c) ne
- 18) Stalo se, že někdo z rodiny (matka, otec, bratr nebo sestra) si vzal marihuanu či jinou drogu?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 19) Stalo se, že by se někdo z rodiny opil tak, že by z toho měl problémy?
- d) ano
 - e) ne
 - f) nevím

20) Doma:

- a) se cítím dobře a bezpečně
- b) rodiče se mi věnují
- c) rodiče jsou většinu času mimo domov
- d) na mě rodiče nemají čas
- e) se rodiče často hádají
- f) často se s rodiči hádám
- g) mě často bijí
- h) pomáhám s domácími pracemi
- i) nemám žádné povinnosti

21) Ve škole:

- a) se nudím
- b) se těžko se soustředím
- c) mám školu rád/ráda
- d) mám podprůměrné známky
- e) mívám zameškané hodiny
- f) jsem propadl/propadla
- g) se cítím jistě a bezpečně
- h) jsem většinou dobře připravený/připravená na vyučování
- i) do školy chodím pozdě a často i bez přípravy na vyučování
- j) bych chtěl/a skončit
- k) se cítím ohrožován/a

22) Účastníš se mimoškolních aktivit, např. zájmových kroužků?

- a) ano
- b) ne

23) Měl/a jsi někdy ve škole či doma problémy kvůli alkoholu nebo drogám?

- a) ano, ale jen doma
- b) ano ve škole
- c) ano, doma i ve škole
- d) ne

- 24) Pije některý z tvých kamarádů pravidelně alkohol nebo bere drogy?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 25) Dává nebo prodává některý z kamarádů drogy vrstevníkům?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 26) Švindluje někdo z kamarádů při písemkách ve škole?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 27) Měl někdo z tvých kamarádů problémy se zákonem?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 28) Chodí tvoji kamarádi často za školu nebo žádnou školu nenavštěvují a ani nechodí do práce?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 29) Ukradli kamarádi něco v obchodě nebo úmyslně poškodili cizí majetek během posledního roku?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím

- 30) Patříš do party, která se:
- a) zabývá něčím nezákonným
 - b) nejraději jen tak potuluje po okolí
 - c) věnuje kouření či drogám
 - d) věnuje hrám na automatech
 - e) věnuje přírodě
 - f) věnuje různým zájmovým kroužkům
- 31) Trápí tě v současnosti nějaký problém, který máš s přítelem nebo přítelkyní?
- a) ano
 - b) ne
- 32) Máš dobrého kamaráda/kamarádku, kterým se dá svěřit?
- a) ano
 - b) ne
- 33) Cítil/a jsi někdy silné přání nebo touhu po alkoholu, jiných drogách nebo hazardní hře?
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 34) Chlubil/a ses nebo ses předváděl/a, kolik alkoholu vydržíš?
- a) ano
 - b) ne
- 35) Stalo se ti, že sis později nepamatoval/a, co jsi dělal/a pod vlivem alkoholu?
- a) ano
 - b) ne